

Katarzyna Płonka Bałus

Inwentarz

Średniowiecznych i nowożytnych europejskich rękopisów iluminowanych

Biblioteki Książat Czartoryskich

Kraków 2016

1. Ms. Czart. 1197 V

BIBLIA LATINA zw. Biblią Hutterów

Polska, Kraków, pracownia Mistrza Biblii Hutterów, 1415

Wulgata (bez *Dziejów Apostolskich*), z prologami i argumentami św. Hieronima i słownikiem imion hebrajskich.

Jęz. łac., perg. s. 1114 (507 kart) o wym. 450 x 352 mm; pismo : gotycka minuskuła w 2 kol. po 48 w. , oprawa: pierwotna, odnowiona w XIX w.

Dekoracja malarska: 54 inicjały figuralne, liczne – ornamentalne, roślinna dekoracja marginesów.

Proweniencja: 1440 - dar Macieja i Mikołaja Hutterów dla domu altarystów kościoła Mariackiego w Krakowie - od 1793 - T. Czacki - 1818 - Kolekcja Czartoryskich z

Bibliografia: S.Kutrzeba, *Catalogus codicium manuscritorum Musei Principum Czartoryski Cracoviensis*, t. II, Cracoviae 1887-1893, s. 141; B. Miodońska, *Związki polsko-czeskie w dziedzinie iluminatorstwa na przełomie w. XIV i XV*, Pamiętnik Literacki, t. LI, 1960, s. 192, 196; *Sztuka w Krakowie w latach 1350-1550*, [katalog wystawy], Kraków 1964, poz. 90, s. 95-96; *Iluminacje krakowskich rękopisów z 1. połowy w. XV w Archiwum Kapituły Metropolitalnej na Wawelu*, Biblioteka Wawelska 2, Kraków 1967, s. 7, 8, 26-28, 56, 99, 117, 124, ryc. 14, 16-18; B. Miodońska, *Organizacja i technika pracy iluminatorów małopolskich w latach 1400-1520* [w:] *Symbolae historiae artium. Studia z historii sztuki Lechowi Kalinowskiemu dedykowane*, Warszawa 1986, s. 235 nn; B. Miodońska, *Małopolskie malarstwo książkowe 1320-1540*, Warszawa 1993, s. 128 n, 197 n, il. 71 nn; *Wawel 1000-2000, Kultura artystyczna dworu królewskiego i katedry*, t. II: *Skarby Archidiecezji Krakowskiej* [katalog wystawy, Kraków], Kraków 2000, nr kat. II / 241, s. 241; B. Miodońska, *Biblia sacra zwana Biblią Hutterów* [w:] *Malarstwo gotyckie w Polsce. Katalog zabytków*, red. A.S. Labuda, K. Secomska, Warszawa 2004, t. II, s. 364; K. Płonka-Bałus, *Biblia sacra zw. Biblią Hutterów* [w:] *Kraków europejskie miasto prawa magdeburckiego 1257-1791* [katalog wystawy], Kraków 2007, nr kat. VIII.31, s. 488.; K. Płonka- Bałus , „*Biblia maior*”. *Dar braci Hutterów dla kościoła Mariackiego w Krakowie* (refetat wygłoszony 25. IV. 2016 na konferencji naukowej *Jako serce pośrodku ciała. Z dziejów artystycznych kościoła Mariackiego w Krakowie*, Kraków 2016 (w druku w materiałach pokonferencyjnych).

2. Ms. Czart. 1207 IV

EVANGELIARIUM zw. Codex aureus Pultoviensis (Złoty Kodeks Pułtuski)

Bawaria (opactwo Niederalteich?), ok. 1085.

Jęz. łac., perg. 353 x 250 mm, 171+ 2 k. ochronne. Pismo: fol. 1-12 i fol. 75 (LXXII), (CXVv) i (CXIX) – srebrna uncjała, 27-35 w. w 1 kol.; reszta tekstu - złota kapitała, okonturowana minią, 1 kol. 18 w. Oprawa: skomponowana w XIX w z elementów średniowiecznych (emalie z Limoges), w tle 7 gemm późno antycznych, perły, półszlachetne kamienie i owalne płytki z pasty szklanej.

Dekoracja malarska: 20 miniatur całostronicowych; 5 półstronicowych; 3 inicjały ornamentalne.

Proweniencja: Tadeusz Czacki – od 1818 Biblioteka Czartoryskich

Bibliografia: J.E. Wocel, *Grundzüge der böhmischen Alterthumskunde* ; Prag 1845; J. E. Wocel, *Miniaturen aus Böhmen*. Odbitka z: *Mittellungen der k.-k. Central-Comission zur Erforschung und Unterhaltung der Baudenkmale* 5, 1860, 220; St. Beissel, *Das hl. Bernward Evangelienbuch im Dome zu Hildesheim*, Hildesheim 1891, 21; M. Sokołowski [w:] *Sprawozdania komisji do badania hisyri sztuki w Polsce*, 5, Kraków 1891, szp.CIX; M. Sokołowski, *Muzeum XX. Czartoryskich w Krakowie*, Kwartalnik Historyczny VI, Lwów 1892, s. 255; M. Sokołowski, *Rzeźba z kości słoniowej 11 wieku i najstarsze książki liturgiczne w Polsce*, Sprawozdanie Komisji do Badania Historii Sztuki w Polsce V, 1896, szp. CIV i n. (CVIX); F.J. Lehner, *Česka Škola malárška XI věka. I. Korunovační evagelistář krále Vratislava řečeny vysěhradský*, Praha 1902, s. 24; F.J. Lehner, *Dějiny umění naroda českého*, Praha 1903, I, s. 109; II, s. 266, 279; A. Podlaha, *Knihovna Kapitulni v Praze. Soupis Pámatek Historických a Uměleckých*, Praha 1903, s. 20-30, ryc. 16-24; S. Kutrzeba, *Catalogus codicium manuscritorum Musei Principum Czartoryski Cracoviensis*, t. II, Cracoviae 1887-1893, s. 142; F. Kopera,

Dzieje malarstwa w Polsce, Kraków 1925, I, s. 14-16, ryc. 11, tabl. 3,4; V. Birnbaum, J. Cibulka, A. Matějček, red. Z. Wirth, *Dějepis výtvarného umění v Čechách I*, Praha 1931, s. 65 i n.; A. Watson, *The Early Iconography of the Tree of Jesse*, London 1934, s. 83-85; M. Jarosławiecka-Gąsiorowska, *Les principaux manuscrits à peintures du Musée des Princes Czartoryski à Cracovie*, Bulletin de la Société Française de Reproduction de Manuscrits à Peintures, XVIII, Paris 1934, s. 8-13, tabl. I-IV; A. Matějček [w:] *Československa vlastiveda*, VIII, Umění, Praha 1935, s. 18; S. Sawicka, *Les principaux manuscrits à peintures de la Bibliothèque National à Varsovie, du Château Royal et des Bibliothèques des Zamoyski à Varsovie, du Séminaire de Plock et du Chapitre de Gniezno*, Bulletin de la Société Française de Reproduction de Manuscrits à Peintures, XIX, Paris 1938, s. 273-279; J. Květ, *Sochřství, malířství a umělecká řemesla* [w:] J. Květ, V. Chaloupecký, V. Mencl, *Praha románská*, Praha 1948, s. 157-159; J. Merell, *Bible v českých zemích od nejstarších dob do současnosti*, Praha 1956, s. 18; M. Levi d'Ancona, *The Iconography of the Immaculate Conception in the Middle Ages and Early Renaissance*, 1957, s. 48; G. Reimann, H. Büttner, *Mittelalterliche Buchmalerei in Sammlungen* Volksdemokratisches Laender, Leipzig 1961, s. 17, 35-36, tabl. 10-15; *Katalog Zabytków Sztuki w Polsce*, V, *Województwo poznańskie*, z. 3, *Powiat gnieźnieński*, 1962, s. 46, ryc. 193-202; P. Spunar, *O kodeksu Vyšehradském z liturgického hlediska*, *Československý Časopis Historický*, XVI, 5, 1968, s. 755-783; P. Spunar, *Ein Beitrag zur Festlegung des Platzes des Vyšehradler Kodex In der Entwicklung der Schreiberkunst Mitteleuropas*, Scriptorium, XXIII, Gand 1969, s. 13-23; M. Pietrusińska, *Katalog i bibliografia zabytków* [w:] M. Walicki, *Dzieje sztuki polskiej*, t. I, *Sztuka polska przedromańska i romańska do schyłku XIII wieku*, Warszawa 1971, s. 745; *Sztuka polska przedromańska i romańska do schyłku XIII wieku*, red. M. Walicki, Warszawa 1971, t. I, cz. 1, s. , cz. 2, s. 745; J. Mašín, *Malerei und Plastik der Romanik* [w:] *Romanik in Böhmen*, München 1977, s. 142-143; A. Merhautova, D. Třeštík, *Románské umění v Čechách a na Moravě*, Praha 1983, s. 86-89; K. Stejskal, *Malířství* [w:] *Praha středověká*, Praha 1983, s. 135-136; J. Mašín, *Románské malířství* [w:] *Dějiny českého výtvarného umění*, I/1, Praha 1984, s. 104-107; E. Potkowski, *Książka rękopiśmienna w kulturze Polski średniowiecznej*, Warszawa 1984, s. 23, 28; P. Spunar, *Kultura českého středověku*, Praha 1985, s. 113-120; J. Kęłbowski, *Dzieje sztuki polskiej*, Warszawa 1987, s. 20; D. Kamołowa, K. Muszyńska, *Zbiory rękopisów w bibliotekach i muzeach w Polsce*, Warszawa 1988, s. 123; T. Mroczko, *Polska sztuka przedromańska i romańska*, Warszawa 1988, s. 58-61; L. Kalinowski, *Speculum artis*, Warszawa 1989, s. 87-90, 245; M. Kostílková [w:] J. Kočí, V. Vondruška, *Památky národní minulosti*, Praha 1989, s. 42-43; R. Michałowski, *Princeps fundator. Studium z dziejów kultury politycznej w Polsce X–XIII w.*, Warszawa 1989, s. 161-173; I. Hlaváček, J. Krása, *Naše knihy a knihovny ve středověku* [w:] M. Bohatcová, *Česká kniha v proměnách staletí*, Praha 1990, s. 52-54; K. Stejskal, *Vyšehradský kodex a jeho místo v ottonském umění* [w:] *Královský Vyšehrad. Sborník příspěvků k 900. výročí úmrtí prvního českého krále Vratislava II (1061-1092)*, Praha 1992, s. 26-43; A. Merhautova, *Členové Kristova rodokmene a předáci izraelských kmenů v Kodexu vyšehradském*, *Umeni* 41, 1993, s. 358, 360; K. Stejskal, *Die älteste tschechische Bibelhandschrift in kunsthistorischer Sicht* [w:] H. Rothe, F. Scholz, *Die alttschechische Dresdner Bibel*, Paderborn-München-Wien-Zürich 1993, s. 412; I. Hlaváček, *Z česko-polských knižních kontaktů v době přemyslovské* [w:] I. Hlaváček, *Knihy a knihovny v českém středověku (Studie k jejích dějinám do husitství)*, Praha 2004, s. 88-89; P. Brodský, *Iluminované rukopisy českého původu v polských sbírkách*, Praha 2004, poz. 26, s. 90-92.; K. Płonka-Batus, *Ewangeliarz Plocki zw. Kodeksem Pułtuskim (Codex aureus pultoviensis)* [w:] Kraków w chrześcijańskiej Europie X - XIII w., *Katalog wystawy*, Muzeum Historyczne Miasta Krakowa, Kraków 2006, poz. kat. 231, s. 448 – 450; C.K. Święcki, *Kultura piśmienna w Polsce średniowiecznej X-XII w.*, Warszawa 2010, s. 59 -62;

3. Ms. Czart. 1211 IV

BREVIARIUM FRANCISCANUM - Brewiarz franciszkański z kalendarzem rzymskim Włochy, Neapol, 1471 – 1476. Iluminatorzy: Christophoro Maiorana i Matteo Felice (?)

Język: łac., perg. 295 x 207 mm; k. 572 + 5 perg. i 2 pap. kart ochronnych. Pismo zbliżone do rotundy, rubryki błękitne, czerwone i złote. Oprawa: nowożytna, restaurowana. Deski obleczone czerwonym aksamitem, mosiężne okucia, emalia przezroczysta na podkładzie srebrnym (Włochy, Siena?, XIV/XV w.).

Dekoracja malarska: 9 miniatur (w tym bogata dekoracja strony inicjatywnej), 23 inicjały figuralne, inicjały ornamentalne, bordiury roślinne i marginalia.

Proweniencja: XVII w. - dar papieski dla króla Zygmunta III (1621). W XVIII w. w kolekcji T. Czackiego; zakupiony przez Czartoryskich wraz z Biblioteką Porycką w 1818.

Bibliografia: S. Kutrzeba, *Catalogus codicum manuscriptorum Musei Principum Czartoryski Cracoviensis*, t. II, Cracoviae 1908-1913, s. S. Komornicki, *Zabytkowe oprawy średniowieczne. Zbiór Muzeum XX. Czartoryskich*

w Krakowie, Kraków 1925, s. 22-23, tabl. XI; M. Jarosławiecka-Gąsiorowska, *Les principaux manuscrits à peintures du Musée des Princes Czartoryski à Cracovie*, Bulletin de la Société Française de Reproduction de Manuscrits à Peintures, XVIII, Paris 1934, poz. 16, s. 91-103, tabl. XX-XXII; S. Komornicki, *Muzeum ksiąg Czartoryskich w Krakowie*, Kraków 1929, poz. 147, s. 31, ryc. 147; Tammara de Marinis, *La Biblioteca Neapolitana dei re d'Aragona*, I, Milano 1952, s. 150-156; Z. Żygulski (jun.), *Ze studiów nad damą z gronostajem. Styl ubioru i węzły Leonarda*, Biuletyn Historii Sztuki, XXXI, 1, 1969, s. 35, przyp. 95, il. 45; *Muzeum Czartoryskich. Historia i zbiory*, red. Z. Żygulski (jun.), Kraków 1998, s. 67, il. 142.

4. Ms. Czart. 1212 IV

PONTIFICALE Erazma Ciołka biskupa płockiego

Polska, Kraków, około r. 1510 (między 1506 a 1518)

Jęz. łac., perg., 316 x 2,9 mm; k. 263. P i s m o: późnogotycka *bastarda textualis* w 2 kol. po 24 w. kanon – 1 kol. Po 18w. Notacja muzyczna diastema tyyczna, na 5 liniach. Oprawa: nowa, skóra; poprzednia oprawa (S. Komornicki, *Zabytkowe oprawy średniowieczne. Zbiór Muzeum XX. Czartoryskich w Krakowie*, Kraków 1925, odb. z „Exlibrisu” VII, s. 23-24, tabl. XII i XIII) w Dziale rzemiosła artystycznego Zbiorów Czartoryskich.

Dekoracja malarska: 2 miniatury całostronicowe, 6 miniatur półstronicowych. 52 mniejsze miniatury jednokolumnowe i inicjały figuralne, inicjały kaligraficzne, bordiury.

Proweniencja: fundacja Erazma Ciołka (Erasmus Vitellius, 1474-1522), od r. 1503 biskupa płockiego - Biblioteka Załuskich – Tadeusz Czacki – od r. 1818 Biblioteka Czartoryskich

Bibliografia : J..D.A. Janozki, *Specimen katalogi codicum manuscritorum Bibliothecae Zaluscianae*, Dresdae 1752, s. 6-17, poz. XXVI; F.M. Sobieszczański, *Wiadomości historyczne o sztukach pięknych w dawnej Polsce*, Warszawa 1848-1849, s. 276-280; A. Przedziecki, E. Rastawiecki, *Wzory sztuki średniowiecznej i z epoki Odrodzenia po koniec w. XVII w dawnej Polsce*, seria II, Warszawa-Paryż 1855-1858, tabl. N, Nn, O, Oo, I, Ii, K, Kk; A. Przedziecki, E. Rastawiecki, *Wzory sztuki średniowiecznej i z epoki Odrodzenia po koniec w. XVII w dawnej Polsce*, seria III, Warszawa-Paryż 1860-1869, tabl. I, Ii, K, Kk; S. Kutrzeba, *Ordo coronandi regis Poloniae*, Archiwum Komisji Historycznej Akademii Umiejętności, t. XI, 1909-1913 [odbitka: 1910], s. 33-46, 83-88; S. Kutrzeba, *Catalogus codicum manuscritorum Musei Principis Czartoryski Cracoviensis*, t. II, Cracoviae 1908-1913, s. 143-144; E. Chwalewik, *Zbiory polskie. Archiwa, biblioteki, gabinety, galerie, muzea i inne zbiory pamiątek przeszłości w ojczyźnie i na obczyźnie*, t. I, Warszawa-Kraków 1926, s. 197; S. Komornicki, *Pontyfikał Erazma Ciołka. Próba opisu i programu badań zabytków iluminatorstwa na przełomie wieku XV i XVI*, Kraków 1926, s. 1-8, il. 2, 3, 7; F. Kopera, *Dzieje malarstwa w Polsce*, t. II: *Malarstwo w Polsce od XVI do XVIII wieku (renesans, barok, rokoko)*, Kraków 1926, s. 10-15; S. Hartleb, *Biblioteka Zygmunta Augusta*, Lwów 1828, s. 121-124; S. Komornicki, *Muzeum Ksiąg Czartoryskich w Krakowie. Wybór cenniejszych zabytków sztuki od starożytności po wiek XIX*, Muzea Polskie, t. V, Kraków 1929, s. 30-31; A. Blum, *Le Maître de Codex de Behem et du Pontifical du Cracovie* [w:] *XII Congrès International d'Histoire de l'art. Resumes des communications*, Bruxelles 1930; W. Terlecki, *Ze studiów nad miniaturą polską XVI w.*, Sprawozdania Towarzystwa Naukowego we Lwowie, t. X, 1930, s. 19-20; M. Jarosławiecka-Gąsiorowska, *Les principaux manuscrits à peintures du Musée des Princes Czartoryski à Cracovie*, Bulletin de la Société Française de Reproduction de Manuscrits à Peintures, XVIII, Paris 1934, s. 142-155, tabl. XXX-XXXII; *Sichergestellte Kunstwerke im Generalgouvernement*, [Krakau] 1940, s. 53-54, poz. 185; F. Winkler, *Der Krakauer Behaim-Codex*, Berlin 1941, s. 29-48, 56, 88-89, il. 4, 7, 12, 33, 46, tabl. 29-36; S. Sawicka, *Nieznaný krakowski rękopis iluminowany z początku XVI w.*, *Studia Renesansowe* 2, 1957, s. 57-63, il. 45, 47-55; P.E. Schramm, *Sphaira, Globus, Reichapfel, Wanderung Und Wandlung eines Herrschaftszeichen Und Staatssymbolik*, 3, Stuttgart 1958, s. 138, tabl. 44, il. 99; Z. Ameisenowa, *Kodeks Baltazara Behema*, Warszawa 1961, s. 25, 28, 30-31; *Sztuka w Krakowie w latach 1350-1550. Wystawa w sześćsetną rocznicę założenia Uniwersytetu Jagiellońskiego* [katalog wystawy, Kraków], Kraków 1964, s. 26, 107-109, poz. 104; B. Miodońska, *Iluminacje krakowskich rękopisów z I połowy w. XV w Archiwum Kapituły Metropolitalnej na Wawelu*, Kraków 1967, s. 51-77, il. 44-55; I. Sułkowska-Kurasiowa, *Polska kancelaria królewska w latach*

1447-1506, Wrocław 1967, s. 116; A. Gieysztor, *Non habemus caesarem nisi regem. Korona zamknięta królów polskich w końcu XV wieku i w wieku XVI* [w:] *Muzeum i twórca. Studia z historii sztuki i kultury ku czci prof. De Stanisława Lorentza*, Warszawa 1969, s. 286-287, 292, il. 2-3; B. Miodońska, *Korona zamknięta w przekazach ikonograficznych z czasów Zygmunta I (Uwagi w związku z rozprawą Aleksandra Gieyszтора „Non habemus caesarem nisi regem”)*, Biuletyn Historii Sztuki, t. XXXII, 1970, s. 30-36, il. 1; A.M. Olszewski, *Pierwowzory graficzne późnogotyckiej sztuki małopolskiej*, Wrocław 1975, s. 145-146, il. 242, 256; *Muzeum Narodowe w Krakowie. Zbiory Czartoryskich. Historia i wybór zabytków*, red. M. Rostworowski, Warszawa 1978, s. 155-156, poz. 32a, b; B. Miodońska, *Rex Regum i Rex Poloniae w dekoracji malarskiej „Graduału Jana Olbrachta” i „Pontyfikału Erazma Ciołka”*. *Z zagadnień ikonografii władzy królewskiej w sztuce polskiej wieku XVI*, Kraków 1979, s. 131-212, 224-232, il. 88, 91-96, 155; L. Kalinowski, *Der versiegelte Brief. Zur Ikonographie der Verkündigung Maria* [w:] *Ars auro prior. Studia Ioanni Białostocki sexagenario dicata*, Warszawa 1981, s. 165-168; T. Miazga, *Pontyfikały Polskie w aspekcie muzykologicznym*, Graz 1981, s. 33-35; B. Miodońska, *Deux modeles iconiques du Royaume de Pologne dans l'art au debut de XVI siècle*, *Polish Art Studies* 3, 1982, s.13-33; B. Dziechciaruk-Jędrak, *Figury rycerzy w Muzeum Narodowym w Krakowie jako pozostałość późnogotyckiego Grobu Wielkanocnego*, *Folia Historiae Artium*, t. XXI, 1985, s. 82-85, il. 25; A. Gieysztor, *On the Polish Iconography of Supreme Authority in the Late Middle Ages*. „Barbara Miodońska *Rex Regum i Rex Poloniae w dekoracji malarskiej Graduału Jana Olbrachta i Pontyfikału Erazma Ciołka, Kraków 1979*”, *Polish Art Studies* 6, Kraków 1985, s. 247-250; B. Miodońska, *Organizacja i technika pracy iluminatorów małopolskich w latach 1400-1520* [w:] *Symbolae historiae atrium. Studia z historii sztuki Lechowi Kalinowskiemu dedykowane*, Warszawa 1986, s. 346; *Polen im Zeitalter der Jagiellonen 1386-1572* [katalog wystawy, Schallaburg], Wien 1986, s. 248-250, poz. 67, il. 33-34; B. Dziechciaruk, *Mały drewniany krucyfiks „stwoszowski” w krakowskim Muzeum Narodowym. Zagadnienie funkcji*, *Folia Historiae Artium*, t. XXI, 1989, s. 140-141, il. 10; B. Miodońska, *Małopolskie malarstwo książkowe 1320-1540*, Warszawa 1993, il. XVI, XVII, XX-XXIV, 7, 8, 213, 232-236, 262, 270; M. Derwich, *Rola opata w koronacjach polskich* [w:] *Imagines potestatis. Rytuały, symbole i konteksty fabularne władzy zwierzchniej, Polska X-XV w.*, red. J. Banaszkiewicz, Warszawa 1994, s. 91; P. Mrozowski, *Polskie nagrobki gotyckie*, Warszawa 1994, s. 60-62, 64; *Orzeł Biały – 700 lat herby państwa polskiego. Katalog wystawy w Zamku Królewskim w Warszawie (26 VI – 15 XI 1995)*, red. P. Mrozowski, M. Makowski [katalog wystawy, Warszawa], Warszawa 1995, s. 104, 233-234, poz. 11, 14, il. 47; M. Wilska, *Błazen na dworze Jagiellonów*, Warszawa 1998, s. 205; *Wawel 1000-2000, Kultura artystyczna dworu królewskiego i katedry*, t. I: *Katedra Krakowska – biskupia, królewska, narodowa* [katalog wystawy, Kraków], Kraków 2000, s. 60-62, nr kat. I / 25 il. 27-28; B. Miodońska, *Małopolskie malarstwo książkowe* [w:] *Malarstwo gotyckie w Polsce. Synteza*, red. A.S. Labuda, K. Secomska, Warszawa 2004, s. 441; K. Płonka-Bałus, *Pontyfikał Erazma Ciołka* [w:] *Kraków europejskie miasto prawa magdeburskiego 1257-1791* [katalog wystawy, Kraków], Kraków 2007, s. 487-488, nr kat. VIII.30; J. Adamski, *Kilka spostrzeżeń na temat motywów architektonicznych w miniaturach Pontyfikału Erazma Ciołka (Ms. Czart. 1212 IV)*, *Rozprawy MNK*, IV, 2011; A. Brzozowska, *Humanistyczna ideologia władzy w mowach politycznych i dekoracji pontyfikału biskupa płockiego Erazma Ciołka (Ms. Czart. 1212 IV)*, *Rozprawy MNK*, V, 2012, s 27 -56; J. Adamski, *O znaczenia działu Jan Polacka dla motywów architektonicznych w dekoracji Pontyfikału Erazma Ciołka (Ms. Czart. 1212 IV)*, *Rozprawy MNK*, VIII, 2015, s. 263 – 227.

5. Ms. Czart. 1216 II

HORAE(Godzinki o Matce Boskiej z kalendarzem diecezji paryskiej).

Francja 2. ćw. w. XV

Jęz. łac. i franc.; perg. 210 x 145 mm; k. 167 + 1 k. ochronna; pismo: tekstura gotycka w 1 kol. Po 15 w. Rubryki łac. i franc.; oprawa: w. XVII?, tarcza herbowa z gryfem, klamra z filigranem.

Dekoracja malarska: Rękopis zdobiło pierwotnie kilkanaście miniatur, które zostały wycięte. Zachowały się: 1 miniatura, drobne inicjały, 2 winiетки interlinearne, bordiury roślinne na zewn. marginesach każdej karty.

Proweniencja: Tadeusz Czacki - od r. 1881 Biblioteka Czartoryskich

Bibliografia : S. Kutrzeba, *Catalogus codicum manuscriptorum Musei Principum Czartoryski Cracoviensis*, t. II, Cracoviae 1887-1893, s. 144. ; K. Płonka -Bałus , Katalog średniowiecznych rękopisów iluminowanych i miniatur Biblioteki Czartoryskich. Cz .II / 2 : Francja, XV – XVI w. , (maszynopis)

6.Ms. Czart. 1217 II

HORAE

Francja, Franche-Comté, w. XVI

Jęz. łac.; perg. 213 x 150 mm; k. 115 (s. 230) + 3 k. papierowe; pismo: bastarda francuska w 1 kol., przeważnie po 21 w.; złoto, atrament czerwony i niebieski; oprawa: nowa, w. XVIII/XIX, czerwona skóra ze złoceniami, resztki klamerek.

Dekoracja malarska: 12 dużych i 18 małych (razem 31) miniatur o amatorskim poziomie artystycznym.

Proweniencja Tadeusz Czacki - od r. 1881 Biblioteka Czartoryskich

Bibliografia. S. Kutrzeba, *Catalogus codicum manuscriptorum Musei Principum Czartoryski Cracoviensis*, t. II, Cracoviae 1887-1893, s. 144 ; K. Płonka -Bałus , Katalog średniowiecznych rękopisów iluminowanych i miniatur Biblioteki Czartoryskich. Cz .II / 2 : Francja, XV – XVI w. (maszynopis).

7. Ms. Czart. 1259 IV

Jan Długosz, VITA BEATAE KUNEGUNDIS

Polska, Kraków, r. 1475

Jęz. łac.; perg. 380 x 285 mm; k. 58; pismo: 1 kol. Po 41 w. Skryptor: Krzysztof z Dębowca, wikariusz katedry krakowskiej, zm. 1482; oprawa: późnorenansowa; deski, biała skóra z tłokami ślepymi i złotymi.

Proweniencja: rękopis przepisany w r. 1475 na Wawelu - Tadeusz Czacki - od r. 1818 Biblioteka Czartoryskich

Dekoracja malarska: iluminowana pierwsza karta rękopisu w stylu krakowskiej pracowni Gradału Łęczyckiego Hymbira z Kiszewa (1467)

Druk: *Joannis Dlugossi seniores canonici Cracoviensis Opera*. Sumptibus C. et J.

Przędziecki, I, Cracoviae 1887; przekład polski ks. P. Mojeckiego, *Żywot św. Kunegundy*, Kraków 1917.

Bibliografia : I. Polkowski, *Katalog rękopisów kapitulnych katedry krakowskiej*, I, Kraków 1884, s. 135; B. Przybyszewski, *Wypisy źródłowe do Dziejów Wawelu z Archiwów Kapitulnych i Kurialnych krakowskich. 1440-1500*, Źródła do Dziejów Wawelu, III, Kraków 1960, s. 66, w 102; B. Miodońska, *Małopolskie malarstwo książkowe*, Warszawa 1993, s. 52, 82, 203, 205.; K. Płonka -Bałus , Katalog średniowiecznych rękopisów iluminowanych i miniatur Biblioteki Czartoryskich. Cz .III : Polska i Europa Środkowa (maszynopis)

8. Ms. Czart. 1269 I

tzw. PSAŁTERZ PUŁAWSKI

Polska, 4. ćwierć w. XV (ok. 1480) ; polski przekład Psalterza ferialnego z argumentami oraz 5 kandyków biblijnych i symbolu *atanazjańskiego*.

Jęz. polski; perg. 157 x 115 mm; k. 312, s. 624; pismo: bastarda textualis formata w 1 kol. po 14 w.; oprawa: zapewne pierwotna, późnogotycka. Deski, skóra tłoczona na ślepo, okucia. Restaurowana w l. 60-tych XXw. przez Stanisława Jahodę w Krakowie.

Dekoracja malarska: 4 inicjały; 1 miniatura samodzielna.

Proweniencja: 1533 - Jan Komorowski, 1617 - Jana Rebelińskiego z Rusi - Tadeusz Czacki - od r. 1818 Biblioteka Czartoryskich

Druk: S. Słoński, *Psalterz Puławski*, wyd. Tow. Nauk Warszawskiego. I Wydział językoznawstwa i literatury. Komisja językowa, Warszawa 1916; do r. 1959 – Bibliografia literatury polskiej „Nowy Korbut”, I, Warszawa 1963, s. 187-189.

Bibliografia: *Psalterz Puławski*, przedruk homograficzny A. i S. Pilińscy, nakł. Bibl. Kórnickiej 1880; M. Sokołowski [w:] *Kwartalnik historyczny* VI (1892) p.256; P. Chmielowski, *Historia literatury polskiej* Lwów-Warszawa 1914 p.105; St.Słoński ed., *Psalterz Puławski*, Wydawnictwa Tow. Naukowego Warszawskiego, I Wydz. Językoznawstwa i literatury, Komisja Językowa, Warszawa 1916 p.I-XVI, il. (bibliogr.); J. Łoś, *Psalterz Puławski Słońskiego* [w:] *Rocznik Sławistyczny* VIII, Kraków 1918 (nadbitka) p.194-204 (rec.); St. Słoński, *Przyczynki do dziejów rękopisu "Psalterza Puławskiego"* [w] *Prace Filologiczne* ;t.12 (Prace polonistyczne ofiarowane Janowi Łosiowi, Warszawa 1927) p.165-7; *Korbut* I, Warszawa 1929 p.77-8; St. Vrtel-Wierczyński, *Wybór tekstów staropolskich*, Lwów 1930 p.52 (bibliogr., ed. fragm.); *Encyklopedia Staropolska*, wydana nakładem Księgarni Wydawniczej Trzaski, Everta i Michalskiego, oprac. A. Brücknera, Warszawa 1937, t.2 p.315, il.; M. Karaś [w:] *Zeszyty Naukowe UJ, Prace Historyczne* z.8 (1961) p.41 (bibliogr.); P. Spunar, *L'évolution et la fonction de la bâtarde en Bohème et en Pologne* [w:] *Studia Źródłoznawcze* VI (1961) p.10, 18, tabl.X; *Nowy Korbut* I p.179, 187-8; T. Dobrzeński, *The Toruń Quinity in the National Museum in Warsaw* [w:] *The Art Bulletin* XLVI nr 3 (1964) p.383, ryc.4; MMAe II p.36, 126; M. Kossowska, *Biblia w języku polskim*, I, Poznań 1968 p.44-61 (bibliogr. na p.47-8); EWoK col.2032; Kopeć 1981 p.54; *Księga psalmów*, tł. Cz. Miłosz (Przedmowa tł.), Paryż 1982 p.42, 45, 49; T. Sinko, *Polska pieśń w liturgii* [w:] *Nasza Przeszłość* 60 (1983) p.258 ; W. Wydra, W.R. Rzepka, *Chrestomatia staropolska*, Wrocław, Warszawa 1984 p.68-75; T. Michałowska, *Średniowiecze*, Warszawa 1995 p.575-8, 582, il.; Kułakowska 1995 p.59-73; Kułakowska 1996 p.99-115; Cybulski 1996 p.11, 41-53, 78); J.W. Boguniowski, *Rozwój historyczny ksiąg liturgii rzymskiej*, Kraków 2001; *Opis Źródeł Słownika Staropolskiego* W. Twardzik red., Kraków 2005 p.132, 196; Kutrzeba p.154; mf BN 11355 (rok 6/7 p.62).M. Zembatówna, *Czy Psalterz puławski jest zabytkiem środkowo-małopolskim* [w:] *Język Polski* XXXII (1952) p.223-9; W. Taszycki, *Czas i miejsce powstania Psalterza puławskiego* [w] *Poradnik Językowy* 1954 z.10 p.8-17; Taszycki, *Jeszcze słów kilka o Psalterzu puławskim* [w:] *Poradnik Językowy* 1955 p.193; W. Kuraszkiewicz, *Psalterz puławski nie pochodzi z drugiej połowy XVI wieku* [w:] *Poradnik Językowy* 1955 p.107-12; M. Zembaty-Michalakowa, *Analiza historycznodialektologiczna Psalterza puławskiego* [in:] *Zeszyty Naukowe Uniw. Wrocławskiego*, seria A nr 5, Językoznawstwo, Wrocław 1957 p.42-63; B. Miodońska, *Opatovický breviř neznámý česky rukopis 14.stoleti* [w:] *Umění* XVI, Praha 1968 p.222-3, il.13; K. Kleszczowa, *Charakterystyka porównawcza Psalterza Floriańskiego z Psalterzem puławskim w zakresie fonetyki i fleksji*, *Prace Językoznawcze Uniwersytetu Śląskiego*, t.2 (1973) p.125-7. K. Płonka -Bałus , *Katalog średniowiecznych rękopisów iluminowanych i miniatur Biblioteki Czartoryskich. Cz .III : Polska i Europa Środkowa (maszynopis)*

9. Ms. Czart. 1401 I

Ricoldus de Monte Croce, *Liber de redemptione et captione terrae sanctae i Libellus fratri Ricoldi de Florentia ordinis predicatorum contra legem Sarracenarum et dividitur in 17 capitula;*

Jacobus de Voragine, *De Machometo extracta de Legenda Aurea;* Nicolaus de Lyra, *Extracta de Micholao de Lira super Appocalipsi de Machometo et eius lege.*

Florencja, w. XV.

Jęz. łac., perg. poł., 140 x 105 mm, k. 187; 2 k. ochronne pap.; pismo: kursywa humanistyczna 1 kol. po 26 w.; nieliczne glosy; oprawa: w. XVIII, tektura, grzbiet – półskórek.

Dekoracja malarska: pierwszą kartę tekstu zdobi skromna dekoracja w typie „a bianchi girari”.

Proweniencja: klasztor Franciszkanów w Krakowie , Tadeusz Czacki, od r. 1818 - Biblioteka Czartoryskich

Bibl.: S.Kutrzeba, *Catalogus codicium manuscritorum Musei Principum Czartoryski Cracoviensis*, t. II, Cracoviae 1887-1893, s. 199-200.
Mikr. B.N. 16292

10. Ms. Czart. 1414 IV

Přibík z Radenína zw. Pulkawa: CHRONICA BOHEMICA

Czechy, Praga, ok. r. 1376; iluminator rękopisu Tomasza ze Štitného Knižký šestery o obecnych věcech křestanských (Praga, Bibl. Uniw. MS XVII A6, r. 1376)

Jęz. łac.; perg. 320 x 230 mm; k. 139 + 4 pap. k. ochronne; pismo: minuskuła gotycka; 1 kol. po 3 w. Inicjały kaligraficzne cynobrowe i błękitne; oprawa: deski, skóra brunatna.

Dekoracja malarska: inicjał firuralny ; roślinna dekoracja marginalna.

Proweniencja: kardynał Zbigniew Oleśnicki, od r. 1455 - katedra krakowska , Tadeusz Czacki, od 1818 - Biblioteka Czartoryskich.

Druk: Mon. Hist. Boem. III Loserth, *Die böhmische Krönungsordnung*, Archiv für österr. Geschichte 54, s. 26-36.

Bibl.: W. Kętrzyński, *O paryskim rękopisie Pulkawy*, Rocznik Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego, Poznań 1869, s. 317-336; F. Palacky, *O Přibíkowi Pulkawowi z Radenína a jeho kronice české*, Sezení třídy pro mudroslovi dějepis a slovozpyt dne 12 dubna 1869; J. Müller, *O rukopisach kroniky Přibíka z Radenína pij min Pulkawy*, Praha 1887; S. Kutrzeba, *Catalogus codicium manuscritorum Musei Principum Czartoryski Cracoviensis*, t. II, Cracoviae 1887-1893, s. 202-203; M. Sokołowski, *Muzeum XX. Czartoryskich w Krakowie*, Kwartalnik Historyczny 6, 1892, s.256; M. Jarosławiecka-Gąsiorowska, *Les principaux manuscrits à peintures du Musée des Princes Czartoryski à Cracovie*, Bulletin de la Société Française de Reproduction de Manuscrits à Peintures, XVIII, Paris 1934, s. 27 i n., tabl. 10; B. Miodońska, *Związki polsko-czeskie w dziedzinie iluminatorstwa na przełomie w. XIV i XV*, Pamiętnik Literacki, L 1, 1960, z. 3, s. 178, fig. 1; J. Krása, *Výstava rukopisů knihovny Národního muzea v Praze*, Umění 14, 1966, s. 601, 607, pozn. 10; B. Miodońska, *Dekoracja malarska rękopisu Kroniki czeskiej Přibíka z Radenína w zbiorach Biblioteki Czartoryskich w Krakowie*, Rozprawy i Sprawozdania Muzeum Narodowego w Krakowie, IX, 1967, s. 43-50, ryc. 38-43; B. Miodońska, *Dekoracja malarska rękopisu Kroniki czeskiej Přibíka z Radenína w zbiorach Biblioteki Czartoryskich w Krakowie*, Rozprawy i Sprawozdania Muzeum Narodowego w Krakowie 9, 1967, Kraków 1968, s. 43-49; B. Miodońska, *Opatovický breviř – neznámý český rukopis 14. století*, Umění 19, 1968, s. 244; J. Krása, *Deux dessins du Louvre et la peinture de manuscrits en Bohême vers 1400*, Scriptorium 23, 1969, s. 169; G. Schmidt [w:] K.M. Swoboda, *Gotik in Böhmen*, München 1969, s. 216; J. Krása, *Knižní malba [w:] České umění gotické 1350-1420*, Praha 1970, s. 250, 274-275; K. Stejskal, *Výstava „La librairie de Charles V” a některé otázky českého umění XIV. století*, Umění 18, 1970, s. 38; J. Krása, *Rukopisy Václava IV*, Praha 1974, s. 110-111; K. Stejskal, *K problematice českého knižního malířství václavské doby*, Umění 22, 1974, s. 554-555; J. Krása, *K výtvarnému doprovodu Vlastního životopisu Karla IV [w:] Karel IV. Vlastní životopis*, Praha 1978, s. 203; B. Miodońska, *Die Buchmalerei [w:] Die Parler und der schöne Stil 1350-1400*, II, Köln 1978, s. 740; K. Stejskal, *Umění na dvoře Karla IV*, Praha 1978, s. 98, 227; A. Karłowska-Kamzowa, *Malarstwo śląskie 1250-1450*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1979, s. 99; K. Stejskal, *Malířství [w:] Praha středověká*, Praha 1983, s. 592; J. Krása, *Knižní malba [w:] Dějiny českého výtvarného umění I/2*, Praha 1984, s. 416-417; E. Potkowski, *Książka rękopiśmienna w kulturze Polski średniowiecznej*, Warszawa 1984, s. 189; P. Brodský, *Příspěvek ke studiu díla Mistra bible ze Sadské*, Umění 33, 1985, s. 517; B. Miodońska, *Die Buchmalerei in Polen zur Zeit der Jagiellonen [w:] Polen in Zaitalter der Jagiellonen 1386-1572*, Schallaburg 1986, s. 228; K. Stejskal, M.

Švábenský, *Iluminátor Cerroniánského rukopisu Pulkavy a jeho dílo*, Umění 36, 1988, s. 348; J. Krása, *Dvě kresby z Louvru a česká knižní malba kolem roku 1400* [w:] J. Krása, *České iluminované rukopisy 13.-16. století*, Praha 1990, s. 258; J. Krása, *Zlatý věk knižní malby* [w:] M. Bohatcová, *Česká kniha v proměnách staletí*, Praha 1990, s. 78; K. Stejskal, P. Voit, *Iluminované rukopisy doby husitské*, Praha 1991, s. 38; A. Karłowska-Kamozwa, L. Wetesko, J. Wiesiołowski, *Średniowieczna książka rękopiśmienna jako dzieło sztuki*, Gniezno 1993, s. 94; F. Machilek, M. Machilek, *Der Liber breaviarius der Prager Kathedalkirche in Universitätsbibliothek Würzburg (M. p. Th. F. 131)*, Umění 41, 1993, s. 381; B. Miodońska, *Małopolskie malarstwo książkowe 1320-1540*, Warszawa 1993, s. 41; M.S. Frinta, *Punched Decoration in Central European Manuscript Illumination* [w:] *Making the Medieval Book. Techniques of Production. Proceedings of the fourth conference of the Seminar in the History of the Book to 1500*, Oxford 1995, s. 120; H. Hlavackova [w:] *Gotika v západních Čechách*, Praha 1996, s. 475; A. Fijałkowski, *Średniowieczne koronacje królewskie na Węgrzech I w Polsce*, Przegląd Historyczny LXXXVII, 1997, s. 715 – 735; tenże, *Koronacja królów węgierskich w średniowieczu. Zarys problematyki badawczej w kontekście polskim* [w:] *Przemysł II. Odnowienie Królestwa Polskiego*, red. J. Krzyżaniakowa, Prace IH UAM Poznań 1997, s.213 – 234; G. Schmidt, *Kunsthistorischer Kommentar* [w:] *Die Wenzelsbibel. Kommentar*, Graz 1998, s. 125; P. Brodský, *Iluminowane rukopisy českého původu v polských sbírkách*, Praha 2004, poz. 27, s. 93-94; D. Dębosz-Zalewska, *Krakowski rękopis „Kroniki czeskiej” Přibika Pulkavy z Radenina ze zbiorów Czartoryskich i jego związek ze Zbigniewem Oleśnickim i Janem Długoszem* [w:] *Kultura religijna i społeczna Małopolski od XII do XVI wieku*, red. W. Szymborski, J. Koziół, Muzeum Okręgowe w Tarnowie, Tarnów 2011, s.153- 166;

11. Ms. Czart. 1418 IV

KODEKS ŚWIĘTOSŁAWA Z WOJCIESZYNA (Statuty Kazimierza Wielkiego i Władysława Jagielly w przekładzie polskim Świętosława z Wojcieszyna; Prawa ziemi mazowieckiej / Statuty dzielnicy czersko-warszawskiej z l. 1377-1426 w przekładzie Macieja z Rożana).

Polska, Mazowsze, 1448, 1450; skryptor: Mikołaj Suled

Jęz. polski; perg. 315 x 245 mm; k. 58 (s. 116) + 2 pap. k. ochronne; pismo: bastarda w 1 kol. po 40 (cz. I) i 44 (cz. II) wierszy; oprawa: restaurowana (grzbiet). Deski, brunatna skóra tłoczona na ślepo, okucia mosiężne, klamerki.

Dekoracja malarska: 2 miniatury całostronicowe i 6 inicjałów malarskich.

Proweniencja: XVIIw - Kazimierz Weysse (kanonik kielecki i penitencjarz klasztoru kapucynów w Krakowie) - biblioteka klasztoru kapucynów - Tadeusz Czacki, od r. 1818 - Biblioteka Czartoryskich

Bibliografia : J. Lelewel, *Księgi ustaw polskich i mazowieckich na język polski w latach 1449, 1450, 1451, 1503 przekładane. Historyczne pomniki języka i uchwał polskich i mazowieckich z wieku XVgo i XVIgo*, I, Wilno 1824, s. 9-76, 174-176; Z. Glichowski, *Prawa polskie 0Kazimierza Wielkiego i Władysława Jagielly, przełożone na język polski przez Świętosława z Wocieszyna. R. 1449. Przedruk /sic!/ homolitograficzny...* A. Piliński, Poznań 1877; Z. Glichowski, *Prawa książąt mazowieckich, przełożone na język polski przez Macieja z Rożana. R. 1450. Przedruk /sic!/ homolitograficzny...* wykonał A. Piliński, Poznań 1877; A.Z. Helcel /wyd./, *Starodawne prawa polskiego pomniki*, I, Warszawa 1856, s. XXI-XXII, s. 44-171; F. Piekosiński /wyd./, *Tłumaczenie polskie statutów ziemskich*, Archiwum Komisji Prawniczej AU, III, Kraków 1895, s. 223-334; S. Kutrzeba, *Catalogus codicium manuscritorum Musei Principum Czartoryski Cracoviensis*, t. II, Cracoviae 1887-1893, s. 205 - 206; Bibliografia literatury polskiej „Nowy Korbut” I, s. 326-329; S. Komornicki, *Muzeum Książąt Czartoryskich w Krakowie*, Kraków 1929, poz. 141, s. 30, ryc. 141; B. Miodońska , *Małopolskie malarstwo książkowe*, Warszawa 1993, s. 57, 109, 118, 119, il. 342; Ewa Suchodolska , *Wizerunki książąt mazowieckich w tzw. Kodeksie Świętosławów*. [w:] *Człowiek w społeczeństwie średniowiecznym*, red. R. Michałowski, Warszawa 1997, s. 379 – 389; Janusz Grabowski, *Kanclarie idokumenty książąt mazowieckich w latach 1341- 1381. Ośrodki zarządzania i kultury* Warszawa 1999 ; K. Płonka -Bałus , *Katalog średniowiecznych rękopisów iluminowanych i miniatur Biblioteki Czartoryskich. Cz .III : Polska i Europa Środkowa (maszynopis)*

12. Ms. Czart. 1501 III

DIVERSI TRACTATUS ALCHEMICI :

Rasis [Abu Bakr Muhammad ibn Zakariya ar-Razi, 864 – 925], Zbiór traktatów alchemicznych (*Diversi Tractati Alchemici*), tłum. Gerard z Cremony (1114 - 1187), XIII - XIV w.

Jęz. łac.; perg. wym. 260 x 200 mm, p i s m o perełkowe w dwu kolumnach , d e k o r a c j a : drobne inicjały kaligraficzne, pozostałe – wycięte, oprawa: początek XVI w., Gdańsk,

Dekoracja: inicjały kaligraficzne.

Proweniencja : z biblioteki kościoła Mariackiego w Gdańsku. Exlibris Stanisłai Zamoyski

Bibliografia : S.Kutrzeba, *Catalogus codicium manuscriptorum Musei Principum Czartoryski Cracoviensis*, t. II, Cracoviae 1908-1913, s. 223 ; B. Miodońska, *Małopolskie malarstwo książkowe*, Warszawa 1993, s. 97;

13. Ms. Czart. 1514 I

Sexti Julii Frontini, STRATEGEMATON, ed. Romae 1494, (Hain 15915) i Bononiae 1504 Włochy, Florencja 1467; kopista: Pietro Cennini.

Jęz. łac.; perg., 187 x 118 mm; k. 99; papierowe k. ochronne i 4 k. przybyszowe z pap. czerp. dodane zapewne w r. 1789; pismo: staranna kursywa humanistyczna; 1 kol. po 25 w. Rubryki majuskułą; oprawa: koniec w. XVIII, tektura i półskórek. Kartka z napisem: „Juliusza Sexta Frintina o Fortelach wojennych rękopism na pergaminie 1467”.

Dekoracja malarska: 7 inicjałów malarskich.

Proweniencja: z biblioteki Macieja Korwina (herb na początku tekstu) , Jan Karol Chodkiewicza (?) , od 1621) - rodzina Stemberk. h. Sternberg, Stanisław i Jan z Gostynia Gostyńscy, rodzina Komorowskich, od 1788 - Tadeusz Czacki , od 1818 - Biblioteka Czartoryskich.

Bibl. S. Kutrzeba, *Catalogus codicium manuscriptorum Musei Principum Czartoryski Cracoviensis*, t. II, Cracoviae 1887-1893, s. 226; A. de Hevesy, *La Bibliothèque du roi Matthias Corvin*, Paris 1923; K. Dobrowolski, *Rękopis biblioteki Macieja Korwina przechowany w Muzeum XX. Czartoryskich w Krakowie*, Kraków 1926; W. Weinberger, *Erhaltene Handschriften des Königs Corvinus und des Graner Erzbischofs Johann Vitéz*, Zentrbl. f. Bw. 1929, nr 59a; K. Csapodiné-Gárdonyi, *Mátyás király könyvtárának scriptorai. Petrus Cenninus (Die Scriptoren der Bibliothek des Königs Mathias. Petrus Cenninus)* [w:] *Magyar Könyvszemle*, 1957, s. 336; I. Berkovits, *Corvinen Bilderhandschriften aus der Bibliothek des Königs Matthias Corvinus*, Budapest 1963, s. 36, 108; K. Csapodi-Gárdonyi, *Les Scribeurs de la Bibliothèque du roi Mathias*, Scriptorium, 1963, s. 46; K. Csapodi-Gárdonyi, *Bibliotheca Corviniana. Die Bibliothek des Königs Matthias Corvinus von Ungarn*, Corvina Verlag 1969, poz. 67, s. 52, tabl. XII; *A Magyar-Lengyel Kapesolatok 1000 Eve. 1000 lat związków Węgierskich-Polsko* [sic!]. Kiállítás a Budai Várpalotában. 1970 Október 2 – December 6 [katalog wystawy], s. 31, poz. 85; J. Fögel, *A Corvina-Kőruyvár katalógusa (Katalog Bibliotheca Corvina)*, Bibliotheca Corvina I, nr 152; G. Fögel, *Catalogo Della Bibliotheca Corvina*, Bibliotheca Corvina II, nr 32.

14. Ms. Czart. 1550 I

LIVRE D'HEURES

Francja, poł. w. XV

Godzinki o Matce Boskiej do użytku diecezji paryskiej.

Jęz. łac. i franc.; perg. 105 x 77 mm; k. 178 + 4 k. ochronne; pismo: francuska bastarda, 1 kol. po 14 w., rubryki różowe; oprawa: skóra tłoczona, barwiona i złocona.; brzegi kart malowane (motyw kwiatowy powtarzający motyw bordiur); wewnątrz okładki wyklejone brązowym jedwabiem.

Dekoracja malarska: 5 miniatur; bordiury roślinne pokrywające 4 marginesy karty; inicjały.

Proweniencja: nieustalona

Niepublikowany (K. Płonka -Bałus , Katalog średniowiecznych rękopisów iluminowanych i miniatur Biblioteki Czartoryskich. Cz .II / 2 : Francja, XV – XVI w. , (maszynopis)

15. Ms. Czart. 1552 IV

MISSALE CISTERCIENSAE

Niemcy, Nadrenia, ok. 1300

Jęz. łac.; perg. 354 x 271 mm; k. 171 + 1 perg. k. ochronna i luźna k. papierowa; pismo: minuskuła gotycka, 1 kol. po 25 w.; ozdobne inicjały kaligraficzne; oprawa: w. XIV, restaurowana w w. XIX, deski, skóra ze ślepymi tłoczeniami, wzdłuż brzegów nowe, mosiężne okucia .

Dekoracja malarska: 7 inicjałów z przedstawieniami figuralnymi i całostronicowa miniatura przed kanonem mszy. Inicjały filigranowe błękitno-czerwone.

Proweniencja: zakup Władysława Czartoryskiego w Paryżu (1870).

Bibl: *Catalogue de livres rares et précieux, manuscrits et imprimés faisant partie de la Librairie de L. Potier*, Paris 1870, n° 54; S. Komornicki, *Muzeum Książąt Czartoryskich w Krakowie*, w 140, repr. Ukrzyżowanie; A. Stange, *Deutsche Malerei de Gotik I*, Berlin 1934, s. 40; M. Jarosławiecka-Gąsiorowska, *Les principaux manuscrits à peintures du Musée des Princes Czartoryski à Cracovie*, Bulletin de la Société Française de Reproduction de Manuscrits à Peintures, XVIII, Paris 1934, poz. 3, s. 23-27, pl. VI; M. Janocha, *Missa in arte polona. Ikonografia mszy świętej w średniowiecznej i nowożytniej sztuce polskiej*, Warszawa 1998, s. 72.

16. Ms. Czart. 1568 I

Paweł Giza, *DIARIUM LEGATIONIS MARTINI SZYSZKAWSKI PRO CONSTANTIA REGINA POLONIAE 1605*

Wilno 1610

Jęz. łac.; papier, 185 x 149 mm; s. 312 + 2 k. ochronne; pismo: antykwa renesansowa i italika jednego pisarza, oprawa: w. XVIII, tektura i półskórek.

Dekoracja malarska: s. 3 – ozdobne obramienie tekstu; s. 5 – tekst łaciński wypisany złotem na czarnej tablicy otoczonej ramą z ornamentu okuciowego, z postaciami alegorycznymi; s. 222 – w tekście narysowane złotem i srebrem malarskim monety

Proweniencja: zakupiony w r. 1911.

Niepublikowany

17. Ms. Czart. 1813

Albrecht Hohenzollern [1490-1568], XSIĘGI O RICERSKICH RZECZACH A SPRAVACH WOÏENNÏCH Z PILNOŚCÏĄ ZEBRANE A PORZĄDKÏEM DOBREM SPÏSANE.

Przekład polski Macieja Strubicza dedykowany Zygmuntowi Augustowi, r. 1561

Jez. polski , Pap. k. 335; 414 x 288 mm

Bibl.: S. Bodniak, *Albrecht Hohenzollern (1490-1568)* [w:] *Polski Słownik Biograficzny* I, Kraków 1935, s. 48-52.

18. Ms. Czart. 1870 I

TETRAEVANGELION

Grecja, 1 połowa w. XIII

Jez. grecki, 224 ff o wym. 190 x 130 mm, pismo minuskulne w jednej kolumnie, średnio 25 wierszy na stronie ; oprawa restaurowana.

Proweniencja: zakup Władysława Czartoryskiego

Dekoracja malarska: 3 miniatury całostronicowe , 12 ornamentalnych

Niepublikowany

19. Ms. Czart. 1876 II

Status Publius Papinius, THEBAIS; ACHILLEIS

Włochy, XIII w. ?

Jęz. łac.; perg. 245 x 145 mm; k. 121; pismo: *prae-gotica*, 46 wierszy na stronie; włoska oprawa renesansowa z XVI w .

Dekoracja o charakterze mnemotechnicznym : rysunki piórkiem na marginesach, inicjały kaligraficzne .

Proweniencja nieustalona (Exlibris Stanisława Zamoyskiego)

Niepublikowany

20. Ms. Czart. 1953 III

VITAE SANCTORUM ORDINIS PRAEDICATORUM

I. Tommaso Caffarini: *Legenda abbreviata beatae Katherine de Senis*

II. Vita S. Vincentii Fererii (nieiluminowany)

Włochy, koniec w. XIV

Jęz. łac.; perg. 270 x 190 mm ; k. 34

Dekoracja malarska: 2 inicjały figuralne, 1 inicjał kaligraficzny

Bibl. Kukiel, A. Homecki, *Katalog rękopisów Biblioteki Czartoryskich w Krakowie. Sygnatury 1682-2000*, Kraków 1988.

21. Ms. Czart. 1959 I

Isuardus, DOCTRINALE CLERICORUM UNA CUM MARTIROLOGIO SANCTORUM

1507 r.

Jęz. łac.; 195 x 145 mm; k. 212; pismo jednej ręki z glossami; oprawa: skórzana zdobiona tłoczonym ornamentem z motywem lilii i literą S.

Dekoracja malarska: 2 inicjały malarskie

Niepublikowany

22. Ms. Czart. 2032 II

LIVRE D'HEURES Agnes de Kiquemberg dit. Loen

Paryż, naśladowca Mistrza Marszałka Boucicaut, 1. ćwierć w. XV

(Godzinki do użytku diecezji paryskiej),

Jęz. łac. i franc.; perg. 200 x 146 mm; k. 233 + 20 papierowych kart ochronnych; pismo: staranna minuskuła gotycka w 1 kol. po 15 w. Rubryki. Oprawa: w. XVIII; ciemnoczerwony safian ze złotymi tłoczeniami (motyw goździka), na grzbiecie napis HORAE.

Proweniencja: Agnes de Kiquémberg dit Loen, Piret de Sainte Odes. Zakup Władysława Czartoryskiego w l. 1830-1869.

Dekoracja malarska: 15 miniatur, 2 inicjały figuralne, medalion w bordiurze, liczne inicjały malarskie, winiety interlinearne, bordiury roślinne.

Bibl. : M. Jarosławiecka-Gąsiorowska, *Les principaux manuscrits à peintures du Musée des Princes Czartoryski à Cracovie*, Bulletin de la Société Française de Reproduction de Manuscrits à Peintures, XVIII, Paris 1934, poz. 10, s. 59-68, pl. XIII; M. Meiss, *French Painting In the Time of Jean de Berry. The Boucicaut Master*, London 1968, s. 33, 85-86, fig. 171, 316-319; B. Miodońska, *Sztuka francuska w zbiorach polskich* [katalog wystawy, Poznań], Poznań 1973, s. 72-73, il. 67; B. Miodońska, *Godzinki Agnes de Kiquémberg* [w:] Muzeum Narodowe w Krakowie. *Zbiory Czartoryskich. Historia i wybór zabytków*, red. M. Rostworowski, Warszawa 1978, poz. 27, s. 154; *Katalog rękopisów Biblioteki Czartoryskich w Krakowie. Sygn. 2001-2300*, Kraków 1999 s. 70-71; G. T. Clark, *Made in Flanders. The Master of the Ghent Privileges and Manuscripts Painting in the Southern Netherlands in the Time of Philip the Good*, Turnhout 2000, s. 22, il. 6. (K. Płonka -Bałus , Katalog średniowiecznych rękopisów iluminowanych i miniatur Biblioteki Czartoryskich. Cz .II / 2 : Francja, XV – XVI w., maszynopis)

23. Ms. Czart. 2060 IV

Arystoteles, ETYKA NIKOMACHEJSKA, przekł. Roberta Grosseteste;

POLITYKA, przekł. Wilhelma z Moerbeke;

RETORYKA, przekł. Wilhelma z Moerbeke;

„MAGNA MORALIA”, przekł. Bartłomieja z Messena;

Pseudo - Arystoteles, EKONOMIKA, przekł. Wilhelma Duranda.

Francja, 1. ćwierć w. XIV

Jęz. łac.; perg. 315 x 215 mm; k. 228 + II pap. k. ochronne; paginacja nowa (brak s. 247 -248: błąd paginacji) ; pismo: gotycka minuskuła w 2 kol. po 40 w. Rubryki. Tytuły ksiąg wypisane na górnych marg. gotycką minuskułą, czerwonym i niebieskim atramentem. Dwie ręce: I : s. 1- 449, II : 449-456; glossymarg. różnymi rękami; oprawa: około 1700 (wg *Katalogu* : koniec XVII w.): tektura, półskórek czarny z tłoczonym ornamentem ; klamra ze srebrnej blachy (trybowana we wzór roślinny, z inicjałami MRP).

Proweniencja: zakup W. Czartoryskiego we Francji.

Dekoracja malarska: 4 inicjały malarskie, inicjały kaligraficzne

Bibl : Tekst: *Corpus Philosophorum Medii Aevi, Aristoteles Latinus, codices descripsit G. Lacombe, ... A. Birkenmajer, M. Dulong, Aet. Francescini*, I, Roma 1939, p. 69; 158; p. 75; 163; p. 77; 163; p. 77; 167; p. 71; 159; p. 76; 166. P. Czartoryski, *Aristoteles Latinus, Codices Supplementa Altera*, ed. L. Minio-Paluello, Burges-

Paris 1961, s. 156 nr 2171; P. Czartoryski, *Le Ms 2060 de la Bibliothèque Czartoryski de Cracovie, supplément au „Aristoteles Latinus”*, *Medievalia Philosophica Polonorum*, X, Warszawa 1964, s. 22-24; *Katalog rękopisów Biblioteki Czartoryskich w Krakowie. Sygnatury 2001-2300*, Kraków 1999, s. 90-91. (K. Płonka -Bałus , Katalog średniowiecznych rękopisów iluminowanych i miniatur Biblioteki Czartoryskich. Cz. II / 1 : Francja, XV – XVI w. , (maszynopis)

24. Ms. Czart. 2097 IV

EWANGELIARZ ŁAWRYSZEWSKI (aprakos pełny),

Ruś południowa (halicko-wołyńska), XIII / XIV w.

Jęz. cerkiewnosłowiański w red. południoworuskiej, pergamin , 183 k. o wym 310 x 210 mm; pismo – ustaw i półustaw kaligraficzny i skoropis , średnio po 30 wierszew dwu kolumnach ; oprawa powleczone aksamitem, ozdobiona mrty lowymi plakietami ; nowożytna lub skomponowana w XIX w.

Dekoracja malarska : 18 miniatur, winieta nagławkowa , liczn einocja ly zoomorficzne- rysunki, gwasz, płatkowe złoto .

Proweniencja: klasztor bazylianów pw. Bogarodzicy w Ławryszewie n. Niemnem (d. woj. nowogrodzkie), w r. 1822 ofiarowany Adamowi Jerzemu Czartoryskiemu.

Bibl:I.I. Perwolf, *Otczet ordinarnowo profiessora Imp. warszawskowo uniwersiteta [...] o naucznych zaniatijach za graniceju s 20 maja po 20 sientjabrja 1882 goda*, *Warszawskije izwiestija*, 1883, 2, s. 47-82; T. Friedelówna, *Ewangeliarz Ławryszewski. Monografia zabytku*, Wrocław 1974; I.S. Swiencickij, *Ławryszewskoje ewangelije naczała XIV wieka*, *Izwestija Otdiela Russkawo Jazyka i Słowiesnosti IAN*, 8, 1, 1913; W. Molé, *Miniatury Ewangeliarza Ławryszewskiego nr 2097 w Muzeum ks. Czartoryskich w Krakowie*, *Sprawozdania z posiedzeń Akademii Umiejętności*, 31, 1927, z. 2, s. 4-5; W. Molé, *Les miniatures de l’Evangélaire de Ławryszew [w:] L’art byzantin chez les Slaves*, 5, Paris 1932, s. 423-437; S. Der Nersessian, *L’illustration du Roman de Barlaam et Joasaph*, Paris 1937, s. 67; P.M. Żołtowski, *Miniatura XIV-pierszoi połowini XVII stolittja [w:] Istorija ukrainskowo mistectwa*, 2, Kiiw 1967, s. 319-336; J.W. Einhorn, *Das Einhorn als Sinnzeichen des Todes: Die Parabel vom Mann im Abgrund*, *Frümittelalterliche Studien*, 6, 1972, s. 386; J.W. Einhorn, *Spiritualis unicornis. Das Einhorn als Bedeutungsträger im Literatur und Kunst des Mittelalters*, München 1976, s. 230; O.P. Popowa, *Russkaja kniżnaja miniatura XI-XV wiekow [w:] Driewnieruskoje iskusstwo. Rukopisnaja kniga*, 3, Moskwa 1983, s. 17; M. Smorąg-Różycka, *Miniatury „Ewangeliarza Ławryszewskiego”*. *Zagadnienie stylu*, *Folia Historiae Artium*, t. XXVIII, 1992, s. 13-38; M. Smorąg-Różycka, *Romans chrześcijański Barlaam i Jozafat w kulturze średniowiecznej Europy. Uwagi o dwóch miniaturach w Ewangeliarzu Ławryszewskim*, *Slavia orientalia*, t. XLII, nr 1, 1993, s. 9-28; *Sztuka iluminacji i grafiki cerkiewnej [katalog wystawy]*, Warszawa 1996, poz. kat. 2, s. 43; *Katalog rękopisów Biblioteki Czartoryskich w Krakowie. Sygnatury 2001-2300*, Kraków 1999 ; M. Smorąg-Różycka, *Ruś Halicko-Włodzimierska i Litwa w XIII wieku. Związki polityczne i artystyczne*.

25. Ms. Czart. 2168 IV

ARMORIAL

Pocz. XVII – pocz. XVIII w.

(Herbarz z nazwiskami różnych osób z terenu dzisiejszej Belgii i Holandii).

Jęz. franc, flamandzki; 320 x 200 mm; s. 390 + k. ochr.; stara foliacja k. 10-167 ; oprawa: półskórek i aksamit czerwony, uszkodzona na brzegu, ślady po klamrach i narożnikach metalowych.

Bibl: *Katalog rękopisów Biblioteki Czartoryskich w Krakowie. Sygnatury 2001-2300*, Kraków 1999, s. 269-270.

26. Ms. Czart. 2233 IV

EWANGELIARZ

Jęz. cerkiewno- słowiański, perg, 310 kart o wym. 310 x 205 mm, 21 wierszy na stronie; oprawa : w. XVIII w

Proweniencja: nieustalona

Dekoracja: dekoracja ornamentalna wykonana piórką, czerwonym atramentem.

Niepublikowany

27. Ms. Czart. 2262 IV

OFFICIUM BEATAE VIRGINIS MARIAE SECUNDUM CONSVETUDINEM ROMANE CURIAE (Brewiarz franciszkański?)

Włochy, szkoła bolońska, pracownia Giovanniego Battisty Cavalletto, ok. 1525

Jęz. łac. i włoski; perg. poł. 400 x 280 mm; k. 131 (s. 262) + 2 papierowe karty ochronne; pismo: rotunda włoska, 1 kol. po 14 w., od s. 229 po 21 w. Rubryki; oprawa: nowa, tekturowa.

Proweniencja: nieustalona.

Dekoracja malarska: 12 renesansowych inicjałów ornamentalnych; złote bordiury wypełnione renesansową arabeską i ornamentem kandelabrowym; tabliczki z napisami. W dekoracji rękopisu powtarza się emblemat Mons Pietatis i św. Bernardyna z Feltre

Bib.: *Katalog rękopisów Biblioteki Czartoryskich w Krakowie. Sygnatury 2001-2300*, Kraków 1999, s. 422.

28. Ms. Czart 2324 II

USTAWY WENECCJI

Włochy, Wenecja 1571

Zbiór ustaw Wenecji do r. 1565, który doża Aloisius Mocenigo przekazał Anzolewi Dolfin mianując go podestą w Rovigno dn. 22 marca 1577.

Jęz. włoski i łac.; perg. poł. 223 x 155 mm; k. 80 + 5 k. ochr. pap.; pismo: kursywa humanistyczna i antykwia; 1 kol. po 21 w.; oprawa: pierwotna, Wenecja. Tektura i rudo-brunatna skóra kozła, tłoczenia złote. Pośrodku zwierniada oprawy pusta tarcza herbowa (repr. M. Jarosławiecka-Gąsiorowska, M. Wierzbicki, *Oprawy artystyczne XIII-XVIII w. w Zbiorach Czartoryskich w Krakowie. Wybór zabytków*, Kraków 1952, tabl. 23).

Proweniencja: nieustalona. Na s. 3 podłużna pieczęć Biblioteki Puławskiej.

Dekoracja malarska: miniatura całostronicowa przedstawiająca podestę Rovigno i jego syna uciekających się pod opiekę Matki Boskiej i Dzieciątka, którym asystuje anioł.

Niepublikowany

29. Ms. Czart. 2387 III

BIBLIA LATINA

Francja pn., 1. poł. w. XIII (ok. 1230).

Biblia z prologiem i argumentami św. Hieronima.

Jęz. łac.; perg. 192 x 140 mm; k. 578; brak k. przed s. 3, przed s. 9 (początek Liber Genesis), przed s. 777; pismo: gotycka minuskuła (tzw. pismo perłowe) w 2 kol. po 40-46 w.; s. 501-503 – pismo mniej staranne i późniejsze niż główny tekst; oprawa: deski (pierwotne), aksamit, blacha mosiężna, płaskorzeźba z kości słoniowej przedstawiająca Marię z Dzieciątkiem (Paryż w. XIV); 24 owalne kamienie i pasty szklane, w tym 4 gemmy-intaglie.

Proweniencja: s. 500 stara zapiska proweniencyjna, wymieniająca nazwisko właściciela, słabo czytelna. Na wewnątrz okładki stara sygnatura: 299. Podłużna pieczętka Biblioteki puławskiej. Zapewne zakup Władysława Czartoryskiego.

Dekoracja malarska: 111 inicjałów malarskich o motywach roślinnych, zwierzęcych i figuralnych, w tym 76 inicjałów „historycznych” bardzo niewielkich rozmiarów.

Bibl.:S. Komornicki, *Zabytkowe oprawy średniowieczne. Zbiór Muzeum XX. Czartoryskich w Krakowie*, Kraków 1925, poz. 7, s. 20-21, tabl. VIII; M. Jarosławiecka-Gąsiorowska, M. Wierzbicki, *Oprawy artystyczne XIII-XVIII w. w Zbiorach Czartoryskich w Krakowie. Wybór zabytków*, Kraków 1952, tabl. 7. (K. Płonka -Bałus , Katalog średniowiecznych rękopisów iluminowanych i miniatur Biblioteki Czartoryskich. Cz .II / 2 : Francja, XV – XVI w. , (maszynopis)

30. Ms. Czart. 2388 II

EPISTOLAE ET SERMONES VARIORUM AUTHORUM

Listy i mowy autorów greckich w przekładach łacińskich Leonarda Bruni, Aretina i Francesca Acolti.

Włochy, Florencja 1499

Jęz łac, pergamin, k. 136 o wym 215 x 145 , pismo : rotunda humanistyczna w jednej kolumnie 23 wierszowej; oprawa pierwotna, koniec XV w .

Proweniencja:kart Rękopis przepisany przez Antonia Sinibaldi Fiorentino dla Geronimo Paolo Palavicini. Zapewne nabytek Władysława Czartoryskiego.

Dekoracja malarska: iluminowany frontispis medalion i inicjał figuralny z bordiurą inicjały malarskie o humanistycznym kroju liter .

Niepublikowany;

31. Ms. Czart. 2389 I

MODLITEWNIK , Francesco Petrarca , *Stanze sopra Vergine*, Leonadro Giustiniani *O iessu dolce* , oraz inne niezidentyfikowane utwory poetyckie.

Florencja 2. poł XV w.

Jęz. łac. i włoski, 370 kart perg .o wym. 62 x 50 mm; oprawa tekturowa

Proweniencja nieznana - zakup XIX- wieczny ?

Dekoracja malarska: 1 miniatura całostronicowa; inicjały kaligraficzne, bogata dekoracja filigranowa.

Niepublikowany

32. Ms. Czart. 2390 I

MODLITEWNIK

Italia Pn (Emilia - Romania) 2 połowa XVv.

Jęz.łac, perg., kart. 538 o wym. 96 x 61 mm; pismo zbliżone do rotundy ; oprawa: współczesna: tektura obkleczona białą skórą.

Proweniencja nieznana - zakup XIX- wieczny ?

Dekoracja malarska: 6 inicjałów figuralnych, 9 inicjałów malarskich.

Niepublikowany

33. Ms. Czart. 2391 I

LIVRE D'HEURES

Francja pñ., 1 ćwierć w. XIV

Jęz. łac. i franc.; perg.; 80 x 60 mm; k. 120 + 6; pismo: ok. 1300, po 12 w., na przemian błękitnym i złotym atramentem; oprawa: aksamit, tłoczony złotem.

Proweniencja: zakup Władysława Czartoryskiego.

Dekoracja malarska: 4 miniatury; inicjały malarskie; droalerie.

Bibl.: M. Jarosławiecka-Gąsiorowska, *Les principaux manuscrits à peintures du Musée des Princes Czartoryski à Cracovie*, Bulletin de la Société Française de Reproduction de Manuscrits à Peintures, XVIII, Paris 1934, poz. 4, s. 27-30, tabl. IXb. (K. Płonka -Bałus , Katalog średniowiecznych rękopisów iluminowanych i miniatur Biblioteki Czartoryskich. Cz .II / 1 : Francja, XIII – XIV w. , (maszynopis)

34. Ms. Czart. 2405 I

PSAŁTERZ ormiański z modlitwami wyjętymi z brewiarza

w. XVI

Jęz. staro-ormiański (w. XVI), perg. 80 x 105 mm ; s. 486 ; pismo *bologir* ; oprawa pierwotna.

Proweniencja : Zakup od Erwina Redla w 1875 lub Zygmunta Igła we Lwowie

Dekoracja malarska: 1 miniatura całostronicowa, bogata dekoracja ornamentalna („dywanowa”).

Bibl. K. Roszko, Rękopisy ormiańskie w zbiorach polskich , Przegląd Orientalistyczny 3 (23) , 1957, s. 308 ; tenże , Katalog rękopisów orientalnych ze zbiorów polskich. Warszawa 1958 , s.26.

Ormianie polscy. Odrebnosc i asymilacja , [katalog wystawy], Muzeum Narodowe w Krakowie 1999, s. 83, kat. 84;

35. Ms. Czart. 2406 I

Zbiór hymnów brewiarzowych

Armenia pñ., klasztor Sanahim 1597 - 1603

Jęz. staro-ormiański; perg. 105 x 145 mm, s. 670 ; pismo *bologir* , oprawa pierwotna

Proweniencja : Zakup od Erwina Redla w 1875 (z Ukrainy ? Ew. 2097 n. 1915) lub od Zygmunta Igła we Lwowie

Dekoracja malarska: 1 miniatura całostronicowa, 2 miniatury półstronicowe, przedstawienia figuralne na marginesach 32 stron, bogata dekoracja ornamentalna („dywanowa”)

Bibl. K. Roszko , *Rękopisy ormiańskie w zbiorach polskich* , Przegląd Orientalistyczny 3 (23) , 1957, s. 308 - 309 ; tenże , *Katalog rękopisów orientalnych ze zbiorów polskich*. Warszawa 1958 , s.27; *Ormianie polscy. Odrebnosc i asymilacja* , [katalog wystawy], Muzeum Narodowe w Krakowie 1999, s. 47, kat. 21

36. Ms. Czart. 2416 I

LIVRE D'HEURES

Francja, poł. XV w.

Godzinki o Matce Boskiej, o Krzyżu i o Duchu Św. z kalendarzem liturgicznym diecezji paryskiej).

Jęz. łac., 141 kart o wym. 155 x 120 mm; pismo: tekstura w jednej kolumnie 16- wierszowej; oprawa: tekturowa, powleczona skórą bydłą .

Proweniencja: nieustalona

Dekoracja malarska: rękopis został pozbawiony wszystkich kart z miniaturami, braki te wykazuje starsza paginacja atramentem. Jedyna pozostała miniatura (s. 27 , początek modlitwy *O intemerata*) przedstawia Marię z Dzieciątkiem . Dobrze zachowały się bordiury segmentowe , umieszczone obok kolumn tekstu na zewnętrznych marginesach wielu kart. W tekście rękopisu liczne inicjały i winietki międzywierszowe.

Niepublikowany; (K. Płonka -Bałus , Katalog średniowiecznych rękopisów iluminowanych i miniatur Biblioteki Czartoryskich. Cz .II / 2 : Francja, XV – XVI w. , (maszynopis)

37. Ms. Czart. 2147 I

BREWIARZ z kalendarzem zakonu kartuzów,

Francja południowo - wschodnia ?, pocz. XIV w. (przed 1323)

Jęz. łac., 215 kart perg. + 4 i 6 pap. (odpowiednio przy przedniej i tylnej okładce) , o wym. : 180 mm x 130 mmm. P i s m o : tekstura gotycka, w dwu kolumnach po 32 wiersze na stronie. Rubryki. Paginacja biblioteczna, ołówkiem. Zapis muzyczny: *notae quadrate*.

Proweniencja: Dom Gorycki, exlibris Adolfa Cichowskiego, Paryż

Dekoracja: 17 inicjałów malarskich z pojedynczymi motywami *drôleries*, ozdobna kaligrafia.

Niepublikowany (K. Płonka -Bałus , Katalog średniowiecznych rękopisów iluminowanych i miniatur Biblioteki Czartoryskich. Cz .II / 2 : Francja, XV – XVI w. , (maszynopis)

38. Ms. Czart. 2420 I

LIVRE D'HEURES

Tournai lub Lille, 1. dekada w. XVI

Jęz. łac. i franc.; perg. 165 x 112 mm; k. 152; pismo: staranna tekstura gotycka w 1 kol. po 15 w., s. 299-300 pismo inną ręką, mniej staranne; paginacja wtórna; oprawa: w. XIX.

Proweniencja: prawdopodobnie zakupiony przez księcia Władysława Czartoryskiego.

Dekoracja malarska: 36 miniatur, w tym 18 całostronicowych otoczonych roślinnymi bordiurami, mniejsze kompozycje figuralne w tekście; inicjały malarskie. Dekoracja malarska wykonana przez jednego malarza.

Bibl. Praca magisterska Kingi Sozańskiej napisana pod kier. dr hab. Marka Walczaka w Instytucie Historii Sztuki UJ w 2007 r. (K. Płonka -Bałus , Katalog średniowiecznych rękopisów iluminowanych i miniatur Biblioteki Czartoryskich. Cz .II / 2 : Francja, XV – XVI w. , (maszynopis)

39. Ms. Czart. 2421 I

LIVRE D'HEURES rodziny de Briend

Francja, Anjou, 1. ćwierć w.XV

Jęz. łac.; perg. 177 x 130 mm; k. 125 + 1 k. ochronna; pismo: tekstura późnogotycka w 1 kol. po 16 w.; rubryki; oprawa: pierwotna, restaurowana (nowy grzbiet), deski obciążone brunatną skórą kozłą ze ślepymi tłoczeniami.

Proweniencja: w. XV wieku własność rodziny de Briend. Data przejścia rękopisu na własność Czartoryskich – niewiadoma, zapewne zakup Władysława Czartoryskiego.

Dekoracja malarska: 3 miniatury, inicjały malarskie, bordiury roślinne na 4 marginesach.

Bibl. M. Jarosławiecka-Gąsiorowska, M. Wierzbicki, *Oprawy artystyczne XIII-XVIII w. w Zbiorach Czartoryskich w Krakowie. Wybór zabytków*, Kraków 1952, tabl. 16.
(K. Płonka -Bałus , Katalog średniowiecznych rękopisów iluminowanych i miniatur Biblioteki Czartoryskich. Cz .II / 2 : Francja, XV – XVI w. , (maszynopis)

40. Ms. Czart. 2422 I

LIVRE D'HEURES

Paryż, Mistrz Jakuba z Besançon, ok. 1485-1490.

Jęz. łac. i franc.; perg. 164 x 107 mm; k. 222 (s. 444) + 2 pap. k. ochronne; pismo: staranna tekstura gotycka; 1 kol. po 16 w.; jeden skryptor; tekst na s. 442-444 kursywa gotycka, inna ręka. Nagłówki poszczególnych części i modlitw – błękitne; oprawa: nowa, w. XIX; brunatna skóra; złoty napis na grzbiecie: „Heures gothiques”.

Proweniencja: Zapewne zakup Władysława Czartoryskiego.

Dekoracja malarska: 17 minaitur całostronicowych, 4 miniatury samodzielne w kolumnie tekstu, inicjały, bordiury .

Bibl . : M. Jarosławiecka-Gąsiorowska, *Les principaux manuscrits à peintures du Musée des Princes Czartoryski à Cracovie*, Bulletin de la Societé Française de Reproduction de Manuscrits à Peintures, XVIII, Paris 1934, poz. 15, s. 86-90, tabl. XIX. (K. Płonka -Bałus , Katalog średniowiecznych rękopisów iluminowanych i miniatur Biblioteki Czartoryskich. Cz .II / 2 : Francja, XV – XVI w. , (maszynopis)

41. Ms. Czart. 2424 I

Brewiarz do użytku eremitów z Vallombrosa

Włochy, Toskania, Vallombrosa k. Florencji, w. XV

Jez. łac., perg. 86 kart o wym. 140 x 110 mm, pismo: minuskuła gotycka w dwu kolumnach 30- wierszowych ozdobna kaligrafia; oprawa tekturaw , powleczona skórą bydlęcą

Proweniencja: zapewne zakup Władysława Czartoryskiego

Dekoracja malarska: 22 inicjały figuralne, 1 medalion ze sceną figuralną, inicjały malarskie i kaligraficzne, bordiury roślinne, bogata dekoracja filigranowa.

Niepublikowany

42.Ms. Czart. 2425 I

NOWY TESTAMENT

Italia Pn (Wenecja? Padwa?), trzecia ćw. XIIIw.

Jez łac., pergamin (welin) 214 kart o wym. 153 x 106 mm ; pismo: minuskuła gotycka w dwu kolumnach po 46 wierszy; oprawa tekturowa XIX w .

Proweniencja: nieustalona

Dekoracja malarska: 27 inicjałów figuralnych; drolerie; bogata dekoracja filigranowa (na 7 stronach filigrany z motywami figuralnymi); inicjały kaligraficzne.

Niepublikowany;

43.Ms. Czart. 2426 I

FIGURES DES MAGISTRA[TES] TURCS

w. XVIII

Zbiór miniatur przedstawiających kostiumy tureckich dygnitarzy, stroje i typy ludowe, wojskowe itp.

Jęz. franc.; perg. i pap.; s. 224 + niepaginowane karty ochronne; oprawa: pierwotna; tektura i czerwona skóra tłoczona złotem; herby właściciela; napis tytułowy na grzbiecie.

Dekoracja malarska: 60 kolorowych rysunków; temp. i złoto mal. na perg.; tekst objaśniający na papierze.

Niepublikowany:

44. Ms. Czart. 2469 IV

USTAWY HISZPAŃSKIE

Hiszpania, pocz. w. XVII

Dwa zbiory ustaw Filipa III hiszpańskiego z lat 1601-1603

Oprawa pierwotna.

Proweniencja: zapewne zakup Władysława Czartoryskiego

Niepublikowany

45. Ms. Czart. 2617 I

LIVRE D'HEURES Claude'a Gouffier

Francja, przed 1569

Jęz. łac. i franc.; perg. 168 x 117 mm; k. 132 + 6 k. pap. (2 sklejone z k. perg.); pismo: bastarda, 1 kol. po 18 w.; liczne uzupełnienia tekstów modlitw z w. XVI.; oprawa: w. XIX ?; deski pokryte amarantowym aksamitem; wyklejki nowe z pap. czerpanego. Na perg. k. ochronnych (s. 2 i 263) wklejone drzeworyty kolorowane francuskie z w. XVI (obecnie 6, pierwotnie 8; ślady po 2, których obecnie brak; 3 uszkodzone).

Proweniencja: rękopis należał w r. 1569 do Claude'a Gouffier księcia Roannais, wielkiego koniuszego Francji. Zofia z Czartoryskich i Stanisław Zamoyski nabyli oba rękopisy we Francji, zapewne ze zbiorów rodzinnych Augusta de Choiseul Gouffier (1752-1817) i w styczniu 1811 ofiarowali je ks. Izabeli Czartoryskiej do zbiorów Domu Gotyckiego

Dekoracja malarska: 2 miniatury.

Bibl. *Katalog rękopiśmienny Domu Gotyckiego w Puławach*, Ms. Czart. 2917, t. III, s. 515-516; *Poczet pamiątek zachowanych w Domu Gotyckim w Puławach*, Warszawa 1828, nr 1229, s. 96-97; Z. Żygulski jun., *Dzieje zbiorów puławskich (Świątynia Sybilli i Dom Gotycki)*, Rozprawy i Sprawozdania Muzeum Narodowego w Krakowie, VII, 1962, s. 120-121; B. Miodońska, *Modlitewnik / Livre de prières. Ms. Czart. 2617 I* [w:] B. Miodońska, K. Płonka-Bałus, *Puławska kolekcja rękopisów iluminowanych księżnej Izabeli Czartoryskiej* [katalog wystawy, Kraków], Kraków 2001, poz. kat. 11, s. 38-39; B. Miodońska, *The Prayer Book of Claude Gouffier. The Illuminated Manuscript from Izabela Czartoryska's Collection at Puławy* [w:] *Arma virumque cano. Profesorowi Zdzisławowi Żygulskiemu ju. w osiemdziesięciolecie urodzin*, Kraków 2006, s. 65-74. (K. Płonka -Bałus , *Katalog średniowiecznych rękopisów iluminowanych i miniatur Biblioteki Czartoryskich Część II / 2 : Francja, XV – XVI w. , (maszynopis)*

46. Ms. Czart. 2629 I

ENCHIRIDION PIARUM ORATIONUM AD USUM... JOANNIS BERNARDI ARNOLDI ORD. MINORUM REG. OBS. SUPERIORIS PROVINCIAE COMMISSARII GENERALIS MDXCVII

Polska (?), 1597

Modlitewnik bernardyński , wł. prowincjała bernardynów Jana Bernarda Arnoldi

Jęz. łac., 270 kart o wym 80 x 60 mm ;pismo: kursywa wielu rąk - niejednolity chronologicznie zapis treści modlitewnika; oprawa pierwotna? : tektura, powleczona brunatną skórą.

Proweniencja: zakup Władysława Czartoryskiego (?).

Dekoracja malarska: 34 rysunki figuralne piórem podkolorowane złotem i srebrem; inicjałki kaligraficzne kolorowane.

Niepublikowany.

47. Ms. Czart. 2637 I

Relacja o życiu św. Konstantyna księcia muromskiego i jego synów Michała i Teodora

Rosja, w. XVI (?)

Jęz. ruski; perg.; s. 82; oprawa: deski i skóra ze ślepymi tłoczeniami. Na okładce notatka proveniencyjna nowa, w jęz. francuskim i pieczętka Libraire Tross à Paris.

Dekoracja malarska: miniatura całostronicowa przedstawiająca Konstantyna, Michała i Teodora; tempera i złoto malarskie.

Niepublikowany;

48. Ms. Czart. 2683 IV

Executoria obtenida en contradictorio juicio en la R. l Chanza de Valladolid en 28 de octubre 1563 de la nobla de su familia y casa Solara de Estrada y Bustamante que consigno pa si y sus subcesores.

Dekret Filipa II króla hiszpańskiego

Perg.; k. 78; oprawa może nie pierwotna, ale zabytkowa, skóra tłoczona i złożona.

Dekoracja malarska: 2 mianitury całostronicowe, figuralna i heraldyczna. Na pocz ątku tekstu ozdobny inicjał.

Bibl. R. Heuberger, *Allgemeine Urkundenlehre für Deutschland und Italien (Grundriss der Geschichtswissenschaft hrsg. Aloys Meister, Rehie I, Abt. 2a)*, Leipzig 1921; *Inwentarz rękopisów Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu*, II, Wrocław 1949, s. 317-372, nr 11548 i 11549; M. Gębarowicz, *O iluminowanych dokumentach epoki baroku*, „Biuletyn Historii Sztuki”, t. XXIX, nr 4, 1967, s. 459 i n.

49. Ms. Czart. 2691 III

MSZAŁ do użytku nieokreślonej kongregacji zakonnej

Dolna Nadrenia lub Niderlandy , ok . 1514

Jęz. łac.; perg. 255 x 185 mm; k. 76 (s. 152).

Proweniencja: zapewne zakup Władysława Czartoryskiego

Dekoracja malarska: 1 miniatura całostronicowa, 6 inicjałów figuralnych, bordiura z przedstawieniami figuralnymi, bordiury roślinne, inicjały malarskie i kaligraficzne.

Niepublikowany;

50. Ms. Czart. 2773 IV

Radolphus de Praecellis, Epistola (Muza) ad Carolum V;

Radolphus de Praecellis, Compendium morale de republica;

Jacobus de Cessolis OP, De moribus hominum et de officiis nobilium super ludum scaccorum.

Jęz. łac.; perg. 310 x 225 mm; s. 156; pismo jednej ręki; oprawa puławska, 1 poł. w. XIX.

Proweniencja: z księgozbioru po P.J. Boudewyns nabył M. Sokolnicki w Brukseli XI.1810 r. dla Izabeli Czartoryskiej. Dom Gotycki w Puławach, poz. kat. 1226.

Dekoracja: inicjały kaligraficzne; ozdobne incipity poszczególnych utworów zawierają duże inicjały ozdobione filigranem. W tekście zarezerwowano pola na niewykonane miniatury .

Bibl.: *Poczet pamiątek zachowanych w Domu Gotyckim w Puławach*, Warszawa 1828, nr 1226, s. 97; K.

Płonka-Bałus, *Radolphus de Praecellis, Epistola ad Carolum V. Radolpus de Praecellis, Compendium morale de republica. Jacobus de Cessolis OP, De moribus hominum et de officiis nobilium super ludum scaccorum. Ms.*

Czart. 2773 IV [w:] B. Miodońska, K. Płonka -Bałus, *Puławska kolekcja rękopisów iluminowanych księżnej*

Izabeli Czartoryskiej [katalog wystawy, Kraków], Kraków 2001, poz. kat. 2, s. 20-21. (K. Płonka -Bałus ,

Katalog średniowiecznych rękopisów iluminowanych i miniatur Biblioteki Czartoryskich. Cz .II / 2 : Francja, XV – XVI w. , (maszynopis)

51.Ms. Czart. 2780 IV

BREVIARIUM do użytku diecezji krakowskiej.

Polska, Kraków, około 1480/1490

Jęz. łac.; papier czerp. ze znakami wodnymi; 305 x 203 mm; k. 508 + 2 k. ochronne; pismo: kilka typów pisma gotyckiego o charakterze kaligraficznym bądź zbliżonym do kursywy. Późniejsze uzupełnienia. 2 kol. po 37 w. Rubryki. Inicjały kaligraficzne; oprawa: nowa, w. XIX.

Proweniencja: niewiadoma. Na grzbiecie oprawy i na karcie ochronnej stara sygnatura biblioteczna: 21; na s. 1 podłużna pieczętka Biblioteki Puławskiej.

Dekoracja malarska: 19 inicjałów malarskich, którym towarzyszy ornamentyka marginalna. Kraków, około 1480/1490, dwóch iluminatorów.

Niepublikowany;

52. Ms. Czart. 2789 I

BIBLIA LATINA zw. **Erazma z Rotterdamu**

Francja pn., XIII/XIV w.

Jęz. łac.; perg. 60 x 110 mm; k. 456 + 2; pismo: perełkowa minuskuła gotycka w 2 kol.; oprawa: w. XVIII, tektura obciągnięta czerwona skórą, w narożnikach i na grzbiecie złożone tłoczenia.

Proweniencja: Zakup M. Sokolnickiego dla Izabeli Czartoryskiej, Dom Gotycki w Puławach

Dekoracja malarska: 2 inicjały malarskie; liczne inicjały kaligraficzne.

Bibl.: *Poczet pamiątek zachowanych w Domu Gotyckim w Puławach*, Warszawa 1828, s. 120; W. Szelińska,

Książka Erazma z Rotterdamu w polskiej kulturze nowożytnej, Monografie WSP, t. 135, Kraków 1995, s. 305; K.

Płonka-Bałus, *Biblia. Ms. Czart. 2789 I* [w:] B. Miodońska, K. Płonka-Bałus, *Puławska kolekcja rękopisów*

iluminowanych księżnej Izabeli Czartoryskiej [katalog wystawy, Kraków], Kraków 2001, poz. kat. 1, s. 18-19. (

K. Płonka -Bałus , *Katalog średniowiecznych rękopisów iluminowanych i miniatur Biblioteki Czartoryskich.*

Cz .II / 2 : Francja, XV – XVI w. , (maszynopis)

53.Ms. Czart. 2823 V

CHORALE (COLLECTANEA): Oprawione wspólnie fragmenty czterech ksiąg do śpiewu liturgicznego.

Włochy, XIV i XV w.

Perg.; 538 x 385 mm; 53 karty z czterech różnych antyfonarzy lub gradułów.

Proweniencja: zakup Władysława Czartoryskiego

Dekoracja malarska: część I: 2 karty z inicjałami figuralnymi oraz bordiurami; część II: 15 kart, 15 inicjałów figuralnych; część III: 31 kart, inicjały malarskie; część IV: 5 kart, 5 inicjałów figuralnych; bordiury.

Bibl. M. Jarosławiecka-Gąsiorowska, *Les principaux manuscrits à peintures du Musée des Princes Czartoryski à Cracovie*, Bulletin de la Société Française de Reproduction de Manuscrits à Peintures, XVIII, Paris 1934, s. 50-59, tabl. XII.

54. Ms. Czart. 2825 V

PSALTERIUM CHORALE ORDINIS PRAEDICATORUM

Polska, pracownia dominikańska brata Błażeja Dereja, r. 1661

Psalterz chórowy Dominikanów w Przemyślu

Jęz. łac.; perg. 514 x 357 mm; k. 132 + 2 wyklejki; pierwotnie k. 188 + 2 k. ochronne; pismo: w 1 kol. po 24 w.; notacja muzyczna kwadratowa na 4 liniach. Rubryki, nagłówki kart wypisane rubrą. Skryptor: Błażej Derej, dominikanin krakowski; oprawa: pierwotna; deski, biała skóra ze ślepymi tłoczeniami, metalowe okucia.

Proweniencja: rękopis wykonany w r. 1661 przez dominikanina krakowskiego Błażeja Dereja (ok. 1587-1666) dla klasztoru Dominikanów w Przemyślu. Zakup E. Łepkowskiego dla Władysława Czartoryskiego.

Dekoracja: 24 inicjały kaligraficzne autorstwa Błażeja Dereja.

Archiwalia: Archiwum Dominikanów w Krakowie: *Lithuanides Valerianus, Necrographia seu obitus fratrum...* Kr. od r. 1615, k. 3, 4; *Catalogus fratrum profitentium in conventu SS. Trinitatis OP...*, Kr. od 1509, s. 32-33; Archiwum Dominikanów we Lwowie: S. Barącz, *Catalogus patrum et fratrum ordinis praedicatorum in Polonia, Russia et Magno ducatu Lithuaniae*, Lwów 1887, s. 175

Bibli.: Jocher, Bibliogr., III 146, po. 743; Estreicher XV 154; S. Barącz, *Rys dziejów zakonu kaznodziejskiego w Polsce*, Lwów 1861, II, s. 142; Ms. Czart. 25654 II; M. Bersohn, *O iluminowanych rękopisach polskich*, Warszawa 1900, s. 81 i n.; L. Lepszy, *Miniaturzyści dominikańscy*, „Rocznik Krakowski”, t. XX, s. 128-133; L. Lepszy, *Iluminowane rękopisy księgozbioru o.o. dominikanów w Krakowie*, Zabytki Sztuki w Polsce, II, Kraków 1926, s. 27-39; M. Jarosławiecka-Gąsiorowska, *Polski Słownik Biograficzny* V/1, s. 126-127

55. Ms. Czart. 2826 V

ANTIPHONARIUM FESTIVI ORDINIS AEREMITARUM SANCTI AUGUSTINI

w Rocca Contratta, cz. III

Włochy, Ancona, r. 1531

Jęz. łac. perg. 540 x 380 mm; s. 476; pismo: rotunda w 1 kol. 7-mio wierszowej; notacja muzyczna kwadratowa; oprawa pierwotna.

Proweniencja: zakup Władysława Czartoryskiego we Włoszech
Niepublikowany;

56. Ms. Czart. 2827 V

GRADUALE DE TEMPORE ET DE SANCTIS

Polska, pracownia bernardyńska, około 1480

Graduał Bernardynów w Leżajsku.

Jęz. łac.; perg. 555 x 380 mm; k. 180 (s. 360); pismo: późnogotycka tekstura w 1 kol. po 9 w.; notacja kwadratowa na pięciolinii. Uzupełnienia różnymi rękami; oprawa: renesansowa; deski, biała skóra tłoczona na ślepo.

Proweniencja: rękopis należał do klasztoru bernardynów w Leżajsku, założonego w r. 1608
Dekoracja malarska: dwa zespoły iluminacji: I z w. XV (około 1480), w głównym tekście; II z w. XVI, w tekstach uzupełniających. Zespół I: 6 inicjałów malarskich, w tym 4 z przedstawieniami figuralnymi. Brak iluminowanej karty przed s. 257; ze s. 258 i 269 wycięto inicjały. Pracownia bernardyńska około 1480. Zespół II: 2 inicjały; bordiury; w. XVI.
Bibl.: B. Miodońska, *Małopolskie malarstwo książkowe*, Warszawa 1993, s. 150. il. 170-171.

57. Ms. Czart. 2828 V

ANTIPHONARIUM ORDINIS AEREMITARUM SANCTI AUGUSTINI

w Rocca Contratta, cz. II

Włochy, Ancona, r. 1530

Jęz. łac. perg. 540 x 380 mm; s. 476; pismo: rotunda w 1 kol. 7-mio wierszowej; notacja muzyczna kwadratowa; oprawa pierwotna.

Proweniencja: zakup Władysława Czartoryskiego we Włoszech

Niepublikowany;

58. Ms. Czart. 2829 V

ANTIPHONARIUM ORDINIS AEREMITARUM SANCTI AUGUSTINI

w Rocca Contratta, cz. IV

Włochy, Ancona, ok. 1530

Jęz. łac., perg. 540 x 380 mm; s. 476; pismo: rotunda w 1 kol. 7-wierszowej; notacja muzyczna kwadratowa; oprawa pierwotna.

Proweniencja: zakup Władysława Czartoryskiego we Włoszech

Niepublikowany

59. Ms. Czart. 2830 V

ANTIPHONARIUM ORDINIS AEREMITARUM SANCTI AUGUSTINI w Rocca Contratta, I.

Włochy, r. 1524, klasztor kanoników regularnych Św. Augustyna w Rocca Contratta (Ancona); na zlecenie opata (Petrus Johannis de Martiribus) wykonał brat Ambroży Perusinus

Jęz. łac., perg. 540 x 380 mm; s. 476; pismo: rotunda w 1 kol. 7-mio wierszowej; notacja muzyczna kwadratowa; oprawa pierwotna.

Dekoracja: 17 wielkich i kilkaset mniejszych inicjałów kaligraficznych wykonanych barwnymi atramentami; s. 1 Inicjał E[ccc] – Prorok Izajasz. Bordiury pełne.

Proweniencja: zakup Władysława Czartoryskiego we Włoszech

Niepublikowany

60. Ms. Czart. 2831 V

ANTIPHONARIUM ORDINIS AEREMITARUM SANCTI AUGUSTINI w Rocca Contratta,

III.r. 1528, klasztor kanoników regularnych Św. Augustyna w Rocca Contratta (Ancona). Na zlecenie opata Piotra Jana od Męczenników wykonali bracia Ambroży i Fryderyk z Perugii.

Jęz. łac., perg. pld.; 550 x 415 mm; k. 120 (s. 240); pismo: rotunda (br. Francesco Perusino) w 1 kol. po 7 w. Notacja muzyczna : *notae queadratae*

Dekoracja kaligraficzna i malarska: niedokończona. 2 inicjały figuralne.

Proweniencja: zakup Władysława Czartoryskiego we Włoszech
Niepublikowany

61. Ms. Czart. 2832 V

ANTIPHONARIUM ORDINIS AEREMITARUM SANCTI AUGUSTINI w Rocca Contrata, II. Włochy, po r. 1525, klasztor kanoników regularnych Św. Augustyna w Rocca Contratta (Ancona) j.w.

Perg. pld.; 550 x 400 mm; k. 273 (s. 546); pismo, notacja muzyczna, oprawa jak w Ms. Czart. 2830.

Dekoracja: nieukończona. Puste miejsca na inicjały. S. 1 – na bocznym i dolnym marginesie resztki rysunku przygotowawczego dekoracji roślinnej wykonanego piórem.

Antyfonarz, przypuszczalnie tego samego pochodzenia, znajduje się w BJ 20/51.

Proweniencja: zakup Władysława Czartoryskiego we Włoszech
Niepublikowany

62. Ms. Czart. 2838 V

JOANNIS LONIGINI CANONICI CRACOVIENSIS HISTORIAE POLONICAE LIBER XII, tomus III, w. XVI

Jęz. łac.; pap., s. 694; oprawa: deski pokryte skórą tłoczoną na ślepo.

Dekoracja malarska: herb; renesansowe bordiury; inicjał. W tekście pozostały wolne miejsca na inicjały.

Niepublikowany

63. Ms. Czart. 2845 IV

BENEDICTIONALE MONASTERII S. CRUCIS IN MONTE CALVO ORDINIS S. BENEDICTI

Polska, klasztor Benedyktynów w Tyńcu pod Krakowem, r. 1577

Benedykcjonarz opactwa benedyktynów Św. Krzyża na Łyścu (Monte Calvo)

Jęz. łac.; perg. 288 x 183 mm; k. 28; pismo: zbliżone do rotundy, 1 kol. po 17 i 23 w. Skryptor: benedyktyn Wojciech Westchowski, przeor tyniecki. Inna ręka wykonała brunatnym atramentem kaligraficzne ozdobniki przy inicjałach. Na k. 4 obok ozdobnika podpis „C Kurtius fecit”; oprawa: późniejsza, tektura i półskórek, ślepe tłoki, zapewne w. XVIII.

Proweniencja: rękopis sporządzony w r. 1577 na polecenie Tomasza Polanowskiego h. Starykoń (zm. 1582), opata klasztoru benedyktyńskiego Św. Krzyża na Łyścu, przepisany przez W. Westchowskiego w Tyńcu. Pierwotnie stanowił własność opactwa Św. Krzyża (zapiska na k. 1r: „Mon(aster)ij S. Crucis in monte calvo Ord(inis) S. Bene(dic)ti de Cassino sub... H. No. 3 in folio”). W r. 1828 znajdował się w Domu Gotyckim w Puławach (Poczet pamiątek, s. 126, poz. kat. 1503). K. 1r: podłużna pieczętka Biblioteki Puławskiej.

Dekoracja malarska: 12 inicjałów malarskich wykonanych temperą i złotem płatkowym; roślinna dekoracja marginalna; b. konserwatywna: cechy późnogotyckie; niski poziom techniczny i artystyczny. Tyniecka pracownia klasztorna. K. 4 – na zewn. marginesie herb fundatora Starykoń.

Bibl: *Poczet pamiątek zachowanych w Domu Gotyckim w Puławach*, Warszawa 1828, nr 1503, s. 126; P. Szaniecki OSB, *Katalog opatów tynieckich*, „Nasza Przeszłość”, XLIX, 1978, s. 136; B. Miodońska, *Benedykcjonarz opactwa Benedyktynów Św. Krzyża na Łyścu* [w:] *Tyniec. Sztuka i kultura Benedyktynów od wieku XI do XVIII* [katalog wystawy, Kraków], Kraków 1994, poz. kat. III/10, s. 39; B. Miodońska,

Benedykcjonarz / Benedictionale. Ms. Czart. 2845 IV [w:] B. Miodońska, K. Płonka-Bałus, *Puławska kolekcja rękopisów iluminowanych księżnej Izabeli Czartoryskiej* [katalog wystawy, Kraków], Kraków 2001, poz. kat. 27, s. 70-71.

64. Ms. Czart. 2851

KRONIKA ŚWIATA

Francja pñ., 2 połowa w. XV

Fragment iluminowanego zwoju *Chronique du monde* od w. IV do roku 1342

Jęz. franc.; perg. zwój, 4500 x 640 mm; pismo: bastarda francuska w 4 kol.

Proweniencja: dar Anny z Sapiehów do Domu Gotyckiego w Puławach, nr kat. 1229.

Dekoracja malarska: 12 okrągłych miniatur; liczne inicjały malarskie i ozdobna kaligrafia.

Bibl.: *Poczet pamiątek zachowanych w Domu Gotyckim w Puławach*, Warszawa 1828, nr 1229, s. 98; K.

Płonka-Bałus, *Kronika świata. Ms. Czart. 2851* [w:] B. Miodońska, K. Płonka-Bałus, *Puławska kolekcja rękopisów iluminowanych księżnej Izabeli Czartoryskiej* [katalog wystawy, Kraków], Kraków 2001, poz. kat. 8, s. 32-33.

65. Ms. Czart. 2852 I

ŻYWOTY ŚWIĘTYCH

Rękopis grecki, w. XV

Niepublikowany

66. Ms. Czart. 2853 III

Żywoty cesarza Konstantyna i cesarzowej Heleny. Homilie Św. Jana Chryzostoma.

Włochy, w. XV

Jęz. grecki, perg.

Proweniencja: zakup Władysława Czartoryskiego

Dekoracja malarska: 1 mała miniatura na stronie otoczonej bordiurą z ornamentem kandelabrowym i aniołami z herbem; inicjał malarski; dekoracja ornamentalna.

Niepublikowany

67. Ms. Czart. 2919 V

VITA CHRISTI [ET] LA VENGEANCE DE LA MORT JHESU CHRIST NOSTRE SEIGNEUR

Flandria, Gandawa 1478, zleceniodawca: Guillaume de Ternay

Jęz. franc.; perg. 374 x 265 mm; k. 219 (s. 438) + pap. k. ochronne; pismo: bastarda jednego skryptora, 2 kol. po 27 w.; rubryki; oprawa: w. XVII (?); deski, brunatna skóra tłoczona na ślepo; mosiężne klamry; listwy na narożnikach.

Proweniencja: rękopis wykonany na zamówienie Guillaume de Ternay, którego herby znajdują się na s. 9 (k.Ir), 32 (XIIv), 65 (XXIXr), 120 (LVIv), 171 (IIIXXIIIv), 227 (CXIr), 268 (CXXXIv), 388 (CIIIXXXIv), 401 (CIIIXXXVIIIr). Należał do klasztoru karmelitów bosych w Brukseli (częściowo zatarta zapiska proveniencyjna na s. 1); 15.I.1811 nabył go w Brukseli generał M. Sokolnicki dla ks. Izabeli Czartoryskiej (s. 438, f. CCXVIv) W r. 1828 Dom Gotycki w Puławach, nr kat. 1224.

Dekoracja malarska: 12 miniatur malowanych w większości techniką en grisaille, w tym 9 półstronicowych i 3 na szer. 1 kol. tekstu; bordiury o motywach roślinnych.

Pracownia gandawska; Mistrz Guillaume'a de Ternay; cechy bliskie rękopisom oficyny Dawida Aubert.

Bibl:J. van Gheyn, *Un manuscrit à miniatures de l'École flamande à la Bibliothèque Czartoryska*, Recueil des arts anciens de Flandre, Bruxelles 1908/9, III; F. Winkler, *Die flämische Buchmalerei des XV. und XVI Jahrhunderts*, Leipzig 1925, s. 117, 175; M. Jarosławiecka-Gąsiorowska, *Les principaux manuscrits à peintures du Musée des Princes Czartoryski à Cracovie*, Bulletin de la Société Française de Reproduction de Manuscrits à Peintures, XVIII, Paris 1934, poz. 18, s. 105-109, tabl. XXIII; K. G. Boon, *Naar aanleiding van tekeningen van Hugo van der Goes en zijn school*, Nederlandsch Kunsthistorisch Jaarboek 1950-1951, s. 97; *Tha Wanning Middle Ages. An Exhibition of French and Netherlandisch Art from 1350 to 1500 Commemorating the Fiftieth Anniversary of the Publication of the „Wanning of the Middle Ages” by Johann Huizinga* [katalog wystawy], The University of Kansas Museum of Art, 1969, nr 23, s. 25-26; G. Dogaer, *Flemish Miniature Painting in the 15th and 16th Century*, Amsterdam 1987, s. 158; E. Burgio, *A proposito della „Passion de Nostre Seigneur Jhesucrist” e della „Vita Christi” attribuite a Jean Mansel*, Le forme a la storia. Rivista di filologia moderna n. s. IX, 1996, s. 85-134; E. Burgio, *David Aubert e „La Vengeance de la mort Nostre Seigneur”*. *Contributo alla storia delle tradizioni*, Studi testuali, 5, 1998, s. 57-115; R. Straub, *La tradition manuscrite de la „Vie de Jesus-Christ” en sept parties*, Inedita et rara, 15, Montreal 1998, s. 43-49; K. Płonka-Bałus, *Pomiędzy koncepcją artysty a funkcją dzieła sztuki. Miniatura ze scenami pasyjnymi w rękopisie „Vita Christi” w Bibliotece Czartoryskich* [w:] *Magistro et amico – amici discipulusque. Księga pamiątkowa ku czci prof. Lecha Kalinowskiego w 80. rocznicę urodzin*, 2000, s. 505-519; K. Płonka-Bałus, *„Vita Christi” [et] „La Vengeance de la mort Jhesu Christ Nostre Seigneur”*. *Remarks on the Decoration of a 15th Century Flemish Manuscript in the Czartoryski Library* [w:] *„Als ich kan”*. In Memoriam Professor Maurits Smeyers, Leuven 2001, s. 1093-1112; K. Płonka-Bałus, *Grisailles in the Illuminated Manuscripts in the Time of Dirk Bouts. Technique, Function and Meaning* [w:] *Proceedings of the International Dirk Bouts Colloquium, Nov. 1998 Leuven*, Leuven 2001, s. 151-159; K. Płonka-Bałus, *„Vita Christi” [et] „La Vengeance de Nostre Seigneur Jhesu Christ”*. *Zagadnienia treści, stylu i funkcji miniatur rękopisu 2919 w Bibliotece Czartoryskich*, Kraków 2004 (*Ars vetus et nova*, red. W. Bałus, t. XIV). K. Płonka Bałus, *Ms. 2019 V*, Catalogue of Illuminated Manuscripts and Cuttings from the Princes Czartoryski Library & Museum, I : The Netherlands (15th - 16 th. Centuries) Kraków, 2010, s. ; K. Płonka - Bałus, *Pomiędzy dewocją, polityką i sztuką, Symbolizm historyczny w malarstwie książkowym w kręgu dworu burgundzkiego w Niderlandach (ok. 1455 - 1482)*, In gremium. Studia nad historią, kulturą i polityką, 7/ 2013, s. 99 – 107 ; K. Płonka- Bałus, *Sztuka średniowieczna i afekt . O gniewie, sprawiedliwości dziejowej i piętnastowiecznym „symbolizmie historycznym ” w niderlandzkim malarstwie książkowym trzeciej ćwierci XV w. referat wygłoszony na konferencji naukowej „ Consonantia i Claritas . Forma i znaczenia sztukisredniowiecznej” Toruń 25 - 27 czerwca 2016 ; druk w materiałach pokonferencyjnych .*

68. Ms. Czart. 2920 IV

Guillaume de Lorris i Jean Clopinel de Meung, *ROMAN DE LA ROSE*

Francja, pocz. w. XV

Jęz. franc.; perg. 307 x 280 mm; k. 162; pismo: bastarda gotycka w 2 kol.; oprawa: renesansowa, w. XVI, odnawiany w 1964; brunatna skóra kozła tłoczona ślepo i złotem, m.in. herb rodu Gouffier otoczony łańcuchem rycerskiego Zakonu Św. Michała Archaniola, dewiza: *HIC TERMINUS HAERET* oraz monogramy splecione *XIO*.

Proweniencja: Zakup Zofii z Czartoryskich i Stanisława Zamoyskiego w Paryżu, w r. 1810, zapewne ze zbiorów rodzinnych Augusta Choiseul-Gouffier. Dom Gotycki w Puławach, poz. kat. 1223

Dekoracja malarska: 38 miniatur; inicjały kaligraficzne.

Bibl:*Katalog rękopiśmienny Domu Gotyckiego w Puławach*, Ms. Czart. 2917, t. III, s. 513-516; *Poczet pamiątek zachowanych w Domu Gotyckim w Puławach*, Warszawa 1828, nr 1223, s. 96; M. Jarosławiecka-Gąsiorowska, *Les principaux manuscrits à peintures du Musée des Princes Czartoryski à Cracovie*, Bulletin de la Société Française de Reproduction de Manuscrits à Peintures, XVIII, Paris 1934, s. 37-45, pl. X; M. Jarosławiecka-Gąsiorowska, *Trzy francuskie rękopisy iluminowane w Zbiorach Czartoryskich w Krakowie*, Kraków 1953, s. 3-11, tabl. I-XII; Z. Żygulski jun., *Dzieje zbiorów puławskich (Świątynia Sybilli i Dom Gotycki)*, Rozprawy i Sprawozdania Muzeum Narodowego w Krakowie, VII, 1962, s. 121; J.W. Fleming, *The „Roman de la Rose”*. *A Study in Allegory and Iconography*, Princeton 1963, XV, s. 257; B. Miodońska, *Rękopisy iluminowane* [w:]

Sztuka francuska w zbiorach polskich 1230-1830 [katalog wystawy], Poznań 1973, poz. 138, s. 71-72, il. 65; J. Kowalski, *Czas i przestrzeń w tekście i iluminacjach warszawskiego rękopisu „Roman de la Rose”* [w:] *Sztuka około 1400. Materiały Sesji Stowarzyszenia Historyków Sztuki, Poznań, listopad 1995*, Warszawa 1998, s. 183; B. Miodońska, *Guillaume de Lorris, Jean de Meung, Roman de la Rose / Opowieść o Róży. Ms. Czart. 2920 IV* [w:] B. Miodońska, K. Płonka-Bałus, *Puławska kolekcja rękopisów iluminowanych księżnej Izabeli Czartoryskiej* [katalog wystawy, Kraków], Kraków 2001, poz. kat. 3, s. 22-23; Magdalena Łanuszka *Enluminure du manuscrit de „Roman de la Rose” conservé à Cracovie (Ms. Czart. 2920 IV, Folia Historiae Artium seria nva t.1 2, 2009, s. 5- 20. (K. Płonka -Bałus , Katalog średniowiecznych rękopisów iluminowanych i miniatur Biblioteki Czartoryskich. Cz. II / 2 : Francja, XV – XVI w. , (maszynopis)*

69. Ms. Czart. 2922 V, s. 17

MODLITWA DAWIDA

Karta wycięta z Modlitewnika Karola V (ÖNB, Cod. Vind. 1859)

Bruksela lub Mechelen, 1516-1518, Mistrz Karola V (czynny ok. 1510-1530) lub jego współpracownik

Karta perg. 150 x 75 mm wklejona na s. 17 papierowej składki włączonej (jako s. 13-19) do Ms. Czart. 2922 V, pt. *Księga B. Listy własnoręczne i portrety królów francuskich* (!). W prawym górnym narożniku paginacja ołówkiem: 132; pismo: staranna bastarda burgundzka w 1 kol. po 26 w.

Proweniencja: karta z modlitewnika Karola V Habsburga (1500-1558) zachowanego w Wiedniu (ÖNB Cod. Vindob. 1859, f. 132), wycięta z rękopisu zarekwirowanego podczas kampanii napoleońskiej w latach 1809-1815, w czasie gdy modlitewnik znajdował się w Musée de Napoléon w Paryżu, trafiła do prywatnej kolekcji Dominique-Vivant Denona (1807-1825), generalnego dyrektora narodowych zbiorów francuskich. W bliżej nieokreślonym czasie, zapewne po 1815 (zwrot rękopisu z Wiednia), a przed śmiercią w r. 1825, Denon ofiarował kartę do Muzeum Czartoryskich w Puławach. Jej proveniencję dokumentują własnoręczne zapiski Izabeli Czartoryskiej.

Dekoracja malarska: na s. recto ponad tekstem 18-wierszowa miniatura przedstawiająca pokutującego Dawida, poniżej inicjał S[uscipe]; zwierciadło tekstu otoczone ramką.

Bibl: *Poczet pamiątek zachowanych w Domu Gotyckim w Puławach*, Warszawa 1828, nr 756, s. 69-70; K. Płonka-Bałus, *David im Gebet. Eine aus dem Gebetbuch Karls V. herausgeschnittene Miniatur in Krakau*, *Kunstchronik*. Herausgegeben vom Zentralinstitut für Kunstgeschichte, z. 9/10, September/Oktober 2004, s. 445-448. K. Płonka Balus , *Ms. Czart. 2943 II, Catalogue of Illuminated Manuscripts and Cuttings from the Princes Czartoryski Library & Museum, I : The Netherlands (15th .- 16 th. Centuries)* Kraków, 2010, s. 112-115 .

70. Ms. Czart. 2943 II

GEBEDENBOEK

Flandria, Brugia 1415-1420, tzw. Mistrz ze Złotymi Gałazkami (ang. „Golden Scrolls Group”) i trzech inni iluminatorzy flamandzcy

Modlitewnik przeznaczony dla kanoniczek regularnych w diecezji Utrecht.

Jęz. holenderski; perg.; 198 x 140 mm; k. 120 + 14 pap. k. ochronnych; pismo: gotyckie, po 17 w. na stronie; oprawa: czarny marok, pocz. XIX w.

Proweniencja: Rękopis pochodzi z prywatnej biblioteki stadhoudera Holandii w Hadze. Zakup gen. Sokolnickiego w r. 1810 w Brukseli. Dom Gotycki poz. kat. 1466.

Dekoracja malarska: 29 miniatur całostronicowych; bordiury.

Bibl: *Katalog rękopiśmienny Domu Gotyckiego w Puławach*, Ms. Czart. 2917, t. III, s. 5; *Poczet pamiątek zachowanych w Domu Gotyckim w Puławach*, Warszawa 1828, s. 120; A.W. Byvanck, G.J. Hoogerwerff, *Noord-Nederlandsche miniaturen in handschriften der 14e, 15e en 16e eeuw*, t. III, s'Gravenhage 1922-1925, s. 8-9, il. 75-77; F. Winkler, *Die flämische Buchmalerei des XV. und XVI Jahrhunderts*, Leipzig 1925, s. 26; A.W. Byvanck, *Anteekeningen over handschriften met miniaturen, IX: de Noordnederlandsche kunst en de miniatyren uit Zuid-Nederland uit Noord Frankrijk, X: De Nederrijnische miniaturen en de Noordnederlandsche kunst*, Oudheidkundig Jarboek derde serie van het Bulletin von den Nederlandschen Oudheidkundigen Bond 10, 1930, s. 15-16, 109; M. Jarosławiecka-Gąsiorowska, *Les principaux manuscrits à peintures du Musée des Princes Czartoryski à Cracovie*, Bulletin de la Société Française de Reproduction de Manuscrits à Peintures, XVIII, Paris 1934, s. 68-76, pl. XIV i XV; A.W. Byvanck, *La miniature dans les Pays-Bas septentrionaux*, Paris 1937, s. 23-24, 131-132, il. XIII, 28, 29; Z. Żygulski jun., *Dzieje zbiorów puławskich (Świątynia Sybilli i Dom Gotycki)*, Rozprawy i Sprawozdania Muzeum Narodowego w Krakowie, VII, 1962, s. 138; R. Lievens, *Middelnederlandsche Handschriften in Oost-Europa*, Leonard Willemsfonds, 1, Gent 1963, s. 88-92; N. Rogers, *Books of Hours Produced in the Low Countries for the English Market in the Fifteenth Century* (niepublikowana praca doktorska), Cambridge 1982, s. 214; M. Smeyers, B. Cardon, *Utrecht and Bruges – South and North. 'Boundless' Relations in the 15th Century* [w:] *Masters and Miniatures. Proceedings of the Congress on Medieval Manuscript Illumination in the Northern Netherlands (Utrecht, December 1989)*, Doornspijk 1991, s. 89-108; *Vlaamse miniaturen voor van Eyck (ca. 1380-ca. 1420)*, Catalogus. Corpus of Illuminated Manuscripts. Low Countries, t. 6, Leuven 1993, s. 17, 26, 42; D. Deneffe, *Marginal Decoration in Pre-Eyckian Manuscripts* [w:] *Flanders in an European Perspective. Manuscripts Illumination around 1400 in Flanders and Abroad. Proceedings of the International Colloquium, Leuven 7-10 Sept. 1993*, Leuven 1995, s. 300, 302, il. 5; K. Smeyers, M. Smeyers, *Un livre de prieres flamand en Pologne. Le Ms. 2943 de la Collection Czartoryski au Musée National à Cracovie*, Roczniki Humanistyczne KUL, XLV, 1997, z. 4, s. 117-130; *Muzeum Czartoryskich. Historia i zbiory* [praca zbior.], Kraków 1998, s. 64, il. 134; B. Miodońska, *Modlitewnik / Gebedenboek. Ms. Czart. 2943 II* [w:] B. Miodońska, K. Płonka-Bałus, *Puławska kolekcja rękopisów iluminowanych księżnej Izabeli Czartoryskiej* [katalog wystawy, Kraków], Kraków 2001, poz. kat. 13, s. 42-43; K. Płonka-Bałus, J. Ziętkiewicz-Kotz, M. Smeyers, *L'art de la miniature flamande du VIII au XVI siecle, Tournai 1998*, rec. [w:] *Modus. Prace z historii sztuki*, Instytut Historii Sztuki UJ (2001) Kraków 2002, s. 99. K. Płonka Bałus, *Ms. Czart. 2943 II*, Catalogue of Illuminated Manuscripts and Cuttings from the Princes Czartoryski Library & Museum, I : The Netherlands (15th - 16 th. Centuries) Kraków, 2010, s. 13-27 ;

71. Ms. Czart. 2944 II

LIVRE D 'HEURES

Francja płn., poł. w. XV. Iluminator: Mistrz Rady Miejskiej Rouen .

Godzinki o Matce Boskiej z kalendarzem diecezji Rouen. Skład litanii zgodny z treścią kalendarza.

Jęz. łac. i franc.; perg. 190 x 130 mm; k. 141 + 1 k. ochronna; pismo: tekstura późnogotycka; 1 kol. po 15 w.; rubryki; kalendarz – atramenty niebieski i purpurowy, nazwy miesięcy i święta uroczyste – złotem; oprawa: renesansowa; brunatna skóra wytłaczana i złocona; na przedniej okładce wytłoczony owalny medalion ze sceną Zwiastowania (uszkodzony), na tylnej identyczny medalion z Ukrzyżowaniem. Metalowa klamra z filigranem i sztucznymi rubinami zapewne nowsza.

Proweniencja: na ostatniej stronie rękopisu znajduje się nieco zatarty napis piórem:

„Guillaume A.D.O. 1579 [1577 ?]”. Na wewn. stronie oprawy sygnatura Domu Gotyckiego: „n° 1475”. Na s. 1 (dolny margines) podpisała ks. Izabela: „Apartenant a la maison gothique a Puławy I Czartoryska 1812”. Na s. 3 podłużna pieczętka Biblioteki Puławskiej. Drukowany katalog Domu Gotyckiego (poz. 1475 na s. 121) określa rękopis jako własność „sławnego Wilhelma de Nassau”. Rękopis został zapewne wykonany na zamówienie, o czym świadczą wizerunki mężczyzny i kobiety w strojach charakterystycznych dla poł. w. XV, którzy adorują św. Mikołaja i św. Piotra.

Dekoracja malarska: 11 miniatur samodzielnych rozpoczynających poszczególne części tekstu, bordiury kwiatowe i inicjały.

Bibl: *Poczet pamiątek zachowanych w Domu Gotyckim w Puławach*, Warszawa 1828, nr 1475, s. 121; B. Miodońska, *Godzinki / Livre d'heures. Ms. Czart. 2944 II* [w:] B. Miodońska, K. Płonka-Bałus, *Puławska kolekcja rękopisów iluminowanych księżnej Izabeli Czartoryskiej* [katalog wystawy, Kraków], Kraków 2001, poz. kat. 5, s. 26-27; K. Sozańska,

72. Ms. Czart. 2945 II

LIVRE D'HEURES tzw. „Modlitewnik Władysława IV”

Francja, w. XV i XVI

Modlitewnik z kalendarzem francuskim

Jęz. łac. i francuski; perg. 215 x 155 mm; k. 258 + 6; pismo: bastarda francuska w 1 kol.; oprawa: neogotycka z 1 ćwierci w. XIX, deski obciążone zieloną skórą, spięte pozłacaną klamrą.

Proweniencja: Wg notatki Ignacego Potockiego na papierowej karcie ochronnej rękopis „znaleziony w Bibliotece Radzyńskiej, wśród ksiąg widocznie należących niegdyś do Władysława IV, króla polskiego”. Potocki ofiarował go do Świątyni Sybilli w r. 1805. S. 1: „Ta książka jest z Sybilli / Elżbieta Czartoryska”.

Dekoracja: 45 inicjałów ornamentalnych i winietki interlinearne; motywy sznura, muszli i litery I (którą Potocki wziął za Snopek Wazów) otaczające kolumny tekstu. Splecione monogramy.

Bibl: K. Płonka-Bałus, *Tzw. „Modlitewnik Władysława IV Wazy”. Metamorfoza średniowiecznych Godzinek 2945 II w Bibliotece Czartoryskich* [w:] *Ars graeca – ars latina. Studia dedykowane prof. Annie Różyckiej-Bryzek*, Kraków 2001, s. 352-364; K. Płonka-Bałus, *Godzinki / Livre d'heures. Ms. Czart. 2945 II* [w:] B. Miodońska, K. Płonka-Bałus, *Puławska kolekcja rękopisów iluminowanych księżnej Izabeli Czartoryskiej* [katalog wystawy, Kraków], Kraków 2001, poz. kat. 10, s. 36-37; *Illuminating the Renaissance. The Triumph of Flemish Manuscript Illumination in Europe*. red. ScotMcKendrick, Thomas Krens, katalog wystawy, Los Angeles – London 2003, s. 104; T. Kren, *Some newly discovered miniatures by Simon Marmion and his Workshop*, *The British Library Journal*, vol 12, No 2, 1996, s. 193-220; McKendrick, *Flemish Illuminated Manuscripts 1400 – 1550*, British Library, London 2003, il.14 - 16, s. 28-32; Płonka - Bałus, *Catalogue of Illuminated Manuscripts and Miniatures in the Princes Czartoryski Library and Museum, Part 1: The Netherlands (15th – 16th Centuries)*, Krakow 2010, Appendix, ss. 152 – 155.

73. Ms. Czart. 2946 I

GEBEDENBOEK

Płn. Niderlandy, Delft (diec. Utrecht), pracownia klasztoru kanoniczek regularnych św.

Agnieszki zw. Doliną Jozafata (Monasterium Vallis Josaphat), r. 1463

Jęz. holend. i łac.; perg. 176 x 116 mm; k. 270 + 2; pismo: tekstura gotycka w 1 kol.; oprawa: w. XVIII, czerwony safian tłoczony złotem.

Proweniencja: rękopis nabyty dla Izabeli Czartoryskiej przez gen. Michała Sokolnickiego w Brukseli w r. 1810, pochodzi z biblioteki stadhoudera Holandii. Dom Gotycki w Puławach, poz. kat. 1465.

Dekoracja: inicjały, bordiury kreślone piórem, uzupełnione temperą.

Bibl: *Poczet pamiątek zachowanych w Domu Gotyckim w Puławach*, Warszawa 1828, s. 120; W. de Vreese, *Dietsche Kalenders* [2], *Jaarboek Koninklijke Vlaamse Academie vaan taat en Letterkunde*, Gent 1910, s. 120;

A.W. Byvanck, G.J. Hoogerwerff, *Noord-Nederlandsche miniaturen in handschriften der 14e, 15e en 16e eeuw*, t. II, t. III, s'Gravenhage 1922-1925, nr 96, s. 40; A.W. Byvanck, *Noord-Nederlandsche miniaturen, V: een schilderschool te Delft*, Oudheidkundig Jaarboek: derde serie van het Bulletin van den Nederlandschen Oudheidkundigen Bond 3, 1923, s. 188, 192-193; A. Goldschmidt, *Ein im Agnetenkloster in Delft illuminiertes Missale von 1460*, Oudheidkundig Jaarboek, IX, 1929, s. 134; M. Jarosławiecka-Gąsiorowska, *Les principaux manuscrits à peintures du Musée des Princes Czartoryski à Cracovie*, Bulletin de la Société Française de Reproduction de Manuscrits à Peintures, XVIII, Paris 1934, s. 103-109, pl. XXIVa; A.W. Byvanck, *La miniature dans les Pays-Bas septentrionaux*, Paris 1937, s. 101; R. Lievens, *Middel-Nederlandsche Handschriften in Oost-Europa*, Leonard Willemsfonds, 1, Gent 1963, s. 93-94; J.H. Marrow, H.J.M. Defoer, A.S. Korteweg, W.C.M. Wüstefeld, *Die goldene Zeit der holländischen Buchmalerei* [katalog wystawy], Stuttgart-Zurich 1990, s. 185; B. Miodońska, *Godzinki / Getijdenboek. Ms. Czart. 2946 I* [w:] B. Miodońska, K. Płonka-Bałus, *Puławska kolekcja rękopisów iluminowanych księżnej Izabeli Czartoryskiej* [katalog wystawy, Kraków], Kraków 2001, poz. kat. 22, s. 60-61; Płonka - Bałus, *Catalogue of Illuminated Manuscripts and Miniatures in the Princes Czartoryski Library and Museum, Part 1: The Netherlands (15th – 16th Centuries)*, Krakow 2010, s. 125 -131 .

74. Ms. Czart. 2947 I

HORAE

Flandria, Brugia, ok. r. 1490

Jęz. łac. i holenderski w dialekcie brabanckim; perg. 120 x 85 mm; k. 222; pismo: bastarda w 1 kol. Po 17 w.; oprawa: tekturowa z w. XVIII, brunatna skóra tłoczona złotem.

Proweniencja: rękopis nabyty dla Izabeli Czartoryskiej przez gen. Michała Sokolnickiego w Louvain w r. 1810. Dom Gotycki, poz. kat. 1474.

Dekoracja malarska: miniatury całostronicowe, liczne inicjałki kaligraficzne i malarskie.

Bibl: *Poczet pamiątek zachowanych w Domu Gotyckim w Puławach*, Warszawa 1828, nr 1474, s. 121; K. Płonka-Bałus, *Godzinki / Horae. Ms. Czart. 2947 I* [w:] B. Miodońska, K. Płonka-Bałus, *Puławska kolekcja rękopisów iluminowanych księżnej Izabeli Czartoryskiej* [katalog wystawy, Kraków], Kraków 2001, poz. kat. 20, s. 56-57; Płonka - Bałus, *Catalogue of Illuminated Manuscripts and Miniatures in the Princes Czartoryski Library and Museum, Part 1: The Netherlands (15th – 16th Centuries)*, Krakow, s. 80 - 90.

75. Ms. Czart. 2948 I

LIVRE D'HEURES (Godzinki Jeana Chenarta)

Francja, Île-de-France ?, 2 poł. XVw. (po 1466).

Jęz. łac. i franc.; perg. 120 x 85 mm; k. 162 (s. 324); pismo: tekstura gotycka w 1 kol.; oprawa: w. XIX, uszkodzona : skóra tłoczona złotem, fioletowy, wytarty aksamit z oprawy pierwotnej, w narożnikach okucia metalowe złożone, ozdobione 4 rozetkami z koralu (jedna zaginęła); złożona (częściowo ułamana) klamerka.

Proweniencja: rękopis przywieziony ze Szwecji w roku 1810 przez sekretarza książęcego Felicjana Biernackiego, jako należący do Katarzyny Jagiellonki (1528-1583). Dom Gotycki, poz. kat. 1465.

Dekoracja malarska: 9 miniatur całostronicowych, przedstawienia prac miesięcy i znaków zodiaku, bordiury roślinne, inicjały.

Bibl: *Poczet pamiątek zachowanych w Domu Gotyckim w Puławach*, Warszawa 1828, nr 1465, s. 120; B. Miodońska, *Godzinki / Livre d'heures Jehana Chenarta. Ms. Czart. 2948 I* [w:] B. Miodońska, K. Płonka-Bałus, *Puławska kolekcja rękopisów iluminowanych księżnej Izabeli Czartoryskiej* [katalog wystawy], Kraków 2001, poz. kat. 6, s. 28-29; Płonka- Bałus, „En grant affection” : *niezwykły portret Jeana Chenarta w Modlitewniku 2948 I w Bibliotece Książąt Czartoryskich*, Folia Historiae Artium Seria nova, 2016 (w druku).

76. Ms. Czart. 2949 I**GEBEDENBOEK**

Płn. Niderlandy, diec. Utrecht, po poł. w. XV, Mistrz Godzinek Margrit Uutenham, Arnhem (Geldria) ?, klasztor Bethania 1470-1475; właściciel Willem Thymans

Jęz. hol.; perg. 143 x 99 mm; k. 108; pismo: tekstura w 1 kol.; oprawa: pierwotna, deseczki pokryte brunatną skórą kozłą tłoczona ślepo, spięte klamerkami mosiężnymi.

Proweniencja: Dom Gotycki w Puławach, kat. poz. 1477

Dekoracja: inicjały, bordiury.

Bibl: *Poczet pamiątek zachowanych w Domu Gotyckim w Puławach*, Warszawa 1828, nr 1477, s. 122; W. de Vreese, *Dietsche Kalenders* [2], Jaarboek Koninklijke Vlaamse Academie vaan taat en Letterkunde, Gent 1910, s. 8-11, 44-57; R. Lievens, *Middelnederlandsche Handschriften in Oost-Europa*, Leonard Willemsfonds, 1, Gent 1963, poz. 70, s. 96, 97; J.H. Marrow, H.J.M. Defoer, A.S. Korteweg, W.C.M. Wüstefeld, *Die goldene Zeit der holländischen Buchmalerei* [katalog wystawy], Stuttgart-Zurich 1990, s. 251-252, X 89; B. Miodońska, *Godzinki / Getijdenboek Willema Thymansa. Ms. Czart. 2949 I* [w:] B. Miodońska, K. Płonka-Bałus, *Puławska kolekcja rękopisów iluminowanych księżnej Izabeli Czartoryskiej* [katalog wystawy, Kraków], Kraków 2001, poz. kat. 23, s. 62-63.

77. Ms. Czart. 2951 I**HORAE**

Północne Włochy, 4 ćwierć w. XV

Jęz. łac.; perg. 108 x 70 mm; k. 162 (s. 314); pismo: uformowane w 1 kol.; oprawa: w. XVIII, czerwona skóra kozła tłoczona złotem.

Proweniencja: pierwszy właściciel nieznan – identycznym herbem (czerwony lew na srebrnym polu) pieczętowało się wiele rodzin włoskich. Dom Gotycki w Puławach, poz. kat. 1462.

Dekoracja malarska: inicjały figuralne i ornamentalne.

Bibl: *Poczet pamiątek zachowanych w Domu Gotyckim w Puławach*, Warszawa 1828, nr 1462, s. 120; B. Miodońska, *Godzinki / Horae. Ms. Czart. 2951 I* [w:] B. Miodońska, K. Płonka-Bałus, *Puławska kolekcja rękopisów iluminowanych księżnej Izabeli Czartoryskiej* [katalog wystawy, Kraków], Kraków 2001, poz. kat. 25, s. 66-67.

78. Ms. Czart. 3017 III**LECTIONES EVANGELIORUM IN DIEBUS FESTIS**

Niemcy, Kolonia, naśladowca Stefana Lochnera, po 1461

Ewangelie na święta roku liturgicznego; podział na temporale i sanctorale. W sanctorale uwzględniono szereg uroczystości występujących w kalendarzu dominikańskim.

Jęz. łac.; perg. 288 x 190 mm; k. 59 (s. 118); foliacja pierwotna od s. 7; pismo: tekstura późnogotycka w 1 kol. po 15 w. Rubryki, znaki skrócenia; incipit złoty; 1 pisarz. Składki zaopatrzone w kustosze; oprawa: pierwotna; deski, brunatna skóra tłoczona na ślepo, resztki mosiężnych klamek.

Proweniencja: rękopis był zapewne przeznaczony dla klasztoru dominikańskiego na terenie Niemiec (diecezja kolońska?). Na s. 6 zapiska proveniencyjna Izabeli Czartoryskiej, wg której rękopis miał jej ofiarować francuski emigrant, benedyktyn, ojciec Gerard Lefebure de

Lassus, który miał go znaleźć w klasztorze swego zakonu na terenie Niemiec. Sygnatura Domu Gotyckiego n° 1228.

Dekoracja kaligraficzna i malarska: 16 pięknych inicjałów kaligraficznych wykonanych złotem płatkowym i barwnymi atramentami; 21 inicjałów malarskich; 5 miniatur samodzielnych, którym towarzyszy roślinna dekoracja marginesów.

Wg F. Winklera jej anonimowy wykonawca był uczniem i współpracownikiem Stefana Lochnera. Na 1 k. ochronnej kompozycja o motywach kwiatowych wykonana z nici jedwabnych, nalepionych na powierzchni pergaminu, w. XVII.

Bibl: *Poczet pamiątek zachowanych w Domu Gotyckim w Puławach*, Warszawa 1828, nr 1228, s. 98; A.W. Byvanck en G.J. Hoogewerff, *Noord-Nederlandsche Handschriften der 14r, 15e, en 16e euveen*, S-Gravenhage 1922, tabl. 148; F. Winkler, *Stadkölnische Buchmalerwerkstätten im 15. Jahrhundert*, Wallraf-Richartz-Jachrbuch 3/4, Frankfurt a. Main 1926/27, s. 123; F. Winkler, *Ein Kölnisches Gebetbuch aus der Mitte des 15. Jahrhunderts*, Wallraf-Richartz-Jachrbuch, N. F. I, Frankfurt a. Main 1930, s. 110-113; ryc. 103-107; M. Jarosławiecka-Gąsiorowska, *Les principaux manuscrits à peintures du Musée des Princes Czartoryski à Cracovie*, Bulletin de la Société Française de Reproduction de Manuscrits à Peintures, XVIII, Paris 1934, poz. 13, s. 79-81, tabl. XVII; A. Stange, *Deutsche Malerei der Gotik. Köln In der Zeit von 1450 bis 1515*, V, München-Berlin 1952, s. 12-13; *Herbst der Mittelalters. Spätgotik in Köln und am Niederrhein* [katalog wystawy], Köln 1971, s. 75; H. Meurer, *Miniaturen aus dem Kreis Stefan Lochners*, Wallraf-Richartz-Jachrbuch, Bd. XXXIII, Köln 1971, s. 293-306; *Muzeum Czartoryskich. Historia i zbiory* [praca zbior.], Kraków 1998, s. 65; B. Miodońska, *Ewangelistarz na dni świąteczne / Evangelistarium in diebus festis. Ms. Czart. 3017 IV* [w:] B. Miodońska, K. Płonka-Bałus, *Puławska kolekcja rękopisów iluminowanych księżnej Izabeli Czartoryskiej* [katalog wystawy, Kraków], Kraków 2001, poz. kat. 26, s. 68-69.

79. Ms. Czart. 3019 I

Karta wycięta z rękopisu Godzinek, włożona do Ms. Czart. 3019 przed s. 107.

Maria ze śpiewającymi aniołami.

Flandria, Brugia, Mistrz Modlitewnika Drezdeńskiego, ok. 1500

Perg. 170 x 120 mm, karta paginowana ołówkiem jako s. 105/6.

Proweniencja: jak sugeruje Bodo Brinkmann karta została w niewiadomym czasie wycięta z Godzinek z kolekcji Rossano przechowywanych dziś w Bibliotece Watykańskiej (Cod. Ross. 62). Na awersie francuski tekst dedykacji ks. Marii Anny Lubomirskiej dla siostrzenicy Franciszki Krasieńskiej („ma chere Francois”) na pamiątkę dnia rozstania. Ok. r. 1800 karta była już w Puławach.

Por. R.r. 1984 Gab. Ryc. Zb. Czart.

Dekoracja malarska: miniatura całostronicowa otoczona iluzjonistyczna bordiurą roślinną.

Bibl: M. Jarosławiecka-Gąsiorowska, *Les principaux manuscrits à peintures du Musée des Princes Czartoryski à Cracovie*, Bulletin de la Société Française de Reproduction de Manuscrits à Peintures, XVIII, Paris 1934, poz. 21, s. 120-121, tabl. XVI b; B. Brinkmann, *Die flämische Buchmalerei am Ende des Burgunderreichs. Der Meister des Dresdener Gebetbuchs und die Miniaturisten seiner Zeit*, Tournhout 1997, s. 307; K. Płonka-Bałus, *Karta wycięta z rękopisu Godzinek. Madonna z Dzieciątkiem i śpiewającymi aniołami. Ms. Czart. 3019 k. 105* [w:] B. Miodońska, K. Płonka-Bałus, *Puławska kolekcja rękopisów iluminowanych księżnej Izabeli Czartoryskiej* [katalog wystawy, Kraków], Kraków 2001, poz. kat. 18, s. 52-53; Płonka - Bałus, *Catalogue of Illuminated Manuscripts and Miniatures in the Princes Czartoryski Library and Museum, Part 1: The Netherlands (15th – 16th Centuries)*, Kraków, s.102 - 107

80. Ms. Czart. 3020 I

HORAE tzw. Modlitewnik Henryka Walezjusza

Francja, Tours, pracownia Jeana Jean Poyera, ok. 1500

Livre d'heures, kalendarz nie wiążący się z określoną diecezją francuską.

Jęz. łac. i franc.; perg. 166 x 115 mm; k. 200 (s. 400) + 4 ochronne k. pap.; pismo: bastarda francuska z w. XV; 1 kol. po 17 w.; inkaust brunatny, amarantowy, cynobrowy i błękitny; oprawa: w. XVIII, klasycystyczna, deseczki pokryte bladnoróżowym aksamitem, metalowe okucia na narożnikach, klamerka w formie dwustopniowej rozety.

Proweniencja: Na 1-ej k. ochronnej sygnatura Domu Gotyckiego 1459; w katalogu drukowanym Domu Gotyckiego (s. 118) określony jako „książka do nabożeństwa Henryka III”. Z daru Stanisława Kostki Potockiego (Katalog DG rękopis Czart. 297, t. III, s. 90).

Rękopis pochodzi prawdopodobnie z biblioteki królewskiej. S. 5 – domalowana tarcza herbowa z Orłem Białym pod koroną, noszącym na piersi złoty inicjał H, umieszczona w błękitnym prostokącie pokrytym liliami heraldycznymi (herb Henryka III Walezjusza). Zakup Stanisława Kostki Potockiego z r. 1808 (?)

Dekoracja malarska: 20 całostronicowych miniatur; 17 miniatur inicjałowych; liczne inicjały i winiетки interlinearne; bordiury roślinne na zewn. marginesie każdej strony.

Wg opinii François Avril (list z dn. 11.VII.1980) miniatury są dziełem Jeana Poyer, malarza z Turenii. Innym jego dziełem zachowanym w Polsce były Godzinki wilanowskie zakupione w r. 1808 przez Stanisława Kostkę Potockiego we Francji, prawdopodobnie spalone w Warszawie w r. 1944.

Bibliografia:

Katalog rękopiśmienny Domu Gotyckiego w Puławach, Ms. Czart. 2917, t. III, s. 20; *Poczet pamiątek zachowanych w Domu Gotyckim w Puławach*, Warszawa 1828, nr 1454, s. 119; M. Jarosławska-Gąsiorowska, *Les principaux manuscrits à peintures du Musée des Princes Czartoryski à Cracovie*, Bulletin de la Société Française de Reproduction de Manuscrits à Peintures, XVIII, Paris 1934, s. 134-142, pl. XXVIII b, XXIX; K. Jachiec, *O kilku walezjano-polonikach*, „Studia do Dziejów Wawelu”, III, 1968, s. 493, ryc. 3; B. Miodońska, *Rękopisy iluminowane* [w:] *Muzeum Narodowe w Krakowie. Zbiory Czartoryskich – historia i wybór zabytków*, red. M. Rostworowski, Warszawa 1978, s. 155, poz. 30; J. Plummer, G. Clark, *The Last Flowering. French Painting in Manuscripts 1420-1530 from American Collections* [katalog wystawy], New York-London 1982, s. 69; F. Avril, N. Reynaud, *Les manuscrits à peintures en France 1450-1520* [katalog wystawy], Paris 1993, s. 308; *Muzeum Czartoryskich. Historia i zbiory* [praca zbior.], Kraków 1998, s. 62; B. Miodońska, *Godzinki / Livre d'heures. Tzw. Modlitewnik Henryka Walezego. Ms. Czart. 3020 I* [w:] B. Miodońska, K. Płonka-Bałus, *Puławska kolekcja rękopisów iluminowanych księżnej Izabeli Czartoryskiej* [katalog wystawy, Kraków], Kraków 2001, poz. kat. 9, s. 34-35; M. Hofmann, *Jean Poyer. Das Gesamtwerk*, Turnhout 2004, s. 100-103.

81. Ms. Czart. 3021 I

LIVRE D'HEURES

Francja płn., 2. ćwierć w. XV

Jęz. łac. i franc.; perg.; k. 165 + 4; pismo: tekstura gotycka w 1 kol.; oprawa: deseczki obciążone cienką skórą i spięte klamerką o sercowatej formie, wykonana w Puławach na początku w. XVIII.

Proweniencja: dar Rose Ballet ze Strasburga do Domu Gotyckiego, poz. kat. 1469

Dekoracja malarska: 8 miniatur samodzielnych; liczne inicjały malarskie; bordiury.

Bibl: *Poczet pamiątek zachowanych w Domu Gotyckim w Puławach*, Warszawa 1828, nr 1469, s. 120-121; K. Płonka-Bałus, *Godzinki / Livre d'heures. Ms. Czart. 3021 I* [w:] B. Miodońska, K. Płonka-Bałus, *Puławska kolekcja rękopisów iluminowanych księżnej Izabeli Czartoryskiej* [katalog wystawy, Kraków], Kraków 2001, poz. kat. 4, s. 24-25.

82. Ms. Czart. 3022 I

HORAE tzw. „Modlitewnik Samuela Zborowskiego”

Flandria, Brugia, lata 70-te w. XV. Rękopis w stylu Willema Vrelanta.

Jęz. łac.; perg. 100 x 65 mm; k. 78 + 4; pismo: tekstura w 1 kol.; oprawa: czerwona skóra safianowa ze złożonymi tłoczeniami na brzegach, ok. 1800, Puławy (?).

Proweniencja: już w czasach nowożytnych znalazł się w zbiorach polskich jako „Samueli Zborovij Liber”. Pod koniec w. XVIII należał do Juliana Ursyna Niemcewicza, który 19.XI.1803 ofiarował go w prezencie imienninowym księżnej Izabeli Czartoryskiej do Świątyni Sybilli. Świątynia Sybilli nr 380.

Dekoracja malarska: 17 miniatur; 14 inicjałów malarskich; bordiury; ozdobna kaligrafia.

Dekoracja w stylu Willema Vrelanta, czynnego w Brugii od ok. roku 1454 do śmierci w 1481.

Bibl:M. Jarosławiecka-Gąsiorowska, *Les principaux manuscrits à peintures du Musée des Princes Czartoryski à Cracovie*, Bulletin de la Société Française de Reproduction de Manuscrits à Peintures, XVIII, Paris 1934, s. 110-113, tabl. XXIV b, c; K. Płonka-Bałus, *Godzinki / Horae. Ms. Czart. 3022 I* [w:] B.

Miodońska, K. Płonka-Bałus, *Puławska kolekcja rękopisów iluminowanych księżnej Izabeli Czartoryskiej* [katalog wystawy, Kraków], Kraków 2001, poz. kat. 14, s. 44-45. Płonka - Bałus, *Catalogue of Illuminated Manuscripts and Miniatures in the Princes Czartoryski Library and Museum , Part 1: The Netherlands (15th – 16th Centuries)* , Krakow, s. 80 - 90.

83. Ms. Czart. 3023 I

PSALTERIUM (II część Ms. Czart. 3022 I)

Flandria, Brugia, lata 70-te w. XV. Rękopis w stylu Willema Vrelanta.

Jęz. łac.; perg. 100 x 68 mm; k. 227 + 4; pismo: gotyckie, w 1 kol. po 18 w.; oprawa: czerwona skóra safianowa ze złożonymi tłoczeniami na brzegach, ok. 1800, Puławy (?).

Proweniencja: dar Juliana Ursyna Niemcewicza dla Ignacego Potockiego (własnoręczna dedykacja 10.I.1804), w 1804 przekazany do Domu Gotyckiego (poz. kat. 1473).

Dekoracja malarska: 3 miniatury; 7 inicjałów figuralnych; bordiury. Dekoracja w stylu Willema Vrelanta

Bibl. poczet pamiątek zachowanych w Domu Gotyckim w Puławach, Warszawa 1828, nr 1473, s. 121; M. Jarosławiecka-Gąsiorowska, *Les principaux manuscrits à peintures du Musée des Princes Czartoryski à Cracovie*, Bulletin de la Société Française de Reproduction de Manuscrits à Peintures, XVIII, Paris 1934, s. 113; K. Płonka-Bałus, *Psalterz / Psalterium. Ms. Czart. 3023 I* [w:] B. Miodońska, K. Płonka-Bałus, *Puławska kolekcja rękopisów iluminowanych księżnej Izabeli Czartoryskiej* [katalog wystawy, Kraków], Kraków 2001, poz. kat. 15, s. 46-47. Płonka - Bałus, *Catalogue of Illuminated Manuscripts and Miniatures in the Princes Czartoryski Library and Museum , Part 1: The Netherlands (15th – 16th Centuries)* , Krakow, s. 80 - 90.

84 . Ms. Czart. 3024 I

GETIJDENBOEK

Niderlandy pñ., Holandia, Haarlem, po 1448; iluminator: Mistrz Biblii Haarlemskiej

Modlitewnik z kalendarzem diecezji Utrechtu z roku 1448.

Jęz. średnioniderlandzki i łac.; perg. 158 x 118 mm; k. 218; pismo: tekstura gotycka w 1 kol.; oprawa: deseczki pokryte brunatną skórą kozłą tłoczoną ślepo przy użyciu metalowych plakiet.

Proweniencja: od w. XV do XVIII modlitewnik był własnością spokrewnionych ze sobą kobiet z rodzin: Willems, Berwouts, Roepers, Deyman, Van Ween i Van Zye. Po roku 1743 należał do historyka Wawrzyńca Kraffta. Zakupiony przez gen. Michała Sokolnickiego w

Brukseli (20.XI.1810) dla księżnej Izabeli Czartoryskiej. W r. 1812 umieszczony w Domu Gotyckim w Puławach.

Dekoracja malarska: 6 miniatur; inicjały; bordiury.

Bibl. W. de Vreese, *Dietsche Kalenders* [2], Jaarboek Koninklijke Vlaamse Academie van taat en Letterkunde, Gent 1910, poz. 11, s. 44-57; A.W. Byvanck, G.J. Hoogewerff, *Noord-Nederlandsche miniaturen in handschriften der 14e, 15e en 16e eeuwen*, t. I, s'Gravenhage 1922, s. 30, il. 69-70; M. Jarosławiecka-Gąsiorowska, *Les principaux manuscrits à peintures du Musée des Princes Czartoryski à Cracovie*, Bulletin de la Société Française de Reproduction de Manuscrits à Peintures, XVIII, Paris 1934, s. 76-79, pl. XVI a; A.W. Byvanck, *La miniature dans les Pays-Bas septentrionaux*, Paris 1937, s. 82, 132, pl. 178, 179; M. Jarosławiecka-Gąsiorowska, M. Wierzbicki, *Oprawy artystyczne XIII-XVIII w. w Zbiorach Czartoryskich. Wybór zabytków*, Kraków 1952, s. 5, tabl. 9; R. Lievens, *Middelnederlandsche Handschriften in Oost-Europa*, Leonard Willemfons, 1, Gent 1963, nr 70, s. 96-99; G.F. Fiero, *Smiths Ms 36. A Study in Fifteenth Century Manuscript Illumination*, The Courier. Syracuse University Library Associates XIII, 1976, nr 1, s. 3-27, s. 26-27, il. 3, 7, 10; J.H. Marrow, H.J.M. Defoer, A.S. Korteweg, W.C.M. Wüstefeld, *Die goldene Zeit der holländischen Buchmalerei* [katalog wystawy], Stuttgart-Zurich 1990, s. 233-237; B. Miodońska, *Godzinki / Getijdenboek. Ms. Czart. 3024 I* [w:] B. Miodońska, K. Płonka-Bałus, *Puławska kolekcja rękopisów iluminowanych księżnej Izabeli Czartoryskiej* [katalog wystawy, Kraków], Kraków 2001, poz. kat. 21, s. 58-59. Płonka - Bałus, *Catalogue of Illuminated Manuscripts and Miniatures in the Princes Czartoryski Library and Museum, Part 1: The Netherlands (15th – 16th Centuries)*, Krakow, s. 80 - 90.

85. Ms. Czart. 3025 I

HORAE

Flandria, ok. 1485; iluminator z kręgu Mistrza Marii Burgundzkiej (Mistrz Modlitewnika Berlińskiego?)

Godzinki z kalendarzem zawierającym wspomnienia świętych czczonych w różnych diecezjach niemieckich.

Jęz. łac.; perg. 142 x 107 mm; k. 294 + 6; pismo: tekstura gotycka w 1 kol.; oprawa: w. XVII, deski obciążone brunatnym safianem, złote tłoczenia, restaurowana w w. XX.

Proweniencja: rękopis niesłusznie łączony z Janem Kazimierzem Wazą, w w. XVII należał do Polaka imieniem Kazimierz (s. 1: „Casimir 1675”). Kolejni, francuscy właściciele znani są z wpisów: „Ex libris Alexandii Hilarii”, „Ex libris Claudii Theodori de Lespinasse”. W r. 1739 Krzysztof Fryderyk Manteuffell-Kiełpiński, opat benedyktynów w Sieciechowie, ofiarował kodeks Jerzemu W. Pirchowi. Następni właściciele rękopisu to Józef Andrzej Załuski i Tadeusz Czacki, od którego w r. 1778 Godzinki przeszły w ręce Ludwika Kropińskiego. Od r. 1805 eksponowany w Świątyni Sybilli pod numerem 452.

Dekoracja malarska: 4 miniatury całostronicowe; 74 inicjały, w tym 24 figuralne; na marginesach bordiury roślinne i kompozycje złożone z tzw. motywów pojedynczych.

Bibliografia:

M. Jarosławiecka-Gąsiorowska, *Les principaux manuscrits à peintures du Musée des Princes Czartoryski à Cracovie*, Bulletin de la Société Française de Reproduction de Manuscrits à Peintures, XVIII, Paris 1934, s. 126-134, pl. XXVII-XXVIII a; F. Winkler, *Neuentdeckte Altniederländer I: Sanders Bening*, Pantheon XXX, 1942, s. 261-271, il.4, 10; O. Pächt, *The Master of Mary of Burgundy*, London 1948, s. 68, tab. 47; A. Hagopian van Buren, *The Master of Mary of Burgundy and his Colleagues: The State of Research and Questions of Method*, „Zeitschrift für Kunstgeschichte”, 38, 1975, s. 307; G. Dogaer, *Flemish Miniature Painting in the 15th and 16th Century*, Amsterdam 1987, s. 97-104; B. Miodońska, *Rękopisy iluminowane* [w:] *Muzeum Narodowe w Krakowie. Zbiory Czartoryskich – historia i wybór zabytków*, red. M. Rostworowski, Warszawa 1978, s. 155; D. Thoss, *Flämische Buchmalerei. Handschriftenschatze aus dem Burgunderreich. Ausstellung der Handschriften- und Inkunabelsammlung der Österreichischen Nationalbibliothek* [katalog wystawy], Graz 1987, s. 60; O. Pächt (+), D. Thoss, *Die Iluminierten Handschriften und Inkunabeln der Österreichischen Nationalbibliothek*,

Flämische Schule II, Wien 1990, s. 100-101, il. 104; B. Brinkmann, *Die flämische Buchmalerei am Ende des Burgunderreichs. Der Meister des Dresdener Gebetbuchs und die Miniaturisten seiner Zeit*, Tournhout 1997, s. 317, Tabl. 107; B. Brinkmann, *Der Maler und sein Kreis [w:] Der Berliner Stundenbuch der Maria von Burgund und Kaiser Maximilians*, Luzern 1999, s. 148-149; K. Płonka-Bałus, *Godzinki / Horae. Ms. Czart. 3025 I [w:] B. Miodońska, K. Płonka-Bałus, Puławska kolekcja rękopisów iluminowanych księżnej Izabeli Czartoryskiej [katalog wystawy, Kraków]*, Kraków 2001, poz. kat. 17, s. 50-51; J.H. Marrow, *Pictorial Invention in Netherlandish Manuscript Illumination of the Late Middle Ages: The Play of Illusion and Meaning*, Paris-Leuven-Dudley 2005, s. 15, il. 31. Płonka - Bałus, *Catalogue of Illuminated Manuscripts and Miniatures in the Princes Czartoryski Library and Museum, Part 1: The Netherlands (15th – 16th Centuries)*, Krakow, s. 80 - 90; K. Płonka- Bałus, *Cum animalibus spiritellis, avibus et aljis pulcris [!] inventionibus : Ms. Czart. 3025 w świetle badań nad dekoracją marginalną rękopisów gandawsko - brugijskich ok. r. 1500. Rozprawy MNK VIII*, 2015 .

86 . Ms. Czart. 3061 IV

Mikołaj z Krakowa, *CHRONICON MONASTERII CLARATUMBENSIS ORDINIS CISTERSIENSIS* tzw. „Kronika opatów mogiłskich”

Polska, opactwo cystersów w Mogile, 1504-1505 i n.; rysunki z w. XVI

Tekst „Kroniki” , wiersze Mateusza Kwaśniewskiego na cześć opatów mogiłskich, w. XVII, glosy marginalne – częściowo wypisy z *Chronica Polonorum* M. Miechowity.

Jęz. łac.; pap. czerpany ze znakami wodnymi 300 x 210 mm; k. 63 (s. 126) + 5 k. ochronnych; pismo: gotycka kursywa w 2 kol. po 38 w.; oprawa: nowa, w. XIX, z resztkami oprawy pierwotnej (skóra tłoczona na ślepo, fragmenty mosiężnych klamerek).

Proweniencja: oryginał Kroniki spisanej w klasztorze cystersów w Mogile k. Krakowa w l. 1504-1505 przez brata Mikołaja z Krakowa; do w. XIX – w archiwum klasztoru mogiłskiego, potem własność Józefa Muczkowskiego w Krakowie. Po jego śmierci nabyty przez Aleksandra Przeździeckiego. W r. 1870 Józef Łepkowski nabył rękopis od Przeździeckiego dla Biblioteki Czartoryskich.

Dekoracja malarska: 26 rysunków wykonanych piórem, brunatnym atramentem, przedstawiających opatów mogiłskich. Współczesne z tekstem, z wyjątkiem dwu ostatnich. Kilku rysowników, z których dwóch wykracza ponad nieco dyletancki poziom pozostałych. Mogiłska pracownia klasztorna.

Druk częściowy: *Monumenta Poloniae historica VI*, s. 432-480.

Bibliografia:

K. Kaczmarczyk, G. Kowalski, *Katalog Archiwum opactwa cystersów w Mogile*, Wydawnictwo Sekcji Archiwalnej Krajowego Grona Konserwatorskiego w Krakowie, nr 1, Kraków 1919, s. 107, nr 8 a; W. Kętrzyński [w:] *Sprawozdania Komisji Historii Sztuki AU*, V, r. 1896,; F. Kopera, *Dzieje malarstwa w Polsce II*, Kraków 1926, s. 33, fig. 49, 50, 51, 52; *Sztuka w Krakowie w latach 1350-1550. Wystawa w sześćsetną rocznicę założenia Uniwersytetu Jagiellońskiego* [katalog wystawy, Kraków], Kraków 1964, poz. 108, s. 112.

87 . Ms. Czart. 3062 IV

ŻYWOTY OPATÓW MOGIŁSKICH

Polska, opactwo cystersów w Mogile, XVIIw.

Żywoty opatów meogliłskich do w. XVII dedykowane opatowi Janowi Wężykowi; Zbiór przepisów prawa polskiego.

Proweniencja: zakup Aleksandra Przeździeckiego w r. 1870

Dekoracja: rysunki herbów opatów.

Bibliografia:

M. Starzyński, *Herby średniowiecznych opatów mogińskich*, Kraków 2005, s. 47-100.

88. Ms. Czart. 3090 IV

René d'Anjou, *TRAITÉ DE LA FORME ET DEVIS D'UN TOURNOIS*

Francja, Prowansja, ok. 1465-1470

Traktat o formach i przepisach turniejowych. Replika warsztatowa egzemplarza wzorcowego z ok. 1460, wykonana pod kierunkiem Barthélemy'ego d'Eyck.

Jęz. franc.; perg. 295 x 220 mm; k. 55 + 5; pismo: piętnastowieczna kursywa w 1 kolumnie; oprawa nowa z r. 1970

Proweniencja: kopia kodeksu wzorcowego (Paryż, Bibliothèque Nationale de France, ms. fr. 2695). W w. XV własność Jeana d'Armagnac, księcia Nemours, a następnie Pierre'a de Beaujeau, księcia de Bourbon (zięcia króla Francji Ludwika XI) i księżąt Conti. Na początku w. XIX ofiarowany do Domu Gotyckiego w Puławach przez Marie Charlesa Josepha de Pougens (1755-1833), potomka ostatnich właścicieli kodeksu.

Dekoracja malarska: 16 rysunków całostronicowych i 10 dwustronicowych, wykonanych piórem, kolorowanych gwaszem i akwarelą; inicjały.

Bibl. *Katalog rękopiśmienny Domu Gotyckiego w Puławach*, Ms. Czart. 2917, t. III, s. 573-576; *Poczet pamiątek zachowanych w Domu Gotyckim w Puławach*, Warszawa 1828, s. 98; M. Jarosławiecka-Gąsiorowska, *Le „Livre des tournois” du Roi René. Manuscrit 3090 de la Bibliothèque des Princes Czartoryski à Cracovie*, Bulletin de l'Académie Polonaise des Sciences et des Lettres, Cracovie 1929, s. 31-34; M. Jarosławiecka-Gąsiorowska, *Les principaux manuscrits à peintures du Musée des Princes Czartoryski à Cracovie*, Bulletin de la Société Française de Reproduction de Manuscrits à Peintures, XVIII, Paris 1934, s. 81-86, pl. VIII; M. Jarosławiecka-Gąsiorowska, *Trzy francuskie rękopisy iluminowane w Zbiorach Czartoryskich w Krakowie*, Kraków 1953, s. 11-17, tabl. XIII-XXXV; *Illuminated and Calligraphic Manuscripts. An Exhibition Held at the Fogg Art Museum and Houghton Library*, Harvard College Library 1955, Cambridge Mass. 1955, nr 79, tabl. 31; P. Skubiszewski [recenzja], *Maria Jarosławiecka-Gąsiorowska, „Trzy francuskie rękopisy iluminowane w Zbiorach Czartoryskich w Krakowie”*, Kraków 1953, *Studia Źródłoznawcze*, I Warszawa 1957, s. 274-275; Z. Żygulski jun., *Dzieje zbiorów puławskich (Świątynia Sybilli i Dom Gotycki)*, *Rozprawy i Sprawozdania Muzeum Narodowego w Krakowie*, VII, 1962, s. 122; L.M.J. Delaissé, *Les copies flamandes du „Livre de tournois” du René d'Anjou*, *Scriptorium*, XXIII, 1969, s. 187-198; B. Miodońska, *Rękopisy iluminowane [w:] Sztuka francuska w zbiorach polskich 1230-1830 [katalog wystawy]*, Poznań 1973, s. 76; S. Sawicka, *L'art français dans les collections polonaises*, *Scriptorium*, XIX, 1975, s. 118; B. Miodońska, *Rękopisy iluminowane [w:] Muzeum Narodowe w Krakowie. Zbiory Czartoryskich – historia i wybór zabytków*, red. M. Rostworowski, Warszawa 1978, s. 156; F. Avril, *Le „Livre des tournois” du roi René de la Bibliothèque nationale (ms. fr. 2695)*, Paris 1986, s. 80; F. Avril, N. Reynaud, *Les manuscrits à peintures en France 1450-1520 [katalog wystawy]*, Paris 1993, s. 236; *Muzeum Czartoryskich. Historia i zbiory [praca zbior.]*, Kraków 1998, s. 66, il. 139-140; K. Płonka-Bałus, *René d'Anjou, Traité de la forme et devis d'un tournoi. Ms. Czart. 3090 IV [w:] B. Miodońska, K. Płonka-Bałus, Puławska kolekcja rękopisów iluminowanych księżnej Izabeli Czartoryskiej [katalog wystawy, Kraków]*, Kraków 2001, poz. kat. 7, s. 30-31; K. Płonka-Bałus, *The Traité de la forme et devis d'un Tournai of King René d'Anjou from the Princes Czartoryski Library in Cracow [w:] Polish Libraries Today*, t. 6: Foreign Collections In Polish Libraries, Warszawa 2005, s. 11-18.

89. Ms. Czart. 3091 I

GETIJDENBOEK magistra Jana Roepera

Holandia, Haarlem, 1468-1483

Jęz. średnioniderlandzki i łac.; perg. 182 x 134 mm; k. 181; pismo: tekstura gotycka w 1 kol.; oprawa: pierwotna, deseczki powleczone skórą kozłą tłoczoną metalową plakieta (tzw. stempel haarlemski ze św. Janem Chrzcicielem), zamykana złotniczymi klamkami z iglicą na łańcuszku (jedna niekompletna).

Proweniencja: rękopis wykonany w Haarlemie dla magistra Jana Roepera, proboszcza kościoła w Valkeness w Zelandii i wikariusza stałego kościoła Św. Bawona w Haarlemie, został przez właściciela ofiarowany temu kościołowi w r. 1483. Zakupiony w Brukseli przez gen. Michała Sokolnickiego dla Izabeli Czartoryskiej (XI.1810) z rozproszonej biblioteki namiestnika Holandii w Hadze.

Dekoracja malarska: 7 miniatur; inicjały i bordiury ze scenami figuralnymi.

Bibl. *Katalog rękopiśmienny Domu Gotyckiego w Puławach*, Ms. Czart. 2917, t. III, s. 96-97; *Poczet pamiątek zachowanych w Domu Gotyckim w Puławach*, Warszawa 1828, nr 1479, s. 122; W. de Vreese, *Dietsche Kalenders* [2], *Jaarboek Koninklijke Vlaamse Academie van taat en Letterkunde*, Gent 1910, s. 83-85; A.W. Byvanck, G.J. Hoogewerff, *Noord-Nederlandsche miniaturen in handschriften der 14e, 15e en 16e eeuwen*, t. I-III, s'Gravenhage 1922-1925, nr 114; M. Jarosławiecka-Gąsiorowska, *Les principaux manuscrits à peintures du Musée des Princes Czartoryski à Cracovie*, Bulletin de la Société Française de Reproduction de Manuscrits à Peintures, XVIII, Paris 1934, s. 113-120, pl. XXV; A.W. Byvanck, *La miniature dans les Pays-Bas septentrionaux*, Paris 1937, s. 106, 132; M. Jarosławiecka-Gąsiorowska, M. Wierzbicki, *Oprawy artystyczne XIII-XVIII w. w Zbiorach Czartoryskich. Wybór zabytków*, Kraków 1952, nr 10, tabl. 10; R. Lievens, *Middelnederlandsche Handschriften in Oost-Europa*, Leonard Willemsfonds, 1, Gent 1963, poz. 71, s. 99-101; O. Pächt, U. Jenni, *Die Illuminirten Handschriften und Inkunabeln der Österreichischen Nationalbibliothek, Holländische Schule*, Wien 1975, fig.91; K. van der Hoek, *The North Holland Illuminator Spierinck: Some Attributions Reconsidered* [w:] *Masters and Miniatures. Proceedings of the Congress on Medieval Manuscript Illumination in the Northern Netherlands (Utrecht, December 1989)*, Doornspijk 1991, s. 282; B. Miodońska, *Godzinki / Getijdenboek. Ms. Czart. 3091 I* [w:] B. Miodońska, K. Płonka-Balus, *Puławska kolekcja rękopisów iluminowanych księżnej Izabeli Czartoryskiej* [katalog wystawy, Kraków], Kraków 2001, poz. kat. 24, s. 64-65. Płonka - Balus, *Catalogue of Illuminated Manuscripts and Miniatures in the Princes Czartoryski Library and Museum, Part 1: The Netherlands (15th – 16th Centuries)*, Krakow, s. 80 - 90.

91. Ms. Czart. 3092 III

Nicolas Houel, *TRAITÉ DE LA CHARITÉ CHRÉSTIENNE*

Paryż, ok. 1580

Jęz. franc. i łac.; perg. 285 x 150 mm; k. 53 + 5; pismo: minuskuła renesansowa i kursywa w 1 kol., przypisywana skrytowi paryskiemu Camillo Spanocchiemu; oprawa: pierwotna paryska, skóra jasnobrunatna tłoczona złotem *à la fanfare*.

Proweniencja: Dom Gotycki, poz. kat. 1458.

Dekoracja malarska: 20 miniatur całostronicowych, na wszystkich kartach tekst ujęty w ramy.

Bibl. *Katalog rękopiśmienny Domu Gotyckiego w Puławach*, Ms. Czart. 2917, t. III, s. 88-90; *Poczet pamiątek zachowanych w Domu Gotyckim w Puławach*, Warszawa 1828, nr 1458, s. 119; S. Komornicki, *Muzeum Książąt Czartoryskich. Wybór cenniejszych zabytków sztuki od starożytności po wiek XIX*, Muzea Polskie, V, Kraków 1929, s. 31, nr 149, 150; M. Jarosławiecka-Gąsiorowska, *Les principaux manuscrits à peintures du Musée des Princes Czartoryski à Cracovie*, Bulletin de la Société Française de Reproduction de Manuscrits à Peintures, XVIII, Paris 1934, s. 158-164, pl. XXXIV-XXXV; A. de Laborde, *Nicolas Houel, fondateur de la Maison de Charité Chrétienne. Un philanthrope au XVIIe siècle*, Paris 1937; B. Miodońska, *Nicolas Houel, „Traité de la charité chrétienne”* [w:] *Princely Taste. Treasures from Great Private Collections* [katalog wystawy], Jerusaleń 1995, s. 116; *Muzeum Czartoryskich. Historia i zbiory* [praca zbior.], Kraków 1998, s. 68; B. Miodońska, *Nicolas Houel, Nicolas Houel, Traité de la charité chrétienne. Ms. Czart. 3092 III* [w:] B. Miodońska, K. Płonka-Balus, *Puławska kolekcja rękopisów iluminowanych księżnej Izabeli Czartoryskiej* [katalog wystawy, Kraków], Kraków 2001, poz. kat. 12, s. 40-41.

92. Ms. Czart. 3093 I

HORAE

Flandria, Mistrz Janniecke de Bollengier, Mistrz Modlitewnika Drezdeńskiego, Brugia ok. 1500

Godzinki o Matce Boskiej z kalendarzem zawierającym święta patronów Gandawy i Brugii. Jęz. łac.; perg. b. cienki, 116 x 87 mm; k. 248 (s. 496) + 16 k. papierowych dodanych przy oprawie; pismo: staranna bastarda w 1 kol. po 14 w., dopiski złotem i srebrem, 1 poł. w. XVII; oprawa: w. XVII, deski, brunatna skóra ze złotymi tłoczeniami, okucia ze srebra i barwnej emalii żłobkowej dodane w w. XIX, zapewne w Paryżu. **Proweniencja:** w w. XVII rękopis był własnością Krzysztofa Ryłskiego, który podpisał się na marginesie s. 126 (Rylscy h. Ostoja z Ryłska k. Rawy w woj. krakowskim). Kiedy rękopis przeszedł na własność Czartoryskich – nie wiadomo. Nie wymieniony w Katalogu Domu Gotyckiego.

Dekoracja malarska: 7 miniatur całostronicowych otoczonych bordiurami pełnymi; 6 bordiur pełnych otaczających teksty, które rozpoczynają się inicjałami malarskimi; 20 miniatur samodzielnych i w inicjałach, którym towarzyszą bordiury kwiatowe na zewn. marg.; kilkaset drobnych inicjałów malarskich.

Bibl. M. Jarosławska-Gąsiorowska, *Les principaux manuscrits à peintures du Musée des Princes Czartoryski à Cracovie*, Bulletin de la Société Française de Reproduction de Manuscrits à Peintures, XVIII, Paris 1934, s. 121-126, tabl. XXVI ;B. Brinkmann, *Die flämische Buchmalerei am Ende des Burgunderreichs. Der Meister des Dresdener Gebetbuchs und die Miniaturisten seiner Zeit*, Tournhout 1997, s. 309-311 ; M. Hofmann, *Jean Poyer. Das Gesamtwerk*, Turnhout 2004, s. 16. Płonka - Bałus, *Catalogue of Illuminated Manuscripts and Miniatures in the Princes Czartoryski Library and Museum, Part 1: The Netherlands (15th – 16th Centuries)*, Krakow, s. 80 - 90.

93. Ms. Czart. 3107 IV

Alexander de Villadei, *DOCTRINALE CLERICORUM*

Górne Włochy, (Lombardia ?), połowa w. XV

Jęz. łac.; perg. poł.; 313 x 210 mm; k. 44 (s. 88) + 4 perg. i 2 pap. karty ochronne nowe; foliacja atramentem z w. XIX, paginacja oł. nowa; pismo: zbliżone do rotundy; 1 kol. po 27 w.; glosy marginalne i interlinearne różnymi rękami; inicjały kaligraficzne; oprawa: nowa, w. XIX, tektura i czarny półskórek, tłoczenia złote.

Proweniencja: rękopis zakupiony przez Władysława Czartoryskiego w Paryżu w r. 1884, pochodzi z biblioteki A. Firmin-Didot; exlibris znajduje się na pierwszej karcie ochronnej.

Dekoracja malarska: inicjał z portretem autora; roślinna dekoracja marginalna.

(Por.: luźna karta z Antyfonarza, która do II wojny światowej znajdowała się w Muzeum Narodowym w Warszawie (nr inw. 77837; Sawicka, *Straty wojenne*, nr kat. 82, tabl. XLIII); dekoracja marginalna: Ludolf z Saksonii, *Vita Christi*, Mantua, 3 ćwierć w. XV, Wiedeń, Nationalbibliothek, ms. 1379 (*Beschreibende Verzeichnis...*, N.F. Bd. VI, VI Teil; H.J. Hermann, *Die Handschriften Und ikunabeln der italienischen Renaissance I, Oberitalien: Genua, Lombardei, Emilia, Romagna*, Leipzig 1930, poz. 40, s. 59-74, tabl. XXVIII-XXX) Niepublikowany

94. Ms. Czart. 3109 V

DECRETALIA GREGORII IX PAPAE

Hiszpania lub Płd. Francja, koniec w. XIII

Quinque libri decretalium cum glossa ordinaria); Joannis Andreae, *Lectura super arbore consanguinitatis et affinitatis*; Joannis Andreae, *Summa de sponsalibus et de matrimonio*.

Jęz. łac.; perg., 455 x 290 mm, k. 313; 400 x 280 mm, k. 5; pismo: staranna tekstura gotycka o cechach w. XIII. Tekst Dekretaliów: 2 kol. po 45 w., pow.: 274 x 152 mm; glossa – 2 kol. po 94 w., pow.: 455 x 243 mm. Dwie różne ręce; liczne glosy interlinearne i marginalne; oprawa: pierwotna; nowe papierowe wyklejki i karty ochronne; deski obciążone ciemnobrunatną skórą, tłoczenia ślepe wykonane stemplami. Cechy oprawy południowej: oprawa niemal równa z blokiem kodeksu, płaski grzbiet; wiązy nie tylko na dłuższych, lecz i na krótszych bokach. 2 spośród 4 motywów tłoków mają analogie na oprawach berberyjskich z Keruanu.

Proweniencja: rękopis pochodzi z biblioteki Bachelin-Deflorenne, sprzedanej w r. 1878. Nabyty przez Władysława Czartoryskiego w Paryżu. Wg tradycji pochodzi z klasztoru San Domingo w Silos.

Dekoracja malarska: 5 miniatur samodzielnych, vok. 350 inicjałów (część figuralnych) rozsianych nierównomiernie w obrębie tekstu i glosy. Część inicjałów ks. II niewykończona. Niepublikowany

95. Ms. Czart. 3117 I

LIVRE D'HEURES

Francja płn., po r. 1485 (1485-1500)

Godzinki z kalendarzem diecezji paryskiej.

Jęz. łac., w kalendarzu imiona świętych w wersji francuskiej; 306 kart perg. o wym. 170 x 110 mm; 4 karty ochronne perg. + 2 pap. (nowe). Pismo : minuskuła gotycka o zaokrąglonym kroju liter, w 1 kolumnie, po 19 wierszy na stronie; oprawa nowa (1964)

Dekoracja malarska: 11 miniatur całostronicowych, 26 miniatur o wysokości 9 lub 10 wersów; przedstawienia prac miesięcy i znaków zodiaku; inicjały malarskie, winietki interlinearne; bordiury roślinne.

Niepublikowany

96. Ms. Czart. 3118 IV

Fragment *Starego Testamentu* (Ks. *proroctw* i Ks. *Machabeuszy*) zw. „Biblia wizygocka”

Hiszpania, skryptorium opactwa benedyktynów w Silos, 1 połowa w. X

Jęz. łac.; perg. 371/353 x 268/218 mm; k. 216; pismo: wizygockie, 2 kol. po 36 w.; neumy z w. XI/XII; oprawa: zmontowana w w. XIX częściowo z elementów zabytkowych.

Proweniencja: zapiski w rękopisie (pojedyncze słowa hiszpańskie) wskazują, że jeszcze w w. XVI rękopis znajdował się w Hiszpanii. Nabyty ok. poł. w. XIX przez Władysława Czartoryskiego, zapewne w Paryżu. Wg ustalenia A. Gieysztora (*Studia Źródłoznawcze* XXI, 1976, s. 232) rękopis był własnością opactwa w Silos i został wystawiony na aukcję w Paryżu w r. 1878 (nr katalogu aukcji 22). Wg Dom Marius Ferotin, *Histoire de l'abbaye de Silos*, Paris 1897, s. 270, jest to rękopis zapisany w dwu katalogach tego opactwa (Ei F).

Bibl. *Katalog aukcji paryskiej z r. 1878*, nr 22; Dom Marius Ferotin, *Histoire de l'abbaye de Silos*, Paris 1897, s. 270; *Revue Bénédictine* 14, 1897, s. 223; S. Komornicki, *Zabytkowe oprawy średniowieczne. Zbiór Muzeum XX Czartoryskich w Krakowie*, Kraków 1925, poz. 6, s. 20, tabl. VII; W. Semkowicz, *Paleografia łacińska*, Kraków 1951, s. 254; Ettore Falconi, *Kodeks wizygocki 3118 ze Zbiorów Czartoryskich w Krakowie*, *Studia Źródłoznawcze* XVI, 1971, s. 33-58, tabl. I-XI; A. Gieysztor, *Losy rękopisu wizygockiego 3118 ze Zbiorów Czartoryskich w Krakowie – uzupełnienie*, *Studia Źródłoznawcze* XXI, 1976, s. 232.

97. Ms. Czart. 3121 I***PSALTERIUM-HORAE***

Płn-wsch. Francja, 1 ćwierć w. XIV

Psalterz ferialny, 12 kantyków biblijnych, tzw. Atanazjański symbol wiary (por. *Ms. 3421 , i *Psaltarz Puławski*), Litania, Officium B. V. Mariae

Jęz. łac.; perg. 150 x 105 mm; s. 377; k. oznaczone obecnie jako s. 193/4, 197/8, 325/6, 327/8, 341/2, 355/6 – zostały dodane w w. XIX na miejsce wyciętych k. pierwotnych; pismo: gotycka minuskuła kaligraficzna, 1 kol. po 21 w.; oprawa: w. XIX, brązowa skóra.

Proweniencja: Zakup Władysława Czartoryskiego.

Dekoracja malarska: 15 inicjałów figuralnych, droalerie, inicjały malarskie.

Bibliografia :

J. Woszęk, *Francuski rękopis w zbiorach Fundacji Księżąt Czartoryskich w Krsakowie (Ms. 3121 I)* Rozprawy MNK, VIII, 2015, s. 15-33

98. Ms. Czart. 3202 I***BIBLIA LATINA* (typu *Bible portative*)**

Francja płn., 3 ćwierć w. XIII

Biblia (bez Dziejów Apostolskich) z prologami św. Hieronima i słownikiem imion hebrajskich

Jęz. łac.; perg. 145 x 100 mm; k. 614 + 2 k. ochronne; pismo: gotycka minuskuła w 2 kol. po 50 w. (pismo perłowe); oprawa: nowa, w. XIX, tektura i czarna półskórek.

Proweniencja: na rewersie karty ochronnej wyskrobana zapiska proveniencyjna. Na s. 1 podłużna pieczęć Biblioteki puławskiej.

Dekoracja malarska: 9 inicjałów figuralnych i 69 inicjałów zoomorficznych; inicjały kaligraficzne cynobrowe i błękitne. Płn. Francja, styl „witrażowy” charakterystyczny dla 3 ćwierci w. XIII.

Niepublikowany

99. Ms. Czart. 3204 III***MISSALE ORDINIS CISTERSIENSIS***

Płn. Francja, przed r. 1323 / 4

Jęz. łac.; perg. 275 x 280 mm, k. 266; pismo: tekstura gotycka w 1 kol. po 24 w.; notacja muzyczna kwadratowa na 4 liniach. Liczne uzupełnienia; oprawa: gotycka, restaurowana; deski obciążone brązową skórą. Na obu okładkach naklejono skóry z gotyckiej oprawy pokryte pionowymi rzędami drobnych, prostokątnych ślepych tłoczków z motywami zwierzęcymi (m.in. temat polowania). Francja w. XV (?). Por. Bibl. Jagiellońska, oprawa rękopisu 413 z biblioteki Grzegorza z Sanoka.

Proweniencja: s. 15 herby: czarny gryf na złotym polu zwrócony heraldycznie w prawo; na złotej tarczy cynobrowy krzyż, na nim 5 białych muszli. Zakup W. Czartoryskiego.

Dekoracja: kaligraficzna: inicjały kaligraficzne rozisane gęsto w całym rękopisie, niekiedy po kilka na stronie, rubra i kobalt; malarska: 9 inicjałów o motywach roślinnych i zwierzęcych, roślinna dekoracja marginesów, droalerie.

Bibliografia:

M. Jarosławiecka - Gąsiorowska, M. Wierzbicki, *Oprawy artystyczne XIII-XVIII w. w Zbiorach Czartoryskich. Wybór zabytków*, Kraków 1952, s. 4, tabl. 6.

100. Ms. Czart. 3401 II

Rainerus de Pisis, *PANTHEOLOGIA* część II (i in.)

Polska, Wielkopolska, opactwo cystersów w Paradyżu, w. XV.

Papier czerpany ze znakiem wodnym (głowa wołu; między rogami pręt zakończony rozetką); jęz. łac., 246 kart o wym. 210 x 160 mm; p i s m o: późnogotycka kursywa jednej ręki, w jednej kolumnie, 33 wiersze na stronie. K. 178 – dodana – zapisana inną ręką, zapewne późniejsza. Liczne abrewiatyry, tytuły wypisane teksturą, niekiedy *in rubro*, inicjały cynobrowe. Foliacja nowa, ołówkiem. *D e k o r a c j a m a l a r s k a*: 23 malowane inicjały niefiguralne oraz dekoracja marginalna w postaci liści akantu; *t e c h n i k a*: rozrzedzona tempera, złoto płatkowe. Orawa z XIX w., tekturowa.

Proweniencja: Zakup Władysława Czartoryskiego od ks. J. Polkowskiego, 1876

Dekoracja malarska: inicjały malarskie, dekoracja marginalna w postaci liści akantu.

Niepublikowany

101. Ms. Czart. 3402 IV

DUODECIM QUODLIBET BEATI THOMAE DE AQUINO

Polska, klasztor cystersów w Paradyżu, 3 ćwierć XV w.

Jęz. łac., 150 k. o wym. 308 x 210 mm; pismo: późnogotycka kursywa w dwu kolumnach po 48 wierszy; oprawa - XIX w.

Proweniencja: zakup w r. 1876 od ks. Polkowskiego

Dekoracja malarska: inicjał malarski, z którego wyrastają liście akantu; inicjały kaligraficzne.

Niepublikowany

102. Ms. Czart. 3404 IV

Ioannes Balbus de Janua, *CATHOLICON* część I

Polska, Wielkopolska, r. 1437; skryptor Jakub Jan z Przebądowa

Jęz. łac.; pap. czerpany ze znakami wodnymi (głowa wołu; między rogami pręt zakończony rozetką); 2 k. (1 i 12) – perg.; 305 x 212 mm; k. 78; pismo: kursywa późnogotycka jednej ręki; 2 kol. po 50-60 w.; skryptor: Jakub Jan z Przebądowa (pow. Oborniki, woj. poznańskie), altarysta kościoła w Szymanowie. Na wyklejce przedniej okładki napis atramentem uzupełniony oł., zapewne przeniesiony z pierwotnej oprawy: „Institutiones grammaticales in 1286. Jacobo Johanne de Prebandowo altaria in Szymanowo A.D. 1437”; oprawa: nowa, w. XIX.

Proweniencja: rękopis został sporządzony w r. 1437 przez Jakuba Jana z Przebądowa (por. ms. 3417). Należał do opactwa Cystersów w Paradyżu; dostał się do Biblioteki Czartoryskich z całą grupą rękopisów z tego klasztoru skasowanego w r. 1834. Zakup Władysława Czartoryskiego od ks. J. Polkowskiego (1876).

Dekoracja malarska: inicjał malarski. Charakter stylistyczny i technologiczny dekoracji identyczny jak w Ms. Czart. 3417, co pozwala przypuszczać, że jej wykonawcą był Jakub Jan z Przebądowa.

Niepublikowany

103. Ms. Czart. 3415 IV

Tomasz z Akwinu, *SUMMA THEOLOGICA* pars II, 2 („Secunda Secundae”)

Polska, Wielkopolska, opactwo Cystersów w Paradyżu, 3 ćwierć w. XV

Jęz. łac.; pap. i perg. 315 x 205 mm; k. 485 (s. 970); pismo: kursywa późnogotycka w 2 kol. po 47 w. Inicjały kaligraficzne; rubryki; 2 skryptorzy; uzupełnienia kilku rąk z w. XVII; oprawa: późnogotycka; deski, skóra tłoczona na ślepo; bardzo zniszczona.

Proweniencja: zapiska proveniencyjna na f 1 – zamazana, na f. 485v: „Anno 1627 post Spoliatum R(everendissimi)mum D(omi)nu(m) Marcu(m) Lętowski in Abbatia Sua Paradisiensi 28° die Julii”. Rękopis był własnością opactwa Cystersów w Paradyżu, którego biblioteka uległa rozproszeniu po kasacie klasztoru w r. 1834.

Zakup Władysława Czartoryskiego od ks. J. Polkowskiego (1876).

Dekoracja malarska: inicjał figuralny; roślinna dekoracja marginalna z motywami symbolicznych ptaków. 3 ćwierć w. XV.

Niepublikowany

104. Ms. Czart. 3417 IV

Johannes Balbus de Janua, *CATHOLICON* część II

Polska, Wielkopolska, r. 1436; skryptor: Jan Jakub z Przebądowa

Jęz. łac.; papier czerpany ze znakami wodnymi (głowa wołu; między rogami pręt zakończony rozteką); 305 x 220 mm; k. 378; pismo: kursywa późnogotycka jednego skryptora; 2 kol. po ok. 60 w.; inicjałki cynobrowe; oprawa: nowa, w. XIX.

Proweniencja: rękopis sporządzony w r. 1436 przez Jana Jakuba z Przebądowa, altarystę kościoła w Szymanowie na zlecenie Jana z Frankfurtu, opata klasztoru cystersów w Paradyżu (kolofon, f. 378v.) Do Biblioteki Czartoryskich dostał się wraz z całą grupą rękopisów z biblioteki klasztoru w Paradyżu, skasowanego w r. 1834, drogą zakupu przez Władysława Czartoryskiego od ks. J. Polkowskiego (1876).

Dekoracja malarska: 21 inicjałów malarskich, z których wyrastają wypustki roślinne.

Dekoracja operująca obiegowymi motywami ornamentyki rękopisów środkowoeuropejskich 2 ćwierci w. XV jest zapewne dziełem skryptora.

Niepublikowany

105. Ms. Czart. 3426 IV

Iluminowana karta pergaminowa wszyta do rękopisu Biblii (*BIBLIA LATINA, TESTAMENTUM VETUS, TOMUS PRIMUS*)

Polska pn., ok. 1420

Jęz. łac.; karta perg. 290 x 210 mm pochodząca z rękopisu treści historycznej została użyta jako karta ochronna tomu I papierowej Biblii (Ms. Czart. 3426, 3427), prawdopodobnie z Biblioteki klasztoru Cystersów w Paradyżu, spisanej w r. 1437 przez notariusza Jakuba Bomgarta „de Lybenstad”, kleryka diecezji warmińskiej (kolofon na fol. 294v t. I, znak notarialny na dokumencie wklejonym jako tylna karta ochronna do Ms. Czart. 3426); oprawa: pierwotna gotycka, identyczna na obu tomach Biblii, świadczy, iż karty ochronne od początku znajdowały się w tym zespole.

Proweniencja: zakup Władysława Czartoryskiego.

Dekoracja malarska pergaminowej karty ochronnej: na rewersie – inicjał S i roślinna dekoracja pokrywająca trzy marginesy karty zachowana w formie niedokończonej, jako

rysunek wykonany piórem i uzupełniony niewielkimi płaszczyznami płatkowego złota. Styl ornamentyki rękopisów środkowoeuropejskich 2 ćwierci w. XV.

106. Ms. Czart. 3462 II

Marcus Tullius Cicero, *DE OFFICIIS*

Palimpsest. Tekst pierwotny złożony z fragmentów ksiąg liturgicznych (*Sacramentarium* i *Antiphonale missarium* ?), tekst *De officiis* – Włochy, w. XIV (przed 1373). Rękopis z biblioteki Petrarki. Oprawa: w. XIX, z plakieta emaliowaną (Limoges, XII/XIII w.).

Perg., 229 x 160 mm; k. 67; pismo: minuskuła późnoromańska, f. 66v-67v pokryte kursywą gotycką (z w. XIV – wg Semkowicza) po 29 w. na stronie.

Proweniencja: zakupiony przez Władysława Czartoryskiego w Mediolanie od antykwariusza Benvenuta Schieppati (1880)

Dekoracja: inicjały kaligraficzne.

Bibliografia: W. Semkowicz, *Paleografia łacińska*, Kraków 1951, s. 54; M. Jarosławiecka-Gąsiorowska, M. Wierzbicki, *Oprawy artystyczne XIII-XVIII w. w zbiorach Czartoryskich w Krakowie. Wybór zabytków*, Kraków 1952, tabl. 5; B. Boltz, *Palimpsesty oraz metody badań nad nimi*, *Studia Źródłoznawcze*, XXI, 1976, s. 94, G. Billanovich, *Nouvi autographi (autentici) e vecchi autographi (falsi) del Petrarca*, *Italia medievale e umanistica* XXII 1979, s. 223 – 238, zwł. 227-

107. Ms. Czart. 3463 III

MISSALE PLENARIUM (niekompletne)

Francja płn., w. XI

Jęz. łac.; perg. 256 x 160 mm; k. 81 + 2 nowe k. ochronne; pismo: minuskuła romańska, rubryki. Incipity minią i zielenią; oprawa: zmontowana w w. XIX w Paryżu ze starych elementów z nowymi uzupełnieniami. Deski obciążone zielonym brokatem, brzegi okute miedzianą blachą połączoną, sztancowaną; zwierciadło – płyta miedziana pokryta emalią żłobkową z przedstawieniem Ukrzyżowania (Limoges, w. XIII), częściowo obcięta.

Proweniencja: zakup Władysława Czartoryskiego.

Dekoracja: inicjały kaligraficzne wykonane minią, brązowym atramentem i zieloną farbą; puste miejsca na inicjały.

Bibliografia: S. Komornicki, *Zabytkowe oprawy średniowieczne. Zbiór Muzeum XX. Czartoryskich w Krakowie*, Kraków 1925, odbitka z Exlibrisu, VII, poz. 4, s. 18-19, tabl. V; M. Rostworowski, *Katalog średniowiecznych emalii*, Kraków 1953, poz. 13, s. 23-25, tabl. XVI.

108. Ms. Czart. 3464 V

ANTIPHONARIUM DE TEMPORE [ET] DE SANCTIS z klasztoru franciszkanów w Bolonii

Włochy, Bolonia, skryptor: Bonfantinus St., iluminator: Neri da Rimini, r. 1314

II tom Antyfonarza (*pars hiemali*)

Jęz. łac.; perg. 490 x 405 mm; k. 207 + 2 pap. k. ochronne; pismo: rotunda włoska, littera bononiensis (tzw. pismo chorałowe) w pięciu liniach; nuty: system czteroliniowy z neumami kwadratowymi, w bardziej skomplikowanych neumach tony opadające znaczone są romboidalnie; oprawa: z w. XVII, deski obciążone skórą, ślepo tłoczona, z motywami palmet i drobnej wici roślinnej, metalowe klamry.

Proweniencja: rękopis wykonany w klasztorze franciszkanów w Rimini w r. 1314, skryptor: brat Bonfantinus St. Zakupiony przez Władysława Czartoryskiego w marcu 1882, przesyłkę z Ancony odebrał w Krakowie 10.IV.1882 Leon Bentkowski (zob. wypis S. Komornickiego z korespondencji Władysława Czartoryskiego z r. 1882).

Dekoracja malarska: 6 malarskich inicjałów figuralnych, 21 barwnych inicjałów ornamentalnych; liczne inicjały kaligraficzne.

Bibliografia: M. Jarosławiecka-Gąsiorowska, *Les principaux manuscrits à peintures du Musée des Princes Czartoryski à Cracovie*, Bulletin de la Société Française de Reproduction de Manuscrits à Peintures, XVIII, Paris 1934, s. 30-35, tabl. VII-VIII; M. Jarosławiecka-Gąsiorowska, *Biblioteka Jagiellońska: Katalog wystawy Iluminowanych rękopisów włoskich*, Kraków 1934, s. 14, 52, poz. kat. 80; P. Toesca, *Il Trecento*, Torino 1951, s. 834; S. Nicollini, *Per la ricostruzione Della serie degli antifonari riminesi di Neri*, Arte a Bologna. Bolletino dei Musei Civici d'arte Tanica, 3, 1993, s. 105-113; F. Lollini, *Miniature a Imola: un abbozzo di tracciato e aualche proposta tra Emilaia e Romagna e Ssheda* [w:] *Cor unum et anima una. Corali miniami Della Chiesa di Imola*, Imola-Faenza 1994, s. 108, 188; *Neri da Rimini. Il Trecento riminesa tra pittura e scrittura* [katalog wystawy], red. Electa, Milano 1995, poz. kat. 26b, s. 153-156, il. n s. 155 i 157; G. Dauner, *Neri da Rimini und die Rimineser Miniaturmalerei des frühen Trecento. Beiträge zur Kunstwissenschaft*, Bd. 74, München 1998, s. 120-126, il. 74, 76-78.

109. Ms. Czart. 3466 I

PSALTERIUM – HORAE

Rękopis złożony z dwu części: starszego *Psalterza* (Paryż, krąg *Bible moralisé*, tzw. „grupa O PL”, lata 30-te w. XIII) oraz późniejszych *Godzinek* (Arras, iluminator *Mszału i Lekcjonarza* z klasztoru St. Vedaste, ok. 1270)

Jęz. łac. i franc.; perg.; 156 x 113 mm; k. 242 + 2; pismo: 19 w. w 1 kol.

Proweniencja: zakup na aukcji biblioteki Firmin-Didot w Paryżu w r. 1884.

Dekoracja malarska: 14 miniatur, medaliony ze scenami figuralnymi, 23 inicjały figuralne, inicjały malarskie.

Bibliografia: M. Jarosławiecka-Gąsiorowska, *Les principaux manuscrits à peintures du Musée des Princes Czartoryski à Cracovie*, Bulletin de la Société Française de Reproduction de Manuscrits à Peintures, XVIII, Paris 1934, s. 13-23, tabl. V; A. Stones, *Madame Marie's Picture-book: a Precursor of Flemish Painting around 1400* [w:] M. Smeyers, B. Cardon, *Flanders in a European Perspective. Manuscript Illumination around 1400 in Flanders and abroad. Proceedings of the International Colloquium. Leuven, 7-10 September 1993*, Leuven 1995, s. 431-432, il. 2; praca magisterska Joanny Ziętkiewicz, napisana w Instytucie Historii Sztuki UJ u prof. dr hab. Jerzego Gadosmkiego w r. 1998; J. Ziętkiewicz-Kotz, *Un psautier-livre d'heures enluminé gran ais du XIIIe siècle dans la Bibliothèque Czartoryski de Cracovie (ms. 3466)*, Folia Historiae Artium, t. 7, 2001, s. 17-48.

110. Ms. Czart. 3467 II

LIVRE D'HEURES

Francja, przełom XIV i XV w.

Jęz. łac.; perg.; 198 x 140 mm; k. 68; oprawa: w. XIX, zielony marokin.

Proweniencja: zakup Władysława Czartoryskiego.

Dekoracja malarska: 7 miniatur, rysunek na f. 47; bordiury.

Bibliografia: M. Jarosławiecka-Gąsiorowska, *Les principaux manuscrits à peintures du Musée des Princes Czartoryski à Cracovie*, Bulletin de la Société Française de Reproduction de Manuscrits à Peintures, XVIII, Paris 1934, poz. kat. 8, s. 45-50, tabl. XI.

111. Ms. Czart. 3476 III

EVANGELIARIUM CUM CAPITULARE z Osterhofen

skryptorium St. Gallen (Skubiszewski) lub Windberg w Dolnej Bawarii, 1 połowa w. X

Ewangeliarz z argumentami św. Hieronima i *capitulare evangeliorum*.

Jęz. łac.; perg. 276 x 204 mm; k. 104 + 4 pap. k. ochronne; pismo: minuskuła romańska (X-XI w.), 1 kol. po 23-26 w.; incipity pisane złotem i minią, majuskułą o kroju zbliżonym czasem do kapitały, częściej do uncjały, wpis na f. Iv – minuskuła romańska z w. XII; oprawa: nowa, w. XVIII-XIX, tektura, skóra barwiona na amarantowo, tłoczenia złotem; rękopis uszkodzony, braki w tekście; restaurowany w w. XIX.

Proweniencja: pierwotnie – własność klasztoru benedyktynów w Osterhofen (dolna Bawaria, diec. Passawa) – napis na dolnym marginesie „Mon(aste)ri Osterh”. Na marg. f. 3r – stara sygnatura biblioteczna. Na wewn. stronie oprawy exlibris z napisem „Heinrich Föringer, Kustos in der Herzogspital Hofkirche. Nro. 85”. Zakup Władysława Czartoryskiego.

Dekoracja malarska i kaligraficzna: 2 miniatury całostronicowe; inicjały.

Bibliografia: E. Klemm, *Gabes eine Windberger Buchmalerei* [w:] *Anzeiger der Germanischen Nationalmuseum*, 1980; E. Klemm, *Die romanischen Handschriften der Bayerische Staatsbibliothek*, Wiesbaden 1980.

112. Ms. Czart. 3486 I

BIBLIA LATINA (niekompletna)

Italia pn (Bolonia?), około połowy w. XIII

Jęz. łac, perg. (welin), 408 kart o wym. 164 x 118 mm, pismo: minuskuła gotycka i tektura w 2 kulmnych po 55 wierszy; oprawa: XIX w.?

Dekoracja malarska: 4 inicjały figuralne; inicjały malarskie i kaligraficzne.

Proweniencja: nieustalona

Niepublikowany

113. Ms. Czart. 3550 III

Valerius Maximus, *DICTORUM ET FACTORUM MEMORABILIMUM LIBRI IX*

Italia Pn, w. XV

Jęz. łac. i grecki; perg. poł.; 285 x 200 mm; k. 160 + 2 papierowe k. ochronne (znakim wodne), 16 składek po 10 k. zaopatrzonych w reklamanty; pismo: humanistyczne pismo książkowe w 1 kol. po 36 w., tytuły ksiąg i incipity wypisane majuskułą renesansową, literami na przemian złotymi i czerwonymi, błękitnymi i czerwonymi lub tylko czerwonymi; rubryki; inicjały błękitne i cynobrowe; oprawa: półskórek.

Proweniencja: herb Pelczyc namalowany w pustej pierwotnie tarczy na f. 31 świadczy, że rękopis od dawna znajduje się w Polsce. Nabyty przez Władysława Czartoryskiego w r. 1875 od antykwariusza E. Redla (napis ołówkiem na przedniej karcie ochronnej: „Przywieziono p PRedla z Ukrainy r. 1875”). Na wewn. stronie oprawy naklejona kartka z pap. czerp. z sygn.: D: 170, na oprawie sygn.: N. 84.

Dekoracja malarska: 94 inicjały malarskie; k. 31 zdobią 4 bordiury pełne z medalionem zawierającym w otoku wieńca laurowego herb właściciela namalowany na pustym pierwotnie polu. Typ dekoracji „a bianchi girari” charakterystyczny dla włoskich rękopisów humanistycznych w. XV. Sposób ujęcia białej wici roślinnej na k. 31, która przez swą płaskość, jedankową szerokość i niezwykle gęste przeplatanie upodabnia się sznura jest b. podobny jak w inkunabułach Nationalbibliothek we Wiedniu, dekorowanych przez iluminatorów Modeny, Ferrary i Bolonii (*Beschreibende Verzeichnis...* N.F. Bd. VI, VI Teil; H.J. Hermann, *Die Handschriften und Inkunabeln der Italienischen Renaissance*. 1. *Oberitalien: Genua, Lombardei, Emilia, Romagna*, Leipzig 1930, nr 133, 135, 136, 137; tabl. LXVII, LXVIII, LXIX).

Druk:

Valerius Maximus: Factorum et dictorum memorabiliom libri IX, Lipsiae 1888, s. 1-472.

Niepublikowany

114. Ms. Czart. 3614 V

PSALTERIUM MATUTINUM

Polska, skryptorium bernardyńskie, 2. połowa w. XV

Klasztorny Psalterz chórowy (*Matutinale*)

Jęz. łac.; perg. 385 x 558 mm; k. 100 + 2 pap. k. ochronne; pismo: drobna minuskuła kaligraficzna o szerokim kroju liter, z b. licznymi skrótami, w 1 kol. po 13 w.; inicjały kaligraficzne cynobrowe i błękitne, część ozdabiana filigranami.

Proweniencja: zakup Władysława Czartoryskiego w antykwariacie E. Redla.

Dekoracja: inicjały kaligraficzne część niewykończona.

Niepublikowany

115. Ms. Czart. 3615 V

GRADUALE DE SANCTIS (część II Ms. Czart. 3616 V)

Polska, pracownia bernardyńska (Leżajsk?) przed 1612

Jęz łac.perg., kart 140 , 565 x 370 mm, pismo : tekstura o kroju późnogotyckim , w jednej kolumnie po 7 wierszy na stronie; oprawa o cechach późnorenansowych - deski obleczone jasną tłoczoną skórą .

Proweniencja: zakup Władysława Czartoryskiego od E. Redla.

Niepublikowany

116. Ms. Czart. 3616 V

GRADUALE DE TEMPORE część I

Polska, pracownia bernardyńska (Leżajsk?), przed 1610

Jęz łac.perg. i pap. , kart 146 , 580 x 380 mm, pismo : tekstura późnogotycka w jednej kolumnie, 7 wierszy na stronie ;oprawa o cechach późnorenansowych , deski obleczone jasną tłoczoną skórą .

Proweniencja: zakup Władysława Czartoryskiego od E. Redla

Niepublikowany

117. Ms. Czart. 3617 IV

ANTIPHONARIUM DE TEMPORE z klasztoru Bernardynów w Krystynopolu

Polska, 1699; skryptor – brat Urban z Warty

Jęz. łac., perg. 620 x 417 mm; k. 122 (k. 2 + I - CXVIII)

Proweniencja: Antyfonarz ufundowany przez Feliksa Kazimierza Potockiego h. Piława (zm. 1702), woj. krda., hetmana w. kor. itd. w r. 1699 zapewne dla fundowanego przez niego kościoła i klasztoru bernardynów w Krystynopolu (1695, pod wezw. Św. Ducha).

Wymieniony w tekście napisu na k. 3 Daniel Folckiewicz był definitorem generalnym ruskiej prowincji bernardynów (1700). Skryptor, br. Urban z Warty, był więc bernardynem.

Dekoracja malarska: liczne inicjały malarskie.

Niepublikowany

118. Ms. Czart. 3618 V

ANTIPHONARIUM

Polska, 1774, skryptor – Feliks Polednik

Jęz. łac.; pap. 560 x 330 mm; k. 116 (s. 232) + 1 k. ochr.; pismo: tekst kaligraficzny jednego skryptora i notacja kwadratowa na 5 liniach; skryptor: ojciec Feliks Polednik, dyrygent chóru; oprawa: pierwotna, w. XVIII, deski pokryte brunatną skórą tłoczoną na ślepo; metalowe okucia na anrozownikach oprawy, po 1 rozetce na środku zwierniady oprawy, 2 klamry.

Proweniencja: zakup Władysława Czartoryskiego od E. Redla

Dekoracja malarska: na karcie tytułowej napis ujęty owalną ramą z gałązek i kwiatów; u dołu karty naklejona owalna miniatura malowana temperą na grubym papierze; inicjały malarskie w tekście.

Niepublikowany

119. Ms. Czart. 3619 V

PSALTERIUMCHORALE do użytku bernardynów

Polska, 3. ćwierć w. XV, pracownia bernardyńska

Jęz. łac.; perg. 580 x 400 mm; k. 200, w tym 5 k. pap. nie objętych paginacją; pismo: tekstura późnogotycka w 1 kol. po 15 lub 16 w.; notacja muzyczna kwadratowa na czterolini; k. 197v-199v – tekst uzupełniający, również późnogotycki w 1 kol. po 9 w.; notacja kwadratowa na pięciolini. K. 199v-200v – tekst trzeciego pisarza, późniejszy. Liczne drobne poprawki i uzupełnienia; oprawa: w. XVII, deski, skóra tłoczona na ślepo, żelazne okucia.

Proweniencja: rękopis wykonany dla klasztoru reguły franciszkańskiej (bernardyni); prawdopodobnie nabyty przez Władysława Czartoryskiego od antykwariusza Erwina Redla z Przeworska.

Dekoracja malarska: 25 inicjałów malarskich, w tym 5 z przedstawieniami figuralnymi. Inicjały kaligraficzne trojakiemu rodzaju. Bernardyńska pracownia klasztorna, 3. ćwierć w. XV.

Bibl. B. Miodońska, *Małopolskie malarstwo książkowe*, Warszawa 1993, s. 148, il. 165.

120. Ms. Czart. 3620 V

GRADUALE DE TEMPORE część II

Polska, Kraków, około 1525, pracownia Józefa z Tyśmienicy

Jęz. łac.; perg. 720 x 505 mm; k. 191; pismo: staranna tekstura gotycka o szerokim kroju liter w 1 kol. po 6 w.; notacja diastema tyczna kwadratowa na 4 liniach; atramenty czarny, czerwony, zielony, niebieski. Piękne inicjały kaligraficzne. Pismo kilku skryptorów należących do klasztornej skryptorium bernardyńskiego. Jednym z nich był niewątpliwie Józef z Tyśmienicy, skryptor i iluminator bernardyński (zm. 1543); oprawa: pierwotna, restaurowana, okucia żelazne.

Proweniencja: rękopis pochodzi prawdopodobnie z krakowskiego klasztoru Bernardynów na Stradomiu. Zakup Władysława Czartoryskiego od E. Redla.

Dekoracja malarska: 4 inicjały malarskie z przedstawieniami figuralnymi. Fragment k. XCV wraz z miniaturą, która przedstawiała zapewne Trójcę Św. – wydarty. Bordiury.

Bernardyńska pracownia iluminatorska Józefa z Tyśmienicy (zm. 1543), który był jednym z wykonawców Graduału 1/RK z r. 1524 w Archiwum Prowincji Bernardynów w Krakowie.

Bibl. T. Martynowski, *Miniaturowe malarstwo krakowskie*, Przegl. Lw. 1874, VIII, z. 13; M. Bersohn, *O iluminowanych rękopisach polskich*, Warszawa 1900, s. 122-126, fig. 11-12; S. Komornicki, *Muzeum Książąt Czartoryskich w Krakowie*, Kraków 1929, s. 30, fig. 142; M. Jarosławiecka-Gąsiorowska, *Les principaux manuscrits à peintures du Musée des Princes Czartoryski à Cracovie*, Bulletin de la Société Française de

Reproduction de Manuscrits à Peintures, XVIII, Paris 1934, s.155-158, tabl. XXXIII ; B. Miodońska [w:] *Sztuka w Krakowie w latach 1350-1550*, [katalog wystawy], Kraków 1964, poz. 113, s. 118; B. Miodońska, *Iluminacje Graduatu bernardyńskiego fundacji Odrowążów*, Rocznik Krakowski, XXXIX, s. 57, 60; B. Miodońska, *Młopolskie malarstwo książkowe*, Warszawa 1993, s. 94, 205, il. 4, 317.

121. Ms. Czart. 3788 III

CONSTITUTIONES FRATRUM PREDICATORUM

Polska, klasztor Dominikanów we Lwowie, r. 1497

Jęz. łac.; papier czerpany ze znakami wodnymi; 210 x 155 mm; k. 120, s. 240; pismo: kursywa późnogotycka 3 skryptorów, drugim z nich był brat Gabriel z klasztoru dominikanów przy kościele Bożego Ciała we Lwowie, podpisany na s. 202; s. 3-8 – 1 kol. po 40 w., pozostałe k. – 2 kol. po 30 kilka – 40 kilka wierszy; oprawa: pierwotna, koniec w. XV, deski, skóra brunatna tłoczona na ślepo, ślady po okuciach.

Proweniencja: rękopis sporządzony w klasztorze dominikanów we Lwowie w r. 1497, za rządów przeora Michała (kolofon s. 202 oraz zapiski proweniencyjne na s. 5, 9 i na wyklejce okładki).

Dekoracja malarska i rysunkowa: inicjały kaligraficzne i malarskie; rycunek piórem, brunatnym atramentem.

Niepublikowany

122. Ms. Czart. 3789 III

COLLECTARIUM CISTERSIENSE

Polska, klasztor cystersów w Mogile k. Krakowa, 1406

Jęz. łac.; perg. 261 x 189 mm; k. 78, s. 156; oprawa: renesansowa, 1 połowa w. XVI, deski, skóra brunatna tłoczona na ślepo, b. zły stan zachowania.

Proweniencja: rękopis pochodzi z klasztoru cystersów w Mogile. Kupiony w r. 1875 przez Władysława Czartoryskiego za 4 złr.

Dekoracja: inicjał kaligraficzny.

Niepublikowany

123. Ms. Czart. 3797 I

ORATIONALE

Polska, połowa w. XV

Jęz. łac.; perg. 150 x 113 mm; k. 27; pismo: bastarda z w. XV dwóch różnych skryptorów, uzupełnienia kursywą różnymi rękami, na pustych kartach, na marginesach i na wyklejkach oprawy; oprawa: w. XVI-XVII, tektura makulaturowa (karty z druków łac.) i biała skóra.

Proweniencja: nieustalona

Dekoracja malarska: inicjały malarskie. Dekoracja niedokończona, słaba pod względem artystycznym, utrzymana w stylu iluminatorstwa krakowskiego 2 ćw. w. XV pozostającego pod wpływem Czech.

Niepublikowany

124. Ms. Czart. 3982 III

LEGENDA DI S. CATERINA DI SIENA

XV w.

Jęz. łac., perg. s. 268 o wym 40 x 170 mm

Proweniencja: zakup w Londynie w r. 1886.

Dekoracja malarska: 1 iluminowana karta z inicjałem figuralnym i bordiurą roślinną z przedstawieniami ptaków, medalionem figuralnym i aniołami trzymającymi medalion z tarczą herbową.

Niepublikowany